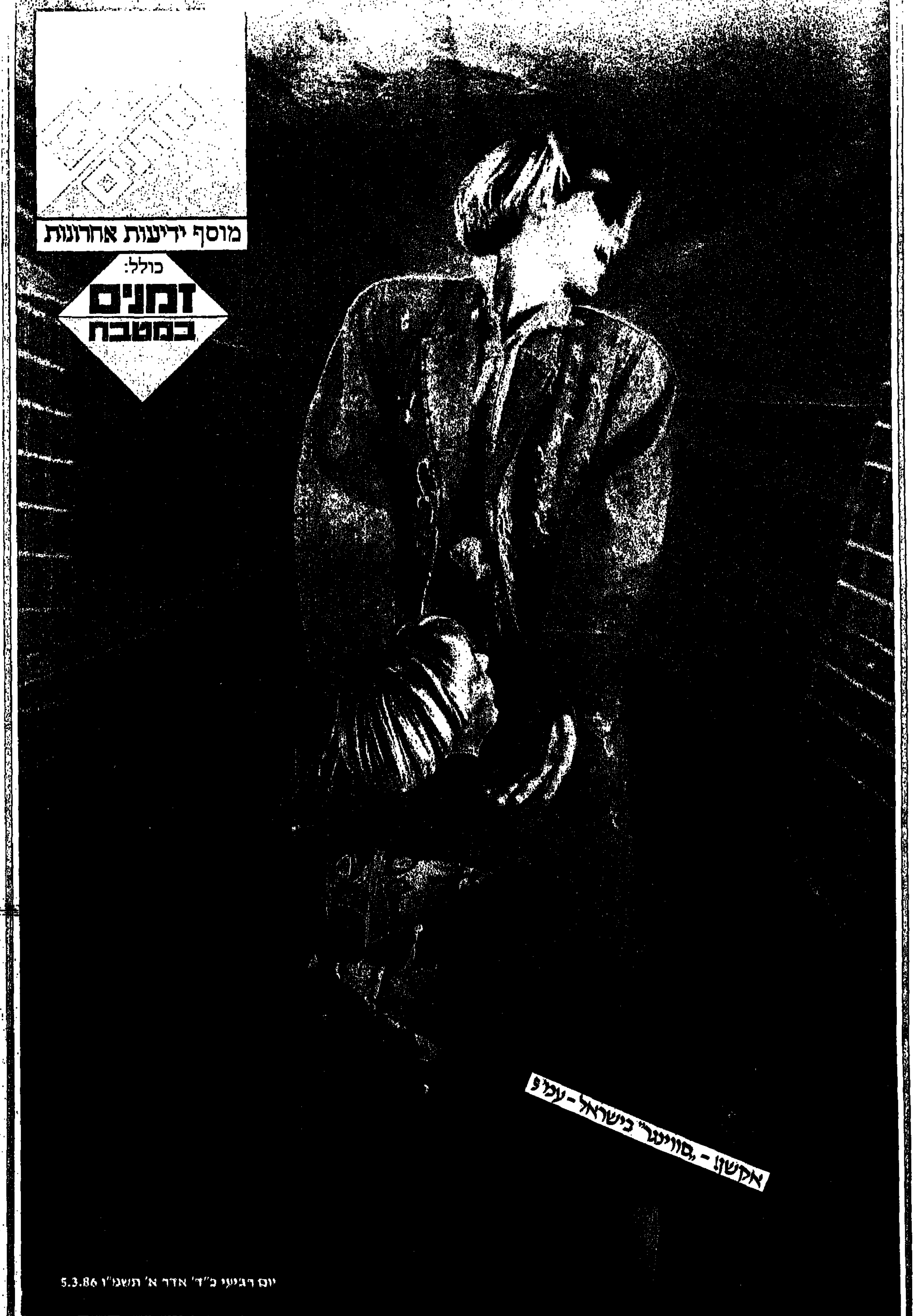

● צלם: יוסי רותם

הרגשה טובה מתחילה ברגליים!

איכות, בריאות, יופי ופרסים, שירות אדיב ומחירים נוחים – מה עוד צריך?

עריכה: עדנה רותם

מאז ימי האדם הקדמון משמשות רגלינו למטרות חשובות ביותר: עמידה, הליכה וריצה.

ותחילה היו אלו רגליים עירומות, אך מאז שעטף האדם הקדמון את כפות רגליו בחתולות עשויות עלים או עורות חיה, עברה האנושות תהפוכות רבות. עם התפתחות הטכניקה, הותאמה הנעל יותר ויותר לצורות כף הרגל, תשומת לב מיוחדת הוענקה לעיצובה הנאה, וכיום מיתחרות תעשיות ענק על רגליו של הצרכן.

למרות התהפוכות הרבות בסיגנונות ההנעלה, עובדה יסודית אחת היתה ונשארה: הרגליים הינן חלק הגוף הנושא בנטל הכבד ביותר – מלוא מישקלו של גופנו. עליהן מוטלת רוב האחריות ליציבה נכונה ולמניעת בעיות בריאות ומיחושי גב בעתיד. בתור שכאלו, עלינו לדאוג שמשכנן, הנעליים, יהא נוח ומתאים, ולא יפגום בתיפקודן היעיל, ובכך בתיפקודו של הגוף כולו.

ב„אבנעל" יודעים היטב עובדה זו. ניסיון רב שנים ומידע שוטף הזורם אליהם ממרכזי ההנעלה באירופה, תורמים לכך שהמוצר הסופי – הנעל – היוצאת מבית היוצר, עונה הן על צרכי הבריאות של הרגל, והן על טעמו האסתטי של בעליה. המיקצועיות, הידע והיופי, מיושמים ב„אבנעל" בטיפוסי ובסיגנונות ההנעלה השונים והמגוונים המוצעים, בכל תחום שהוא.

נעלי ספורט

הנעליים שהוכיחו עצמן בשוקי אירופה, משווקות היום ברשת חנויות „אבנעל" בשלל צבעי הקשת. הן נאות ונוחות; בעלות רפידה אורטופדית וסולייה רכה וגמישה. נמצא נעליים גבוהות וחצאיות, ממידה 22 ועד 46. לנשים, גברים וילדים.

נעלי נשים

כל אשה רגישה לצורתה, ולעיתים בא הנוי על חשבון הנוחות והבריאות. ב„אבנעל" מאפשרים לכל אישה לחוש אלגנטית, מבלי לקפח את נושא הנוחות. נשים העובדות בבית ומחוצה לו, זקוקות לנעל שלא תייסר אותן, ותייצב אותן בכבוד בכל אירוע. ב„אבנעל" הן יכולות למצוא את חפצן, ולהיות בטוחות שרכשו את המילה האחרונה באופנת ההנעלה, בין אם הסיגנון הוא ספורטיבי ובין אם אלגנטי, בעקב שטוח או גבוה, מחומר סינתטי או מעור.

נעלי גברים

גם לגברים יש היום דרישה לנעליים אופנתיות ונאות. עבורם, כמו לנשותיהם, המיבחר הוא גדול, כולל נעלי סירה, נעלי שריכה, בסולייה יצוקה, סוליית עור או סינתטית.

נעלי ילדים

כף הרגל של הילד היא רכה ופגיעה, ובחירת הנעל עבורו דורשת תשומת לב כפולה ומכופלת. אם הרוכשת נעליים לבנה הרך, תוכל לחוש בטוחה לחלוטין בנעלי „אבנעל", בהן יושמו מסקנותיהם של המחקרים האחרונים בנושא יציבת הילד, ומירשמי רופאים, אשר אינם יודעים פשרות.

נעלי יבוא

פינוק לרגליים, בסידרה של נעלי בד מיובאות מרופדות בניילון, בעלות שיכבה ספוגית מתממת, וכמובן – בשלל צבעים. בד בבד עם האופנה האחרונה באירופה – הנעליים של „אבנעל" ספורטיביות, שטוחות עקב, נוחות להליכה.

חינם! פרסים

מתנעל באבנעל
תקליט אריך נגן
שעון דיגיטלי
סוף שבוע במלון

„אבנעל" מכריזים על קרנבל מכירות ללא תקדים, בו תוכלו גם ליהנות מרכישה נכונה, לצעוד בכיף על נעליים מעולות, וגם – לזכות בפרסים יקרי ערך – ללא הגרלה.

למשל: על כל קנייה מעל 150.000 שקל, תוכלו ליהנות מסוף שבוע משגע במלון „גליל" בטבריה, לחופה הקסום של הכינרת – בתנאי חצי פנסיון. קחו בגד ים, חכה, ולא לשכוח את הנעליים החדשות...

קניתם ב־80.000 שקל? גם אתם לא תקופחו: שעון יד דיגיטלי נאה ממתין לכם ב„אבנעל", שתוכלו למדוד את זמן הריצה בזוג נעלי הספורט החדשות, או בנעלי הבד.

גם מי שיקנה בסכום של מעל 50.000 שקל ייהנה, בצד רכישה טובה, ממתנה – תקליט אריך נגן מתוצרת "הד־ארצי", ללמדכם שהליכה נוחה וקלה היא כמו מוסיקה ללב...

במיבצע יכולים להשתתף כל תושבי הארץ ללא מאמץ מיוחד, היות והוא מתקיים בכל סניפי „אבנעל", הפזורים ברחבי הארץ. ועל הפרס האמיתי הרי כבר דיברנו.

והפתעה נוספת: המחירים ב„אבנעל" היום נמוכים ממחירי ההקפאה ושווים לכל נפש.

אבנעל נעלי פיל

חנויות אבנעל:
ת"א, אלנבי 44 ★ נחלת בנימין 24 ★ אלנבי 119
חיפה, הרצל 37
אשדוד, איזור ד' מס' 20
באר שבע, קק"ל 161
בת־ים, רוטשילד 27
דימונה, מרכז מסחרי
הרצליה, סוקולוב 49
חולון, סוקולוב 47
טבריה, רח' הגליל
כפר סבא, וייצמן 35
לוד, מרכז מסחרי
נתניה, הרצל 11
עפולה, הנשיא 1
(פתוח רצוף מ־9.00–19.00)

פתח־תקוה, החגנה 16
קרית גת, מרכז מסחרי
ראשל"צ, רוטשילד 22
רעננה, אחוזה 84
רחובות, הרצל 180
רמת־גן, ביאליק 51
רמלה, הרצל 87
תל־מונד, מרכז מסחרי
בזארי „דאלי":
ת"א, התחנה המרכזית, בני ברק 17
בני ברק, רבי עקיבא 37

חנויות המפעל:
ירושלים, פייר קניג 33, תלפיות
רמת־גן, ז'בוטינסקי 107
חנויות המפעל פתוחות כל יום ברציפות מ־8.30–19.30 וגם במוצ"ש עד 23.00

ליז קלייבורן

המניה הטובה ביותר

מלכת המכנסיים, השחקנית קתרין הפבורן, לא היתה האישיות היחידה שזכתה לאחרונה בפרס אופנתי בניו־יורק. בערב הגאלה שערך ארגון ה„סי.אפ.די.איי." האמריקני בספריה־הציבורית של ניו־יורק, הוענק פרס גם למעצבת־האופנה ליז קלייבורן, שפתחה בימים אלה נציגות בישראל.

החברה של קלייבורן הוקמה בשנת 1976 בהשקעה של 250 אלף דולר. ב־1981 יצאה לבורסה, וברבעון הראשון של 1985 הגיעה להיקף מכירות של 391 מיליון דולר. מניות החברה עלו במשך ארבע שנים ביותר מ־1200 אחוז. הם הוגדרו על־ידי ברנדה גול מ„מריל לינטש" כ„כנראה המניה הטובה ביותר שעליה המלצתי אי־פעם ללקוחותי".

לרגל פתיחת מישרדי קלייבורן בבית־הטקסטיל, הגיע מארה"ב שותף־הייצור של המעצבת, ליאונרד בוקסר. חברת קלייבורן מייצרת בישראל זה שנתיים. בשנה האחרונה הסתכמו עסקיה בישראל בכארבעה מיליון דולר. השנה תייצר כאן בהיקף של 12 מיליון דולר. זוהי רק טיפה בים מהכיוון של החברה האמריקנית, שמפיקה מדי שנה דגמי־אופנה בסכום של כ־650 מיליון דולר. רוב הייצור נעשה במזרח־הרחוק, קוריאה, סין, פיליפינים.

המיפעלים הישראלים שיזכו בחלק הארי של עסקי קלייבורן הם „ליידי בגיר", „אומן", „ירולין", ו„בגד־עור" מתשלובת פולגת. נוסף לקווי־אופנה לנשים, ילדים, וגברים, לקלייבורן זכיונות־יצור של אבזרים, מצעים, משקפי־שמש ועוד.

בטקס הניו־יורקי שבו קטפה המעצבת פרס, חולקו פרסים לנורמה קאמאלי עבור סרטי הוידיאו־אופנה שלה; למשקפי „ריי־באן"; לדונה קאראן; אלכסנדר ליברמן; „מיאמי ואייס"; ולרוברט לי מוריס – אבזרים.

בתוכנית הערב נכללה גם מחווה מיוחדת לרודי גרנרייך, ממציא הביקיני של שנות ה־60.

■ נורית בת־יער

ליז קליבורן: 680.000 דולר בשנה

מימין לשמאל: רותי, אביב ומור גלעדי, עם אנתוני גאדס: משפחה יפה

רותי גלעדי

יומולדת בשלבים

רותי גלעדי, רעייתו הנאה והמטופחת של המנתח הפלאסטי ד"ר עמי גלעדי מכפר־שמריהו, חגגה את יום־הולדתה במסיבה שערך בנה, האמרגן אביב גלעדי, במלון הילטון ת"א לאנטוניו גאדס ולהקתו.

ליתר דיוק היה זה הפינאלה של חגיגות יום־ההולדת של רותי. ההתחלה היתה הפתעה. היא נסעה עם בעלה לסוף־שבוע בירושלים. בערב יצאו עם זוג חברים – אשת החברה פייגי צימרמן ובעלה רובי – לארוחת־ערב במסעדה האהובה של רותי „שה סימון". אחד משני אגפי המיסעדה היה סגור. כאשר שאלה רותי לתומה מדוע, השיבו לה הבעלים שיש שם איזו מסיבת יום־הולדת פרטית. באותו רגע נשמעה שירת „הפי ברסדיי רותי".

המסך נפתח ורותי המופתעת ראתה שם את אמה, בניה, נכדה, אחיה, חברים וידידים – יחד כחמישים איש.

יואל רקם ניגן במסנתר וכלתה של רותי, חנה לסלו, נתנה קולה בשיר – באידיש כמובן, כי רותי שהיא חמות צעירה ויפה, משוגעת על מאמע'לשן. באותו מעמד גילתה חנה שגם המחותנת היא בעצם זמרת לא רעה. רותי המשיכה לשירה גם באידיש וגם ב„אלי אלי" ו„יצאנו אט".

במסיבה לגאדס במלון הילטון ת"א הופיעה מישפחת גלעדי כמעט במלואה, ובמלוא יופיה. מלבד אביב שהוא הבן הבכור, בלטו אחיו [illegible] ה־23 והאחות מור – הצעירה שבחבורה שהיא רק בת 15 וחצי, ודוגמנית כבר.

תיאודור ביקל

החבר הטוב של ג'יי.אר.

השחקן־זמר הוותיק תאודור ביקל, הגיע אלינו לשלוש הופעות. במסיבה שנערכה לכבודו, הודה הזמר שאת הצלחתו הוא חייב לאמו. „כן, פעם הייתי פושר", אמרה האם, מרים ביקל, בת ה־88, במיבטאה הווינאי. „עד גיל 14 למד תאו בווינה. כשעלינו ארצה למד שנה וחצי במקווה־ישראל וזהו. כשרצה להיות שחקן, נתתי לו אולטימטום: אם אתה לא עושה בגרות, אין תיאטרון. סידרתי לו שיעשה בגרות בשבעה חודשים. אמרתי לו: מה הבעיה? חמש שפות אתה כבר יודע". באותן חמש שפות, שארבע מהן לימדה אותו אמו, שר ביקל השבוע בארץ.

בגיל 19 התקבל ביקל ל„הבימה". הוא עזב מפני שאמרו לו שיצטרך להיות סטאטיסט כמה שנים. הוא עבר ל„הקאמרי", אך אז קיבל מילגת־לימודים בלונדון. עד מהרה קיבל את התפקיד הראשי ב„חשמלית ושמה תשוקה", לצידה של ויויאן לי. מאז ועד היום השתתף ב־35 סרטים, הצגות, מחזמרים, זכה באוסקר ומונה ע"י הנשיא קארטר לחבר המועצה־הלאומית למען האמנים בארה"ב.

המסיבה לכבודו הפכה למעין „חיים שכאלה". כששמע ידידו הוותיק שמואליק סגל מ„הבימה" שביקל משתתף בסידרת־הטלוויזיה „שושלת", נזכר בסיפור הקשור דווקא בסידרה המתחרה „דאלאס", שנים רבות לפני היותה.

„כשנסעתי ללמוד בלונדון ב־1954, סידר לנו תאו אשרות־שהייה מה שהייה מיבצע קשה מאוד אז. הוא גם נתן לנו לגור בביתו שבעה חודשים בחינם. אפילו באטלר, שהיה גוי ממישפחת אצולה פולנית שגלתה, הצמיד לנו. הוא אהב לחקות את אדוניו שקצר הצלחה רבה בקרב הבחורות. כך, שלוש שעות ביום ידענו שהטלפון מחוץ לתחום. הבאטלר הפולני היה נשכב באמבטיה ומתקשר משם מהטלפון הצמוד לבחורות. תאו אהב לעשות מסיבות. בין אורחיו הקבועים היה חבר־ללימודים באקדמיה – שחקן צעיר, מסוגר וביישן, בשם לארי הגמן הרי הוא ג'יי.אר. הרשע מ„דאלאס".

גם לורנס אוליביה, וויויאן לי ופיטר יוסטינוב שאתם שיחק היו מבאי הבית. נדיבה רעייתו של סגל, הוסיפה: „היה לנו כל־כך טוב אצל ביקל, שמרוב תענוג נולד לנו הבן הבכור גורי, שאף הוא כיום שחקן „הבימה". גם את זה אנחנו חייבים לתאו".

תיאודור ביקל ואמו מרים: בלי בגרות אין תיאטרון

רבקה גור, אנטול גורביץ' ומיקי גורביץ': הצגה משפחתית

רבקה גור

גירושין נוסח שינקין

יש דירה לדוגמא ויש משפחה לדוגמא. אחת מאלה היא משפחתה של שחקנית „הבימה" רבקה גור. „מה נהיית פתאום פאנקיסטית?" „זה שיער טבעי שלך?" – בשאלות מסוג זה קידמו את פניה במסיבה לאחר הצגת הבכורה של „הבית ברחוב שינקין", בתיאטרון „הבימה".

„לא, זו של הבעל שלי לשעבר", ענתה בגאווה רבקה, שהופיעה למסיבה בתיסורקת אפורה־כחלחלה נפוחה, מדוקרת וקוצנית. ובכן, לרבקה גור יש קשר אמיץ מאוד להצגה. היא העיזה להופיע למסיבה בפאה נוכרית ובתילבושת של ההצגה שעיצב עבורה... בעלה לשעבר, הצייר אנטולי גורביץ'. הוא עיצב, כמובן, גם את התילבושות לכל שחקני ההפקה, שאותה ביים בנו הבכור (מאשתו הראשונה), מיקי גורביץ'. זה עדיין לא הכל. אייל (18), בנם המשותף של רבקה ואנטול, עובד כיום כסורן ב„הבימה". רבקה גור עצמה מתגוררת ברחוב שעל שמו נקראת ההצגה – רחוב שינקין.

באותה מסיבה נתגלתה משפחת גור־גורביץ' כמשפחה מלוכדת למרות הגירושין הראשונים והשניים (גם רבקה ואנטול נפרדו זה מכבר).

רבקה דאגה לבעלה לשעבר שישתה ויאכל, ואילו הוא עצמו העניק לה במתנה פורטרט כפי שצייר אותה בתילבושות ובפאה שעיצב לה. גם לבן הזוג, הבימאי מיקי גורביץ', יש יחס מיוחד לגרושתו השנייה של אביו. הוא כבר ביים אותה בכמה וכמה מחזות שהועלו ב„הבימה".

חשבתם שזה הכל? לא. בינתיים יש כבר שחקנית חדשה במשפחה. זוהי ה...סבתא, אמה הקשישה של רבקה גור, המשחקת בימים אלה את התפקיד הראשון שלה – בסרטו של משה מזרחי, „אהבה לנצח".

בלנקה מצנר

שואה מזווית אישית

בלנקה מצנר: בדיוק הטיפוס

לפני שנים אחדות גילה בימאי הקולנוע עמוס גוטמן, את שחקנית התיאטרון הותיקה (עוד מפולניה), בלנקה מצנר, ונדלק עליה. הוא מצא שזהו בדיוק הטיפוס לתפקידים שרנים בסרטיו. מאז השתתפה בלנקה בכולם, כולל האחרון „באר 51", שיצא בקרוב אל האקרנים.

בינתיים דרך כוכבה של בלנקה גם אצל בימאים אחרים. לאחרונה הסתיימו צילומי הסרט „פלאש" של דורון ערן, שבו מגלמת בלנקה את דמות אמו של עמוס לביא. כשהציעו לה את התפקיד נרתעה מהאלימות שבסרט: מטחי־ירי בתוך וילה בהרצליה־פיתוח, ומיטען־תחמושת שכמותם לא היו עדיין בסרט ישראלי.

כשהשתכנעה שהשד לא נורא, לפחות מבחינתה, החליטה בלנקה – שחיה את המישחק 24 שעות ביממה – שליתר ביטחון תיבנה את כל התפקיד בעצמה. היא הופיעה לצילומים לגמרי מוכנה. מצאה בבוידעם סוודר עם פרח גדול שקיבלה כמזכרת סנטימנטלית מבת־דודתה, שנפטרה בארה"ב ושאף פעם לא התכוונה ללבשו. בבוידעם האחר גילתה כובע־צמר כחול מאחרית ימי הצנע, חצאית חומה ישנה וגרביים קצרים בצבע אדום.

„את לא רק שחקנית טובה אלא גם חסכונית. חסכת עבודה למלבישה. בדיוק כך תיארתי לעצמי את ברונקה, האשה שאת צריכה לגלם בסרט", אמר לה דורון ערן. כבר בחזרה הראשונה נכנסה בלנקה עמוק לתוך תפקידה של ברונקה, ניצולת־שואה (כמוה) הסובלת מטראומות עד שזיכרונה בוגד בה. היא מגיעה לווילה של בנה בתאריך שהוזמנה אך...באיחור של עשר שנים, כאשר אשתו־לשעבר של הבן כבר חיה שם עם בעלה השני. „את תביאי לנו את האוסקר", אמרו לה בהתפעלות מפיקי הסרט.

זוהי בלנקה מצנר שדיוקנה התנוסס לפני שנים אחדות ברחובות הערים, כשהיא רוקדת דיסקו עם השחקן הצעיר יוני חן בסרט „חמש־חמש". כיום, עם תום צילומי „פלאש", היא מעלה בכל רחבי הארץ הצגת־יחיד שכתבה בעזרת הבימאי דן וולמן. הנושא – השואה, מזווית־ראייה אישית.

טובה סנדהראית (מימין), שרה שטורן־קטן (משמאל) ונשות „אמונה": מגבית ב„גן אורנים"

שמוליק סגל

מלצרות מקצוע קשה

תנועת „אמונה" (לשעבר „האשה הדתית הלאומית") חוגגת יובל שנים לקיומה. בין המייסדים נמנית חה"כ לשעבר טובה סנהדראי, שהיתה תושבת חיפה. במסיבה שערכו חברות אמונה מכל רחבי העולם ב„גן האורנים" בת"א הופיע חיפני אחר מאותה תקופה – השחקן שמואליק סגל, יחד עם שני השחקנים האחרים – רודנסקי ועצמון.

סגל, שכמעט איחר בגלל מישחקו בהצגת „נמר הברבורות" ב„הבימה", סיפר לכבודה של בת־עירו לשעבר, זיכרונות מחיפה של אותם הימים. „להורי, שהיו דתיים מאוד, היתה מיסעדה כשרה בחיפה. בנעורי עבדתי שם כמלצר (לכן עד היום אני אוהב להוריד צלחות כשאני מתארח). פעם קרא לי אחד הסועדים ואמר בכעס: „אני משלם שניים וחצי גרוש בעד המרק. למה יש בו שערה אחת?" „מה אתה רוצה, בשביל שניים וחצי גרוש שייטל (פאה נוכרית) שלמה?" עניתי לו.

כעבור כמה ימים קרא לי לקוח אחר ושאל: „שמואליק, הטבחית הבלונדינית כבר לא עובדת אצלכם?" – „למה", תמהתי. – „כי היום מצאתי במרק רק שערה שחורה..." אז החלטתי שמלצרות זה לא בשבילי והלכתי ללמוד מישחק" סיפר שמואליק סגל.

זיכרונות הילדות צצו ועלו, ובעיקבות סיפוריו של שמואליק ניגשו אליו כמה מחברות „אמונה" והזכירו לו את היכרותם משכבר הימים בחיפה. יחד נזכרו בכינויים שהדביק המיסעדן סגל, אביו של שמואליק, ללקוחותיו הקבועים, כדוגמת: „דער לאנגער מיט די קישקע" (הגבוה שאוכל קישקע), „דער קליינער מיט דעם פיס" (הקטן עם הרגל, כלומר: זה שאוהב לאכול רגל קרושה) וכו'.

כך ניהל בשבתות את מיסעדתו מבלי לגעת בכסף. לכל בעל כינוי היתה מעטפה שלתוכה היה סגל תוחב פיתקאות־חוב, מתוך אמונה שישלמו במשך השבוע...

עדי לב

תפקיד של כלה

עדי לב עם שמואליק סגל: הילד של טייבלע

פטר ורטהיימר היה אחד הנגנים החשובים של רשות השידור ברומניה. כמומחה לכל מישפחת כלי־הנשיפה הקים שם עם חבריו (ביניהם נגסי ברנריס ואלכסנדר אוריאן), את מועדון הג'ז הלאומי של רומניה. 50 אחוז מהחברים היו יהודים. כשעלו ארצה התפרק המועדון.

פטר עלה ארצה לפני 9 שנים. בתיאטרון „הבימה" ראה את השחקנית עדי לב והתאהב בה ממבט ראשון. כשהחל מחזר אחריה גילה שגם היא עולה מרומניה אבל יותר ותיקה. עדי הרתה ומייד לאחר גירושיו של פטר ילדה את בנם אלון, כיום בן ארבעה חודשים. השבוע נישאו עדי ופטר במזל טוב. „אלון לא בא לחתונה כי הוא עייף", התנצלה הכלה בשם בנה הפעוט. ואיך את מרגישה בתוך כלה? שאלתי אותה. „עוד תפקיד", השיבה. „יש לי כבר ניסיון כזה. ב'יושה עגל' שיחקתי כלה אבל זו היתה צבייה המשוגעת. ב'שידוכין' של גוגול גם הייתי כלה אבל היום אני כלה סנטימנטלית של ממש. נכנסתי כל־כולי לתפקיד. אפילו קניתי שימלת־כלולות בניגוד לחברותי שבקושי הסכימו לשכור דבר כזה".

ב„יושה עגל" אנסו אותה וב„טייבאלע" היא ילדה, אמרו עמיתיה מ„הבימה" שבאו לחגוג איתה. „אני הייתי עד גם לאונס וגם ללידה", אמר נסים עזיקרי שהגיע עם אשתו תמרה, שגם היא ילדה תינוק כאשר שיחק ב„טייבאלע והשד שלה". באותו רגע הגיע למסיבת החתונה של עדי הבימאי חנן שניר שביים את „טייבאלע". „או, הנה הוא" קראו החבר'ה. „מי שרוצה ילד שילך לחנן שניר. הוא יותר טוב מהבאבא סאלי. לכל מי שהיה קשור איכשהו בהצגת „טייבאלע" נולד ילד..."

איציק בכר ואהוד שחר: מטבח בלי רשת

איציק בכר

תפוח־אדמה כמו ציפור

„את המכונית הראשונה שלי רכשתי מטיפים שקיבלתי כמלצר. את השנייה – ממשכורת של מנהל מיסעדה", אומר המיסעדן הצעיר והמצליח איציק בכר שהוא רק בן 24. בהיותו עתודאי (למד הנדסת מכונות בהצטיינות) הלך לעבוד כמלצר ב„אפרופו" בשביל דמי־כיס. עד מהרה נהיה הארמן, גילה תושייה רבה וקיבל מישרת של ניהול.

„שלושה חודשים עבדתי במיטבח כדי ללמוד גם את הצד הזה", מספר איציק, ותוך [illegible] המנהל כיום את המיסעדה החדשה שלו „חצות" השוכנת בדיזנגוף פינת ירמיהו בגן־[illegible] ת"א. „ב„אפרופו" הייתי מטפל במישמרות שלמות. ידעתי מתי באה האמא עם הילדים ומתי האבא עם המאהבת וכו'. אחרי שש שנים החלטתי שזהו זה. הגיע הזמן לפתוח משהו משלי. רציתי לפתוח מיסעדה בשם „הבית ברחוב שינקין" כמובן, כיוון שזה [illegible] ולא התקבלתי כי לא נתנו שם רישיון למיסעדה למרות המגמה של העירייה לפתוח את הרחוב [illegible]. עשיתי מבנה מיסעדה ואז ראיתי פתאום שיש ב„הבימה" הצגה בשם „הבית ברחוב שינקין". הייתי בטוח שגנבו לי את הרעיון", ממשיך איציק שהחליט להזמין את שחקני ההצגה אחרי הבכורה שלהם.

במסיבה שנערכה במיסעדה „חצות" נערכו גם מאחורי השחקנים. אהוד שחר, שקיבל מילגה להשתלמות בניו־יורק (קרן תרבות אמריקה־ישראל), „בשלב זה אני לא רוצה [illegible] של מיסעדות".

הוא מקפיד על כל פרט של ההגשה כולל עיצוב המנה. [illegible] את תפוח־האדמה הוא מעצב בצורת ציפור או אוניה. ואת הסלטים הוא מגיש בשלל צורות [illegible].

יצחק ברמן

אגף חדש בכנסת

אשת־החברה עדה מכנס מטופלת כיום באם קשישה, בעל משותק, בת נכה. בכל זאת היא מוצאת זמן לפעילות ציבורית: „אגודת אל־סם" שאותה יזמה והאגודה לקידום אמנות הצילום שאך זה הקימה (יחד עם בוריס כרמל) ושהיא משמשת כיו"ר שלה.

השבוע חנכה בבית ציוני־אמריקה בת"א תערוכה מקיפה בנושא האשה ואילו, ולמחרת פתחה את ביתה לחוג־בית של המרכז הליבראלי החדש, בראשותם של אריה דולצ'ין ושלמה להט (צ'יץ).

יצחק ברמן: חמשת השלבים של התרנגולת

כדי לבטא את המצע של מיפלגתו החדשה הירבה עוה"ד יצחק ברמן להשתמש בהוכחות על דרך השלילה, כמו בגיאומטריה. „פעם הוזמנתי למסיבת בר־מצווה בשכונת־יוקרה לונדונית. בין האורחים הרבים היו גם יהודים אורתודוקסים וגם רפורמיים. האורתודוקסים, ובמיוחד נשותיהם, הירבו לקנטר את הרב של הקהילה הרפורמית שכינתה את עצמה גם בשם „ליבראלית". – „איזה דינים ומיצוות אתם מקיימים? דיני כשרות? לא. דיני שבת? לא – וכן הלאה, עד שהרב הרפורמי התעצבן עליהם ואמר: הקהילה הרפורמית־ליבראלית של לונדון מקיימת שלוש מצוות: את אשתי ובנותיי, את הוצאות־האירוח שלי, ואת מכונית הבנטלי שלי..."

אחד הנוכחים בחוג הבית שהבין כי כוונת ברמן היא להביע את מורת־רוחו מכך שהרוח הליבראלית נעדרת ממצע של הליכוד, הוסיף ואמר: „רק הבנטלי התחלף בינתיים בוולבו..."

כאשר הגיע תורן של השאלות קם נחום גת (40), בעלה לשעבר של הזמרת אילנית, שהספיק בינתיים לחזור בתשובה וגם לשוב משם, ואמר: „הקמת מפלגה דומה לחמשת השלבים של התרנגולת: הזדווגות, הטלת הביצה, הדגירה, בקיעת האפרוח. את אלה עברתם כבר. השאלה היא: מה עם השלב החמישי החשוב: איך מגדלים את האפרוח. הרי אנחנו כבר ראינו ביצים אחרות ולא כל־כך מפותחות – כמו אלה של משה דיין, עזר וייצמן..." על כך השיב ברמן בביטחון: „זוהי שאלה טובה. כל פעם שמקימים מיפלגה חדשה שואלים למה. אני כבר הצעתי לכנסת להזמין אצל האדריכל תוכנית לבניית אגף נוסף, כי המליאה הנוכחית תיתפס ע"י המרכז הליבראלי ואנחנו הרי לא נשאיר את שאר המיפלגות בחוץ בגשם ובשמש..."

עדית פאנק

מלמדת להרגיש

השם „החמאם" התקשר עד כה עם בידור, זמר, תיאטרון, גם מיסעדה. פעילותו של „החמאם" החלה עם רדת החשיכה ונסתיימה בשעות הקטנות של הלילה או עם אור ראשון של שחר.

לאחרונה החל „החמאם" פועל גם בשעות הבוקר. עכשיו לא רק יהודית רביץ, מתי כספי, אהוד מנור, מנחם עיני ואמנים אחרים מככבים שם. הכוכבת החדשה של „החמאם" היא ציירת. זוהי עדית פאנק, שפתחה במקום חוגים לציור ולרישום לאמנים המופיעים שם וגם לקהל הרחב.

בין תלמידיה הנלהבים נמנים בעלי המקום, כמה פועלים וכן עמי שחר, נגר הבית של „החמאם", אשר לפני 15 שנה, כאשר נישאה עדית, בנה את הסלון הראשון שלה. „אני מלמדת להרגיש. לא רק לצייר. כמעט כל אחד יכול ללמוד אצלי ציור", אומרת עדית. „איני יכולה להעניק כישרון אבל אם הוא קיים, אני יכולה לטפל בו. צריך רק חוש, רצון וסבלנות".

הקשר של עדית ל„חמאם" איננו מיקרי. היא ציירת וגם משוררת. עד כה הוציאה לאור שני ספרי שירה שכתבה, וכן איירה שלושה ספרים נוספים שעבורם קיבלה בשנה שעברה את פרס העיצוב. כמה משיריה הולחנו והם מושרים ע"י האמנים שמופיעים (או הופיעו) ב„חמאם".

עדית (34), אם לשניים, מכינה גם תערוכה שתוצג ב„חמאם", כשנושאי הציור שאובים כמובן מעולם הבידור, התיאטרון, המחול והקירקס. במקביל היא עובדת על רומן ספרותי גנוז, ש„אני מאוד נזהרת בשיכתובו ובפירסומו", לדבריה.

עדית פאנק: רומן גנוז

נשות האינטרפול

רות שלזינגר (משמאל) ויחידת האינטרפול: ידענו שגומארי ישבר מגעגועים באחד הימים.

140 מדינות חברות באירגון שנועד ליצור שיתוף פעולה בין משטרות העולם ● בארץ – מועסקים ביחידה זו נשים בלבד ● נשמע רומנטי, נועז, ארפתקני? בסך־הכל הרבה עבודת ניירת, טוענות הבחורות

מאת רמי דרומי
צילם: אסף פוקר

אינטרפול – האירגון הבינלאומי לשיתוף־פעולה בין מדינות ללחימה בפשע. מלת קסם המעבירה אותנו מיד לעבריינות מתוחכמת המסתעפת על־פני מספר ארצות, הברחות סמים מארץ לארץ, הסגרת פושעים שברחו ממדינתם למדינה אחרת וסרטי מתח בהם משתתפים עשרות בלשים מארצות רבות, שמטרת כולם לצוד את הפושע או הפושעים הנמלטים.

האינטרפול הוקם ב־1914, לאחר שבמשטרות בכל רחבי העולם חשו כי נחוץ שיתוף פעולה בין המדינות. מאז נוצר מצב, שכל מדינה אשר קיבלה עצמאות, ביקשה להצטרף לאו"ם ומיד לאחר מכן – לאינטרפול. כיום חברות בארגון 140 מדינות, בהן מדינות מהגוש המזרחי כמו רומניה, יוגוסלביה, הונגריה וסין העממית, וגם 23 מדינות ערביות. זהו הארגון היחיד בו ישראל אינה מושמצת. הסיבה לכך נעוצה בעובדה, שהאינטרפול, כאירגון, מנוע מלהתערב בנושאים פוליטיים. השפות הרישמיות באירגון הן אנגלית, צרפתית, ספרדית וערבית.

תפקיד האינטרפול מתבטא בעיקר בהספקת מידע על יצוא עבריינים ממדינה למדינה. תפקיד נוסף: בקשות שונות שמעבירות מדינות בעולם לישראל, דרך האינטרפול, לקבלת חוות דעת שונות, כמו על יחידה ללוחמה בטרור, אותה הם מבקשים להקים. נושא בו ידועה ישראל כמומחית. המדינות החברות מקיימות גם שיתוף פעולה בנושא חטיפות מטוסים. תפקיד אחר ופחות דומיננטי הן בקשות ההסגרה של משטרות העולם לעבריינים שנמלטו ממדינה אחת לשניה.

תעודות ברזילאיות

בכל שנה שולחת ישראל רק כחמש־עשרה בקשות הסגרה למדינות שונות. הפנייה ממדינה אחת לשניה נעשית דרך שלוחת האינטרפול המקומית, המסונפת למשטרה המקומית, המעבירה את הבקשה, בה מידע מקסימלי על העבריין ותנועותיו. האחרונות, למרכז האינטרפול השוכן בפאריז. המרכז מעביר זאת לשלוחה במדינה המבוקשת, הדואגת לטפל בבקשה, ואחראית על התיאום בין המשטרות ומסירת המידע.

פעולות הסחה

בראש השלוחה הישראלית, הנמצאת במטה הארצי בירושלים, עומדת רב־פקד רות שלזינגר, 41, גרושה ואם לילד קטן. גבוהת קומה, ביישנית, נשמעת מאוד חסרת ביטחון בדבריה. אנטי־תיזה למפקדת יחידה שכזו. היא נבוכה מול השאלות הניתכות עליה, שואלת מספר פעמים מדוע הגענו, ומה אנו עתידים לשאול אותה. הטלפון מצלצל. רותי תוקעת לעבר המכשיר מבט מוזר. בסיום השיחה היא ממשיכה להחזיק את השפופרת למשך מספר שניות, תוהה רגע, ומניחה אותה במקומה. „אני אף פעם לא מסתדרת עם טלפונים", היא אומרת.

תחת פיקודה נמצאות, פני, מוניק, ג'קי, אוסנת, יהודית, חווה ורותי. כולן נשים. בעבר, אומרת רות, עבדו באינטרפול הישראלי שני גברים, נסיון שלא עלה טוב. הסיבה לכך נעוצה בעובדה, שעיקר העבודה באינטרפול, נעשה, בניגוד למה שרבים חושבים, במשרדי היחידה, מול מסוף המחשב, המחובר ישירות למאגר הנתונים הכללי של משטרת־ישראל. הרבה־הרבה ניירת.

אחת הדוגמאות היותר ידועות לעבודתו של המשרד הישראלי היא המקרה של רחמים אהרוני (גומארי), שהיה ברשימת ה„11" המפורסמת – המתייחסת לראשי הפשע המאורגן בישראל. לאחר רצח עמוס אוריון במפעל „בר בקר" בבת־ים, ברח גומארי לחו"ל. משטרת ישראל שראתה בו חשוד ברצח, הוציאה נגדו מברק מעצר בינלאומי דרך המשרד בפאריז. אומרת רות: „גילינו שגומארי נמצא בברזיל ומצוייד בתעודות ברזילאיות מזוייפות, אותן רכש בכסף רב. לישראל ולברזיל אין הסכם הסגרה, לכן לא יכלה משטרת ישראל לבקש את מעצרו והסגרתו. המשטרה ידעה כי גומארי ישבר באחד הימים, בשל געגועיו לאשתו ולילדיו שנותרו בארץ, וירצה לפגוש בהם, וכך היה.

„יום אחד התקבל מידע כי גומארי יפגש עם אשתו בבלגיה. עם בוא הידיעה, שלחנו לבלגיה דרך מרכז האינטרפול בפאריז הודעה על כך. הבלגים נענו ושוטרים מקומיים שלהם עקבו אחר אשתו ותנועותיה, ראו את המפגש ביניהם, אך בהנחיית משטרת ישראל, לא עצרו את גומארי, כיוון שידעו שנקט באמצעי זהירות רבים והמבצע עלול להיכשל. חיכינו לשעת כושר נוספת", מספרת רות, „וזו אכן הגיעה מאוחר יותר, כאשר אשתו של גומארי יצאה לפוגשו שוב, הפעם באיטליה. מייד שלחה משטרת ישראל לאיטליה, המעצר שהוצא נגדו בארץ, שתי תמונות שלו, טביעות אצבעותיו, העבירות בהן הוא מואשם וראיות למעורבותו בהם.

גומארי עשה מספר פעולות הסחה עד פגישתו עם אשתו באחד מבתי המלון. הדבר לא עזר לו. בלשים מקומיים עקבו אחריו כל העת. לאחר מכן, בעת שהיה לבדו בחדרו במלון, פרצו הבלשים לחדר ועצרו אותו. בתחילה דיבר גומארי עם השוטרים בשפה הפורטוגזית, הציג מסמכים ברזילאים וטען כי אינו האדם המבוקש. למרבה המזל היו בידי השוטרים טביעות אצבעותיו שהגיעו מהארץ, והוכיחו כי אותו הם מחפשים.

דוגמא נוספת לשיתוף פעולה בין משטרת־ישראל למשטרות העולם היא מעצרו של משה שטרן, לשעבר מנהל בנק צפון אמריקה, אשר נאשם במעילה בסכום של מעל כ־13 מיליון דולר מכספי הבנק ונעצר לאחרונה בפאריז לאחר שנמלט מהארץ. במשך חצי שנה חיפשה אחריו משטרת ישראל, כאשר בתום תקופת החיפושים הסתבר כי הוא נמצא בשוויץ, עימה אין לישראל הסכם הסגרה. המשטרה המתינה לטעות שיעשה, ואכן זמן מה לאחר מכן, התקבל מידע שאמר, כי שטרן עבר לצרפת, עימה יש לישראל הסכם הסגרה. מיד הוציא האינטרפול הישראלי צו דרך משרד האינטרפול, צו מעצר בינלאומי הכולל פרטים מלאים של צו מעצר בינלאומי כנגד שטרן והוא נעצר. כיום כלוא שטרן בוורסאי, ויועבר ארצה בעתיד הקרוב.

רות מספרת על שיתוף פעולה נוסף וטוב, הקיים עם מדינה שהייתה עימנו בעבר במצב של מלחמה, מצרים, שיתוף המתבטא בעיקר בקיום מבצעים משותפים הקשורים להברחות סמים ומכוניות. לדבריה, למרות הקפאון ביחסים בין שתי המדינות והמקרה המתועב שאירע לאחרונה בראס־בורקה, בו נרצחו אורחים ישראלים שטיילו שם, לא ירדה רמת שיתוף הפעולה. „נראה כי המצרים רואים בשיתוף הפעולה בין שתי המשטרות תחום על פוליטי", אומרת רות בחיוך.

רות, ילידת מוזמביק (הוריה יוצאי וינה, עלו ארצה דרך מוזמביק, שם נולדה), הגיעה למשטרה לפני כעשר שנים. לפני כן עבדה במדור חו"ל של משרד העבודה, ונעזרה בשליטתה במספר שפות (אנגלית, גרמנית ומעט ספרדית). היא למדה קרימינולוגיה באוניברסיטה העברית, ובתום לימודיה ביקשה לשנות כיוון ולעסוק במקצוע אותו למדה. תחילה ביקשה לעבוד במדור עבריינות־נוער, שהיה קרוב ללבה, שם חשבה כי תוכל לתרום יותר מכל. המשטרה הציעה לה את האינטרפול. רות נענתה ואמרה לעצמה כי העיקר שתהיה לה דריסת רגל במשטרה. בעתיד, חשבה, תוכל לעבור לעבוד במדור הנוער.

היום, לאחר 10 שנים, אין היא רוצה לעזוב. היא אומרת: „אני מוכרחה לאמר, שמעולם לא השתעממתי בעבודתי. אנו עוסקים בנושאים מאוד מגוונים ומעניינים, נמצאים בקשר עם רוב היחידות המבצעיות בארץ ובחו"ל, וקושרים קשרים עם אנשים בכל העולם. אין שיגרה בעבודה. היא איננה מסתיימת לאחר יום העבודה אלא מלווה אותי לעיתים גם לאחר שעות העבודה, כאשר אני צמודה למהלך ההתרחשויות בשטח".

מאז החלה בעבודתה במשטרה, שינתה רות את הקונספציה שלה לגבי פושעים. „באוניברסיטה למדתי ללטף אותם, אך עבודתי במשרד הביאה אותי למסקנות אחרות: ללכת איתם בשיטת המקל והגזר".

סבלנות וסובלנות

שלוחת האינטרפול בישראל, שרות עומדת בראשה, מהווה יחידה מיוחדת במינה במטה הארצי. כל העובדות בה דוברות מספר שפות זרות וכמעט כולן אקדמאיות. תענוג לעבוד איתן, אומרת רות ומוסיפה: „בשל הרמה הגבוהה של הבנות (כך היא מכנה אותן) מקנאים בנו קצת במטה הארצי. קשה למצוא ביחידה אחת במשטרה בנות כה רבות בעלות השכלה ואינטליגנציה גבוהה כשלהן".

נדבך חיובי נוסף ביחידה זאת, הוא היעדר ההיררכיה שמאוד בולט לעין ביחס החביב אותו מעניקות הבנות זו לשניה, למרות שאינן בעלות דרגה שווה. חלקן קצינות ורס"ריות ואחרות שוטרות בעלות דרגה נמוכה. רות מספרת שלעיתים יושבות נשות היחידה ומנתחות יחד ספר שקראו או הצגה שראו. עם כל היתרונות, מסתבר שיש גם חסרונות, כמו ריבוי „הקצ'קעס" לדברי רות. נשות האינטרפול אומרות שהעבודה דורשת מהן זיכרון טוב, כי הן צריכות להשתמש בו לעיתים קרובות. כדוגמה הן מביאות מקרה בו ביקשה הולנד מישראל סיוע בזיהוי ישראלי שנעצר בשיטתה. לבקשה צורף שם העצור ותמונתו. על־פי השם לא מצאו נשות האינטרפול דבר, אך לאחר מבט נוסף בתמונה נזכרה אחת מהן כי מדובר בעבריין הישראלי, ירדן לנרסקה, שעזב את ישראל מספר שנים קודם לכן והחליף כפי הנראה את זהותו.

תכונות נוספות להם הן זקוקות לדבריהן, הן סבלנות וסובלנות, הבאות לידי ביטוי כאשר פונות אליהן יחידות המשטרה רבות ומבקשות סיוע מהאינטרפול, כשכל אחת מהן רואה עצמה בעדיפות ראשונה.

אם תצטרך כיום רות לקבל שוטר חדש ליחידתה, ויגיעו שני מועמדים, בחור ובחורה בעלי נתונים זהים, במי תבחר?

רות: „אולי אבחר בגבר, כדי לשמח קצת את הבנות".

קצר, סקסי ורקום – מכנסוני ג'ינס „סטונווש" עם חולצת מחוך. (צילום: עדי ברקן)

כתום גזר וירוק חסה בשמלת 43 החלקים ובסרבל מכותנה ויסקווה

ריקמת כסף על מכנסי ג'ינס בכחול־אינדיגו, ותולצה לבנה. (צילום: עדי ברקן)

כרמלה זילברמן. אקשן!

פעם מלכת „קלאב איי", חיי לילה, חברה, הרבה רעש וגם הרבה צרות ● היום תפגשו אותה טובעת בקווי אופנה, משיקה את דגמי „סווינגר" האיטלקיים בישראל ● הדינמו שלא נח רגע, הולך להדליק אותנו באופנת יבוא, במחירים מתוצרת־הארץ ● הבטחה

מאת נורית בת־יער

ה משורר־מחזאי הנציח לנו את „שני ג'נטלמנים מוורונה" (עיין ערך: שקספיר). אשת־העסקים כרמלה זילברמן, להבדיל, מביאה לנו מהעיר האיטלקית ורונה – „סווינגר" דווקא. „סווינגר" הוא שקשקיות כזה, שאוהב אופנה ו/או מישהו שהספיק רק אצלו חופשי־חופשי, כל־כך חופשי, שהדבר הראשון והכמעט־יחיד שתופס לך את העין בפוסטר של חברת האופנה הנושאת שם זה, הוא לא בגד אלא אחוריים עגלגלים חשופים.

עם האירוטיקה של תצלום האחוריים אפשר להתווכח. לא עם הפרטום־מובילה הקודי כרמלה זילברמן (37). הגברת הזאת, שנכנסה לתודעה הציבורית עם „קלאב איי", ואחר־כך עם „קלאב איי" השרוף, עם החשדות להצתה מכוונת, מעצר, ומשפט המנוהל נגד חברת הביטוח – תהיה מזוהה מעתה ועד לתודעה חדשה עם אופנה.

כמו שב„קלאב איי" – נוריות חד־אורה לא הגיעו במנות קטנות אלא ריצדו והבזיקו במאות, כך גם ב„סווינגר". כרמלה לא מרבות על אר־סף נסיוני קטן, היא מתכוונת להמם אותנו במאות. 60 דגמי ג'ינס שונים, 15 דגמי מכנסונים, שמלה שתפורה מ־43 חלקים („התשורת סטרה"), כך ובך דגמי ערב ובוקר, לנערות, לנשים, ו„סווינגרינו" – לילדים. ובעתיד הבא גם דגמי גברים.

לכרמלה זילברמן־קרלשטר יש חברות כבתוך ב„ליקוויד". „אבכה שהצנת את האוקיאנוס („זה דבר גדול"), רב־הכל חובב בתור בעל, עבר בסוכנות־נסיעות, והשכלה מתימטית. מדוע בחרה לפתע בדגל האופנה?

„החלטתי לשכוח מהמשרדים", היא אומרת, „גם שם נערכו תצוגות. הכל בעצם סובב סביב אותו הציר, הטעם, הדמיון, האקשן". חוץ מזה האח הגדול שלה, יצחק בישר, שלמד הנדסת טקסטיל ב„שנקר", הוא בעל מפעל של 400 פועלים במנטואה, והוא „שיעץ החך".

לפני כרמלה, ל„סווינגר" כבר היה פעם רומן חטוף עם ישראל. בני סוסי־כרמן (הגרוש של צ'ינה סוכסרמגי) ניסה לשווק כאן את דגמי המפעל האיטלקי. כרמלה שקיבלה את זכויות הייצור והייצוא של „סווינגר" בישראל מאמינה, שבידיה יהפוך הסיפור הזה להצלחה. „אם מישהו יכול להרים את העניין הזה מהרצפה – זו אני". נוסחת ההצלחה: אופנת יבוא מרליקה, במחירים של תוצרת־הארץ.

מחברת־האם האיטלקית מגיעות הגיזרות וגם מבקר תקופתי לבקורת איכות. השבלונות של דגמי הג'ינס שונות מאלו של דגמי הבדים האחרים. אחוז ההתכווצות השונה מחושב באמצעות מחשב ומיושם בתיכנון הגיזרה. הבדים יהיו 30 אחוז יבוא ו־70 אחוז מתוצרת „ספטיין" האוסקי־ואיטלקי הפ־ ערבב על ידי צוות בראשותה של ג'וליסה ברבונרי כולל דגמים מפותר־לין בכחול־אינדיגו, במראה של ג'ינס קייצי דקיק ואוורירי, מויסקוזה־כותנה שאינה מתקמטת, בדי ג'ינס רקומים בחוטי זהב וכסף, ומאוזן עם ג'אקארד ורדורי.

„סווינגר", תמוגה במלח „הילטף", מבטיחה לעשות את הקיץ הזה לוהט יותר, ישנו יותר, סקסי יותר. הוא יאפשר לך להכליל לחולצת מחוך צמודה, למכנסי תחרה במבחר צבעים, לסרבל עם קולאז' אמנותי של פיסות תחרה וגובלין, למיקסורן שנצמד למותן ומתרחב־ממ־לרסט משם לכיוון הירכיים.

תוצאות צרות, עם או ללא קישוטים מסוגננים, מותניה גברית רקומה בכוכבים, הורבה כתום־גזר וירוק־חסה, הן בשורות אחרות שמגיעות אלינו מה„סווינגר" של וורונה.

נוסף ל־200 הדגמים שהמפעל האיטלקי משווק בתחילת כל עונה – הוא משיק מדי חודש ארסנל „פלאש" קטנים חדשים. כרמלה אומרת שזה יאפשר לה להציג ב־80 חנויות ישראליות את המלה האופנתית האחרונה, בהרמוניה עם הצגתה באירופה. קצב שיפוטין הדגמים לחנויות בארץ, לאחר השקת קבוצה התחלתית, יהיה שבועים לשבוע. המידות: 36־44, חלק מהדגמים עד 42 בלבד. המחירים: 40־55 שקל למכנסיים, 70 למיקסורן־יערב מכאגות, 110 לשמלת הקולאז'. בהצלחה.

בתצלום השער: הדפס צבעוני על הגב, במערכת מג'ינס „סווינגר", איטליה

נקמת ילד קטן

התעללות מינית בילדים, מכות עד מוות • מדובר על כ־3000 מיקרים בשנה, אבל אנשי מישרד הרווחה אומרים שיש הרבה יותר, שאינם מדווחים • יותר ילדים נפטרים בארץ מהכאות מאשר מתאונות דרכים ומחלות • ועדת העבודה והרווחה של הכנסת בודקת בימים אלה את הנושא, לאחר שרופאים, פסיכיאטרים ואנשי־מישטרה פירסמו נתונים על התופעה • ארבע הצעות לסדר־היום הוגשו בכנסת בעניין זה • האם זה מה שיפסיק את הטרגדיה?

מאת דבורה נמיר

ועדת העבודה והרווחה של הכנסת עוסקת בחודשים האחרונים בב־דיקת נושא מחריד, כאוב, מביש ועצוב. מדובר באלפי ילדים מו־כים, שהוריהם מתעללים בהם בכל דרך שהמציא השטן. מדי יום מגיעים אל חברי הוועדה מידע וסיפורים נוס־פים, מקפיאי־דם.

דיוני הוועדה החלו, לאחר שסגן שר העבודה והרווחה, הרב רפאל פנח־סי הורה, כי התיאורים הקשים שפורס־מו על ילדים מוכים, ועל התעללות הורים, כפי שמסרו אותם אנשי המי־שטרה, עובדי־רווחה, רופאים ופסיכי־אטרים, לא היו מוגזמים. הם אמת.

כבר עתה ברור, שלמרות המיספ־רים הרווחים בין אנשי המקצוע, (מדו־בר בהתעללות ב־3000 תינוקות ויל־דים בשנה) – מיספר הנפגעים הקטינים הוא גבוה בהרבה. פשוט, לא מצליחים לאתר אותם. לא רק המשפ־חות משתדלות להעלים זאת, אלא גם השכנים והחברה כולה. יודעים ושות־קים. על פי רוב הם שותקים מפחד של נקמת ההורים. לכן, ארבע הצעות לס־דר היום, שהגישו הח"כים דן כהן (ר"צ), זבולון המר (מפד"ל), אמירה סרטני (מפ"ם) ומרים תעסה־גלזר (לי־כוד) – היו בזמן. אולי עתה, יחשוב מישהו על דרכים למילחמה בתופעה זו.

הסיפורים עולים על כל מה שהד־מיון מסוגל לתאר. התיאורים המתפ־רסמים כאן לראשונה, מדברים בעד עצמם.

היא הגיעה למעון לנשים מוכות בהרצליה. ילדה. גרוזינית, בעלת עינ־ים גדולות ומבוהלות. בסך הכל בת 12. האם הצעירה ביותר שבאה לבקש מיקלט במעון. בבית השאירה סבתא, הורים, בעל ותינוק בן חודשיים. כולה היתה חבולה. אשה מוכה, או ילדה מו־כה? שניהם. ילדה נשואה שתמיד היכו אותה כדי שתהיה טובה.

כוויות לאשה רעה

ההורים חבטו בה, כאשר סירבה לעזוב את הלימודים ולהינשא לבנזוג שמצאו לה. הבעל גרם לה חבלות. היא הרתה, ילדה בן ולא רצתה לטפל בו. סבתא גרמה לה כוויות, משום שהיתה „אשה רעה". לבסוף, ברחה מהבית, בהותירה אחריה את התינוק, אחרי שהיא עצמה התעללה בו במכות. היא לא יכלה להכות את הבעל או את ההו־רים, לכן שפכה את זעמה על הפעוט.

מיקרה זה הוא אחד מאלפי מיקרי התעללות בתינוקות ובילדים, שמתרח־שים בארץ מדי שעה ומדי יום. מיספ־רים מדוייקים אין. מיקרים רבים נוס־פים נשארים במשפחה. במשפחות־מצוקה, כאשר אחד ההורים מתעלל בילד, פונים לביה"ח, עם סיפו־רים על נסיבות החבלה, הלקוחים מסי־פורי־אגדות, שלא תמיד מרשימים את הרופאים. לא פעם מזעיקים הרופאים את המישטרה. אז מסתלקים ההורים עם הילד המוכה, לפני שהמישטרה מגיעה, וכך נעלמות ההוכחות. גם אנ־שים ממשפחות טובות ומבוססות, אינם נתפסים לאחר מעורבותם בהכאת יל־דים ובגרימת חבלה לגופם ולנפשם, למרות שתיסמונת הילד־המוכה ידועה גם אצלם. אבל אלה פונים לרופא פר־טי שומר־סוד, ולכן הם אינם כלולים בסטאטיסטיקה. פרופ' שמואל טיאנו, מנהל מחלקת ילדים־בביה"ח „גהה" שמטפל בילדים מוכים טוען, ש„זהו רק קצה־הקרחון במדינת־ישראל. התופעה הרבה יותר חמורה מאשר מתארים".

לפני חודשיים התכנסו מאות רופ־אי־ילדים, פסיכולוגים, פסיכאטרים, עובדות־סוציאליות, אחיות בריאות־הצ־יבור ושופטים, כדי לשמוע ולהתרשם מהיקף בעיית הילד המוכה בישראל, וההתרשמות היתה גדולה. בעיקבות הדיו־נים מהכנס – הוגשו ארבע הצעות לס־דר־היום, וגלגלי המשפט והצדק, החלו נעים.

לזכור אהוב שנהרג

הסיפורים בכנס היו מסמרי־שיער, והשיקופיות שהוקרנו, שבהן נראו תי־נוקות וילדים בגיל הרך, מוכים וחבו־לים, היו מזעזעות. גם הרופאים הודו, שלראות ילד נפוח, עם שטפי־דם פני־מיים וחיצוניים, עם עצמות שבורות וכוויות – קשה גם להם. לא פעם יש להם חשק לסגור־חשבון עם ההורים, אך הם נאלצים לרסן את עצמם, ומס־תפקים בדיווח למישטרה ולמישרד העבודה והרווחה.

ד"ר חניתה צימרין, יו"ר האגודה להגנת הילד („אלי"), מרצה באוניבר־סיטה, הנחשבת בת־סמכא בנושא זה טוענת, שילד מוכה – יהפוך הורה מכה. על זה יש קבלות ועדויות. הורה שספג מכות בילדותו, מכיר את החינוך בדרך ההתעללות. מה שעשו לו ולא־חיו, הוא יעשה לילדיו, אפילו בלי סי־בה. אמהות נחשלות שספגו בבית מכות, רואות כדבר מובן מאליו, שהב־על חובט בילדים. למה לאז גם להן עשו זאת, וכך זה עובר מדור לדור.

כמו אותה אם צעירה, ש„עשתה ילד" לבעלה, כפי שסיפרה. לא היה לה שמץ של מושג בגידול ילדים. התינוק בכה ויילל לילות שלמים. הבעל רגז ואיים להכות אותה. מה עושה אשה נאמנה לבעלה? משתיקה את התינוק. שמה לו כר על הראש, שישתוק. הוא שתק לנצח. מת בחניקה. „לא ידעתי מה לעשות שישתוק", הסבירה אחר־כך. אילו התינוק היה שותק וגדל, הוא היה מקבל מכות בהזדמנויות אחרות בחייו.

אשה משיכבה חברתית גבוהה, איבדה את המאהב שלה, שנהרג בלב־נון. היא נישאה רק משום שרצתה בן, שייקרא על־שם אהובה, אבל נולדה לה בת. הבעל שמח, האשה היתה מאוכז־בת. מרגע שילדה זו נולדה, היא היתה ילדה מוכה. הבן שנולד לאחר שנה, נראה כמו נסיך קטן. הילדה היתה נכה, שערה נתלש, וחתכים נתגלו על גופה. ילדה בלתי־רצויה, שהפכה ילדה מוכה לכל חייה, עד שנתגלתה.

צעירה היתה, והיתה בטוחה שהגבר ישא אותה לאשה, אך הוא נמלט והו־תיר אותה עם תינוק. את כעסה הוצי־אה על התינוק. מסבירה ד"ר צימרין: „במיקרים כאלה הקורבן הוא הילד. אשה זו היכתה בפניו של התינוק בעוצמה כזו, שגרמה לו נזק מוחי ועי־וורון. אם כזו תסבול כל חייה מהורות משובשת, ואת זעמה על חייה המרים תוציא על פרי־ביטנה". התינוק הוצא מהאם והועבר למשפחה אומנת.

סיפור נפילה

אחת התופעות המוכרות, גם בחב־רה המיזרחית וגם בין האשכנזים היא, גרימת כוויות, שונות ומשונות לילדים. פעם זה כדי להוציא את ה„ג'ין" (שד) ופעם זה כדי לשחרר ילד מפחדי־לילה. כמו שעשו הסבתות בחשכת ימי־הבינ־ים. הורים מכבים סיגריות על גופם של תינוקות, ששוכבים במיטה ואינם יכו־לים להתנגד. ילדים גדולים יותר הם מלמדים לקח, בכך שמגהצים את גבם במגהץ לוהט. ואם שכנה הרטיב עד גיל מאוחר, החליטה לגמול אותו, בכך שהושיבה אותו כשמחצית גופו בתוך קערת מים רותחים, וגרמה לו כוויה עמוקה. שילמד לקח.

לפסיכיאטרים ולרופאי־הילדים מוכרת התופעה, שהורים המתעללים בילדיהם, פונים בכל פעם לבית־חולים אחר, שלא במקום מגוריהם. זכור לי מיקרה של אב שכמעט הרג את בנו בן ה־4 במכות ובחתכי־סכין, סובב לו את פרקי־הרגליים ושבר אותם בזעם. הוא סיפר לרופאים, שבנו נפל מ...אופניים. אך הרופא, לגמרי במיקרה, עבר בתקופת התמחותו בביה"ח באשקלון, וזכר את פני האב. כך נדלק אצלו פנס אדום והוא החל לחטט.

ד"ר י. גרינבאום, רנטגנולוג בכיר מביה"ח „ביילינסון" סיפר, כי במיקרים רבים, כאשר יש חשד שהחבלה נגרמה על־ידי התאכזרות הורים, מבצעים לי־לד סריקה של כל השלד. ואז, למרבה הפלא, מגלים כי לא רק הרגליים שבו־רות. נראים בבירור סימני שברים בצל־עות, מחבלה קודמת, ושברים בזרועות הידיים, שלא התאחו יפה בגלל חוסר טיפול בחבלה מוקדמת. ואז גם מתבר־רר, שבכל פעם היה לאב סיפור אחר, שסיפר בביה"ח אחר.

לדברי ד"ר יצחק לוי, ממחלקת־יל־דים בביה"ח „ביילינסון" שהופיע בכ־נס, הילדים העתידים להפוך לילדים מוכים, הם הפגים והתאומים.

בימים אלה הוגשה תביעה מישפ־טית נגד אם צעירה, מהרצליה, שילדה תאומות אך הקטנה, הפגית, לא מצאה חן בעיניה. היא פגעה בפניה. כתוצאה מכך התעוורה התינוקת בשתי עיניה. במיקרה כזה לא יכלה האם לומר ש„הילדה נפלה". היו הוכחות רפואיות, התברר, ועל כך יעידו הרופאים במיש־פט, שהאם פשוט תקעה גופים זרים בעיניה של התינוקת וכך גרמה את עי־וורונה. מעניין יהיה לדעת, כאשר יס־תיים המישפט, באיזה עונש תצטרך האם לשאת.

עד כדי עיוורון

תינוקות כאלה מהווים נטל על הו־רים, וכאשר הם נולדים בלידה מוק־דמת עם מומים וזה קורה, הם הופכים מיד ילדים דחויים, ומועמדים להיות ילדים מוכים. „אפשר לגלות את סימני הסכנה מיד לאחר הלידה, כאשר רואים איך היולדת מקבלת את הבשורה, אם היא מתעניינת בפגים ובאה לבקר אצ־לם, או שהיא נעלמת. משפחה כזו חיי־בת להיות מיד במעקב, כדי למנוע אסון", אומרים רופאי־הילדים.

לדברי ד"ר יצחק לוי, 70 – 40 אחוז מהילדים המוכים סובלים מחב־לות באיזור הראש והפנים. הורים פרי־מיטיביים נוהגים לשפוך את כעסם על תינוקות, על־ידי כך שהם מנענעים אותם כמו לולב. בגיל זה הראש גדול, בהשוואה לגוף, שרירי הצוואר חלשים, וכתוצאה מכך נגרם לתינוקות אלה נזק מוחי חמור, לרבות שטפי־דם בר־אש ונזק לעיניים, קרע ברשתית, עכ־רוריות בקרנית, עד כדי עיוורון.

לאחרונה הגיעה לביה"ח תינוקת בת שלושה חודשים. האם סיפרה כי התינוקת לא שקטה ואינה רוצה לא־כול. בבדיקת עיניים בביה"ח „מאיר" אובחנה אצלה פגיעה חמורה בשתי העיניים, מימצא לא רגיל. היא נשלחה לביה"ח „ביילינסון", ובבדיקה התברר כי התינוקת סובלת גם מחתך־סכין של 5 ס"מ מאחורי האוזן. מסתבר שהיא היתה תאומה. אחותה־התאומה היתה חולנית ובעלת מומים, ונפטרה באותו זמן. האב לא שבע נחת גם מהתאומה, והיכה בה חזור וחבול. היא הגיעה לטי־פול רפואי לאחר החבלה השלישית – ארבעה ימים לאחר האירוע, בטענה ש„באמצע היה שבת והם דתיים, ולא רצו לנסוע". הילדה התעוורה.

תינוקות מוכים רבים מגיעים לביה"ח עם שטפי־דם בפה, שיניים שבורות ופגיעות בפנים, כתוצאה מה־אכלה־בכוח של אימהות עצבניות. תי־נוקת בת שנתיים וחצי הגיעה לביה"ח עם שני פרקי־ירך שבורים. האם אמרה שהיא נפלה מאופניים בטיול עם סב־תא. בצילומי גוף נתגלה אצלה סימן לשברים בגולגולת, ואז הודתה האם שאכן, האב חבט בה בראש שנה קודם לכן, אבל "היא ילדה בריאה עכשיו".

בימים אלה ממש קנס שופט ביה־מ"ש בפתח־תקווה אב, שהתעלל בבנו בן ה־9, חבט בו שוב ושוב, וגרם לו פגיעות קשות בגוף ובפנים. „נראה שקצת הגזמתי במכות", הודה האב בביהמ"ש. השופט הרחמן שפט אותו ל־3 חודשי מאסר־על־תנאי למשך שנ־תיים ולקנס כספי, בתקווה ששוב לא ירים ידו על בנו.

הבנות פגועות בנפשן

באשדוד היכה אב את בתו, תינוקת בת שנתיים וחבל בה בכל הגוף, שעה שאשתו יצאה לקניות. לזוג היו שלושה ילדים. את התינוקת לא סבל, והרים עליה יד. בדרך־כלל בעט בה בבטן וק־רע לה אברים פנימיים. היא הובאה לביה"ח במצב של חוסר הכרה ונפטרה. האב נשפט והלך לכלא.

את הדברים המזעזעים ביותר שמענו מפרופ' שמואל טיאנו, מנהלה מחלקת־ילדים וסגן־מנהל ביה"ח „גהה", המטפל בילדים מוכים באיזור המרכז. סיפוריו על אלימות של הורים כלפי ילדים צימררו את כל השומעים. לשיא הגיעו הדברים, כאשר הגיע לפ־רק של האלימות המינית, תופעה שהולכת ומתפשטת בארץ.

מעשים מגונים בילדות קטנות מצד אב שיכור או נרקומן אלים, הופכת כבר תופעה יום־יומית. בעבר היתה האם עדה אילמת למעשי בעלה, ולא התלוננה, מחשש שתיפול קורבן למכו־תיו. כיום מגיעות הילדות והנערות שהתאפשו וסבלו אלימות מינית מצד האב או הדוד, ומבקשות את עזרת המישטרה. אב כזה עומד עתה לדין, לאחר שהתעלל מינית בשלושת בנו־תיו, במשך שנים, עד שהתבגרו והת־מרדו. עתה הן פגועות בנפשן, ומי יו־דע איך ישוקמו.

„יותר ילדים מוכים מתים בארץ, משמתים ילדים בתאונות־דרכים או ממחלות כרוניות. ניצול מיני של יל־דים וילדות הוא בהיקף הרבה יותר נר־חב ממה שחושבים. הורים מכרו את ילדיהם להשתתפות בסרטים פורנוגר־פיים תמורת כסף, וחזו באורגיה ובהד־פסה. „זוהי תופעה חברתית הרסנית, שחייבים למצוא דרכים להשתלט עליה", אמר פרופ' טיאנו בהתרגשות. „לא די להאמין, שילדים מוכים חיים רק בחברה נחשלת. חייבים לעשות חריש עמוק גם בחברה הגבוהה".

15 שנות מעקב אחר ילדים מוכים שבוצע בארה"ב מגלה, כי ילדים מוכים סובלים מיד לאחר האלימות הפיזית, מחרדה, מהפרעות בשינה, מחלומות־זוועה, מפחדים, מסף־גירוי־נמוך, מתיסכול ומדימוי עצמי נמוך. הכל בהתאם לגילם. כאשר מדובר באלימות מינית – עלול להופיע גם רגש אשמה, אם המעשה בוצע בגיל שהמותקף או המותקפת גם נהנו מעצם המעשה.

גביית דמי־חסות

גם אם הילדים נשארים בחיים, ואין על גופם סימני מכות וחבלות, עדיין תלווה אותם כל חייהם ההפרעה באי־שיות, שהיא הנזק הנפשי לטווח ארוך. רובם יפנו לשולי החברה, יתעסקו בשוטטות, בעבריינות אלימה, במעשים תוך דחף בלתי נשלט, יהיו תלותיים, לא יסתגלו למצבים משתנים, יהיו להם הפרעה בחשיבה, קושי בהבנת תפקידים מסובכים, ולבסוף – הם ישקי־עו בדיכאון שיצריך טיפול נפשי.

טוען פרופ' טיאנו: "חבלות חיצוני־ות אפשר לראות. יש סימנים ויש מי־סמכים רפואיים. אבל חבלה נפשית מצד הורים שמתאכזרים אליהם, לא רואים. כאשר הילדים המוכים מתבג־רים, מאבחנים את בעיותיהם, ומגלים את הרקע – כבר מאוחר מדי כדי לע־זור להם. לכן חייבים לאתר את המשפ־חות שבסיכון מוקדם ככל האפשר, ולטפל גם בהורים".

המציאות הישראלית היא כה מזעז־עת, עד שלא ניתן יהיה יותר להתעלם מההשלכות שיש לילדים מוכים, על חייהם־שלהם, טרם יתבגרו. ממחקר שערכה ד"ר חניתה צימרין, יו"ר אגו־דת „אלי" (אגודה למען ילדים מוכים) ומרצה בביה"ס לעבודה־סוציאלית באוניברסיטת תל־אביב עולה, כי 66 אחוז מהילדים שהוכו בשיטתיות בהיו־תם פעוטות – הפכו עבריינים־צעירים כבר בגיל 15־14. הם עסקו בגביית דמי־חסות מילדים קטנים מהם, פרצו לסופרמרקט ועסקו בגניבות: „מה שע־שו להם, הם כבר עושים לאחרים. מכים בלי רחמים. ובהיותם הורים – יעשו זאת לילדיהם", אומרת ד"ר צימ־רין.

רבים מהנוכחים טענו, שצריך לש־נות את המינוח של הבעייה, מ„ילד מו־כה" – ל„ילד מוזנח". כי גם מניעת אוכל, לבוש, רחצה או טיפול רפואי, הם התעללות בילד. וקיימת גם התעל־לות נפשית ורגשית, שהופכת ילדים לנכים־בנפש. לא רק מכות וחבלות גורמות נזק.

כמו אותו תינוק בן שמונה חודשים שהובא לחדר־מיון, גופו המצומק היה מכוסה חבורות כחולות, בטנו נפוחה מרעב. על אחוריו פצעים פתוחים שנ־גרמו מאי־החלפת חיתולים ושכיבה ממושכת ברטיבות, רעב וצמא, ללא טיפול. הרופאים קבעו, שהמוות נגרם עקב הזנחה בטיפול. האם סבלה מפי־גור קל. האב נטש את המשפחה. היא עצמה היתה ילדה מוכה, על־ידי אב נכה ואם חולה. כאשר הילד המבוגר, בן ה־5 בכה, חבטה את ראשו בקיר.

מי יאתר אותם?

שכנים דיווחו לרשויות הסעד על הנעשה בדירה, עוד בטרם הגיע התי־נוק לביה"ח. התברר, שהאם החליטה לא לטפל בתינוק, כי הוא בכה והרגיז אותה. מותו השתיק אותו לנצח. האם לא הועמדה לדין. ילדיה נלקחו ממנה ונמסרו לאימוץ.

מיהם ההורים המצטיינים בהכאת ילדיהם ובגרימת חבלות בלתי־אנושי־ות?

פרופ' טיאנו וד"ר חניתה צימרין טוענים, ש־10 אחוז מהורים כאלה, אחד מהם או שניהם, הם פסיכופטים, מופרעים, חולי־נפש. 30 אחוז הם אל־כוהוליסטים ונרקומנים. כל השאר הם אנשים עם בעיות נפשיות, ורקע אלים בילדות. הם זקוקים לטיפול נפשי, אך מי יאתר אותם?

בעבר לא נתקבלו הודעות על יל־דים מוכים באופן אנונימי, אם כי שכנים ובני־משפחה רבים יודעים על מאות מיקרים, אם לא יותר, המתרח־שים תחת עיניהם. מעתה, כך הוחלט, יקבל אירגון „אלי" גם הודעות אנוני־מיות. הכותבים שידווחו על מידע שבידם, לא יהיו חייבים לזהות את עצ־מם, אם כי עדיפה הזדהות. המידע ייב־דק על־ידי אנשי האירגון ועובדי הרוו־חה, בצורה סמוייה, כדי להגיע אל האמת.

אפשר לכתוב לת.ד. 33720, תל אביב. סודיות מובטחת.

מוותרים, מסתגלים, נלחמים

לאחר שנים רבות של מחקר על ילדים מוכים, חשבה ד"ר חניתה צימרין שהיא מכירה את כל היבטיה המזעזעים של התופעה. אך כשסיכמה באחרונה את נתוני המחקר האחרון שלה, ציפתה לה אפתעה מרה. ההשלכות של התעללות בילדים התגלו בנוערות הרבה משציפתה עד כה.

[illegible]

בני חצי שנה עד שלוש שנים, שאושפזו בבתי־חולים כתוצאה ממכות, והיא נפגשה עימם מדי שלושה חודשים לאורך כל השנים, והיתה עדה לסיבלם הרב. עתה כשהבוגרים מבין ילדים אלה עומדים בפני גיוס לצה"ל, בחרה לסכם את מימצאות ונגלתה תמונה קשה.

[illegible]

ביותר מבחינה חברתית, בבית־הסבר ומאוחר יותר בכלא. בסך הכל התגלו שלוש תגובות ואלה אצל 80 אחוז מהילדים המוכים, כאשר אצל ילדים רגילים בקבוצת־ביקורת הן נמצאו רק אצל פחות מרבע מהילדים.

[illegible]

תרופה בדוקה נגד כוויות המזיקים לילדים: מגיחים עלי־פיג'ן בחיתוליהם ● זה טוב גם נגד עין הרע המופנית לחתן וכלה ● הדודאים ידועים עוד מסיפור רחל ולאה: הם פותחים רחמה של אשה ● גרגיר־הנחלים ממש מצויין להגברת כח־הגברא

מאת אשר וטורי

פיג'ן מצוי: נגד עין הרע (צילום: ד"ר דוד דרום)

דודאים: להגברת התשוקה (צילום: ד"ר דוד דרום)

הגן המכושף

אם יאמר לך מישהו שכדאי לרפא כאב־בטן ברוני, עקרות, או אפילו אהבה נכזבת — כל שעליך לעשות הוא לשתות שיקוי המופק מצמח הגדל על שפת הירקון, תחייך באי־אמון. אולי תחשוב שזה ציזובט. אבל ניסים קריספיל, מי שכתב את „ילקוט הצמחים" וחוקר כבר שש שנים את אורח־חייהם של ערביי ארץ־ישראל מאמין, שכדאי להאמין. הוא אומר שמיליוני בני־אדם בעולם שעברו בשנים האחרונות ל־רפואה טבעונית, מוכיחים זאת. צמחים מכושפים זה לא צחוק.

בוויכוח הרפואי של המאה, בין חסידי ה־רפואה הטבעונית לדבקים ברפואה הישנה, הצביע ניסים (איש בית־ספר שדה הר־גילה שליד בית־לחם) עבור הטבעונים. הרבה לפני פירסום רב־המכר הטבעוני של ריקה זראי. את כל התורה על רגל אחת, הוא רכש אגב שוטטות ומחקר בנעלי־צנחנים כבדות, בין אוהלי הבדווים של הנגב לכפרי הפלחים ה־ערבים ביהודה, שומרון והגליל.

ניסים קריספיל, כבן ארבעים, חוזר אל השורשים מתקופת התנ"ך, דרך המנהגים, ה־אמונות, הקמיעות וצמחי־המרפא המקובלים על הערבים הכפריים של ארץ־ישראל. הוא מכנה אותם „המייצגים האמיתיים של תרבות אבו־תינו הקדמונים", וכששומעים אותו מכריז על כך מחדרו שבמרומי הר־גילה, ההכרזה נש־מעת גם אותנטית.

חלום רע

בין גאלריית הצמחים המכושפים שהעלה במחקריו, שומר קריספיל מקום של כבוד ל־פיג'ן. או בלשון הערבים המקומיים רוטא־עודה, שנפוץ בעיקר בחורשות הגליל והכרמל. „ביהודה ושומרון הוא נעלם כמעט כליל, בגלל השימוש הרב שעשו בו הערבים שם". למה פיג'ן? בגלל האמונה הרווחת בקרב הערבים, כמו בקרב יהודים שעלו מארצות־ערב, כי ב־כוחו של הצמח להרחיק שדים־ורוחות מזיקים, ובערבית פי־ג'ן משמע — יש־בו־שד.

כשבוחנים את הצמח, מבינים מיד את הסיבה לאמונה. צמח לא גבוה, עם ריח חריף מאוד, עלים קטנים בצורת כף־יד פרושה: ה„חמסה", הידועה כקמיע נגד עין־הרע ומיני מזיקים מסוג זה.

„בתור מי שגדל במרוקו, אני זוכר שהתעו־רדתי בוקר אחד, ומצאתי מתחת לכר שלי סכין, מעט מלח וחופן עלי־פיג'ן. נבהלתי מאוד ו־שאלתי את אמי איך הגיעו אלה למיטה שלי, והיא ענתה 'חלמת חלום רע במשך הלילה ו־התחלת לקפוץ בבהלה. לכן שמתי את אלה מתחת לכר שלך נגד עין־הרע, ליתר ביטחון'".

צמח הפיג'ן, שהוא אחד מצמחי־המרפא הבולטים ביותר בארץ, נחשב מתכון קבוע ברפואה לטבעונית, ורבים מהרופאים הקונבנ־ציונאליים כבר הספיקו להכיר בהשפעתו. השי־מוש המקובל בו, הוא הפקת שמן מיוחד מה־צמח, ומריחתו על אברי־גוף כואבים באופן מחוד. כמו, למשל, במקרים של כאבי־פרקים, דלקות־אוזניים, או הרעלות־קיבה. שמן הפיג'ן הוא אף תכשיר יעיל באופן מיוחד לריפוי דל־קות־עיניים. הדרוזים שברמת־הגולן, משתמשים בפיג'ן כאחד התבלינים ההכרחיים לכבישת זיתים. „מי שלא טעם זיתים דרוזיים עם פיג'ן, לא טעם זיתי גן־עדן מימיו", מוסיף קריספיל.

צמח ארץ־ישראלי אחר שבשמו נקשרים כוחות על־טבעיים, הוא השיבר הלבן. השיבר בעל הפרחים הלבנבנים והעדינים מאוד, ובעל עלים קטנים גזורים באלגנטיות. ניחוחו אף הוא בריח חריף־משכר. הוא נפוץ בעיקר באזורים המידבריים של הנגב. בקרב יהודי כורדיסטן הוא מקובל כבעל יכולת להרחיק שדים ורוחות, ובדומה לפיג'ן הוא מהווה חלק בלתי נפרד מציוד החתונה וטקסי הנישואין שלהם. בעיירה מיגדל־העמק, מצא קריספיל שהיו נשים צפון־אפריק־ניות שהכירו אף הן בכוח של השיבר, והיו תולות את עליו על משקופי חדרי־הבית, סמוך מאוד למזוזה. „נגד עין־הרעה, כמובן".

האמונה המוזרה ביותר באשר לשיבר, הנב־חנה כיום בידי רופאים, היא אמונת הבדווים, שלפיה כוחו של הצמח בגרימת הפלות לנשים הרות. מה שעושה אותו שימושי מאוד במקרי הריון מחוץ לנישואין, העלולים להמיט חרפה חמורה על כבוד המשפחה. לדברי ניסים קריס־פיל, צמח השיבר אכן הוכיח את עצמו כגורם הפלות אצל נשים הרות, תשותות שיקוי המופק ממנו. סוד כוחו של השיבר מבחינה זו, עדיין לא ידוע, אך לדברי קריספיל, יש המתחקים כיום אחר הסוד הזה. נשים יהודיות שהיו מוד־עות לכוחו של השיבר כגורם להפלות, נמנעו מלהשתמש בו בגלל חוקי ההלכה האוסרים זאת. אבל זה לא מנע מנשים מרוקאיות לש־מור במקומות־מיסתור כדי להשתמש בו במקרה הצורך, נגד שכנות רעות ויריבות.

הצמח הידוע ביותר והמסתורי ביותר הוא צמח הדודאים שנזכר עוד במקרא כמגביר את התשוקה המינית אצל האשה ואת כוח־הגברא של הגבר. בזוכגי הנגריות־המין שבאיזור תל־אביב, הוא עדיין לא תופס מקום, אבל בקרב הבדווים הוא מקובל כמעורר ארוטי שיש לו ביקוש רב.

חוקרים מודרניים שניסו לתהות על קנקנו של הצמח המיסתורי, נתקלו כבר בתחילת הדרך בבעיה יסודית, שאיימה לטרפד את כל המחקר: מהו אותו חלק בצמח הדודאים, בעל התכונות המיסתוריות? שורש? גבעול? עלים?

צוות מיוחד של אחד מבכירי הבוטנאים בארץ, פרופסור צוהרי, בדק באופן יסודי במע־בדות שלו, כל חלק מחלקי הצמח. התוצאות היו מאכזבות. אומנם נמצא בו בוודאות מעט הורמון אסטרוגן, העשוי להשפיע על הפוריות ועל החשק המיני, אבל הכמות שנמצאה אינה עולה על כמויות האסטרוגן דומות, המצויות במיני ירקות אחרים המאכלסים את הסלט הישראלי המצוי, כמו גזר, פילפל או תפוח־עץ.

המבוי הסתום שאליו נקלעו החוקרים של צמחי הדודאים בשנים האחרונות, רק הגביר את המיסתורין סביב הצמח. תוך כדי כך הת־גלה כי הפלאחים של הגזרה המערבית בגליל, נוהגים בתקופת האביב לערבב מעט זרעוני־דודאים בתערובת המזון של התרנגולות שלהם. התוצאה המיידית היא הטלה מוקדמת מאוד של ביצים. וההסבר המדעי שניתן לתופעה, לא אחר לבוא. נראה שמצאו בזרעי הדודאים חומר משכר, המשבש את המערכת ההורמונאלית אצל האשה, וגורם ביוץ מוקדם.

גרגר הנחלים

התופעה המדהימה ביותר ביחס לדודאים, מצויה בשורש של הצמח הנראה העתק מוש־לם של דמות אנושית. גוף, שני זוגות גפיים, ראש. אין פלא שבקרב המאמינים בכוחו המאגי של הצמח, הוא נחשב תרופה בדוקה למחלות אנושיות באופן מיוחד. לכן יקרה. שגם מי שחפץ לעקור לעצמו את שורש הדודאים, לעו־לם לא יעשה זאת בעצמו, כדי לא לרצוח את הדמות האנושית שבשורש, אלא יקשור את הצמח לבעל־חיים כלשהו, כיבשה או חמור, ויניח לו לבצע את המלאכה המסוכנת.

צמח אחר המקובל כמגביר את פריון ה־אשה, הוא גרגר־הנחלים, שגדל בעיקר במיפתחי מעיינות, ומקורות אחרים של מים זורמים. גרגר־הנחלים הוא צמח גדול שיכול להגיע עד לגובה של שני מטר, ופירותיו משמשים לסלט־ירקות מיזרחי פשוט. טעמו דומה מאוד לטעם צנונית או לפת. ובמקומות אחדים במזרח ה־תיכון, כמו למשל במצרים, הוא מקובל כבעל סגולות בהגברת כוח־הגברא.

בהסברים של ניסים קריספיל לצמחים המ־כושפים של הפלחים הערבים, הוא לא שוכח להזכיר כי הרפואה המודרנית עדיין לא מכירה בכוח המרפא המיסתורי של מרבית צמחי המרפא. והיחס אליהם הוא בדרך־כלל יחס של זילזול. הוא גם מוסיף שרוב הצמחים הללו נחשבים רעילים מאוד, ובשימוש האפקטיבי בהם, יש לדעת את המינון המדוייק. כך הוא מזכיר, למשל, את צמח אל־מות הכסף, שאחרי בישול חלקיו העל־קרקעיים, הוא „מחולל נפלאות בנושא האבנים בכליות אצל כל מי שסובל מהמחלה". הוא מרגיש שריפוי באמצ־עות צמחים נתפס בצורה פשוטה ברפואה ה־ערבית העממית. הערבים מאמינים שלכל מחלה שמקורה באל, חייב להיות צמח־מרפא. אם לא מצאנו, זה סימן שלא האמנו מספיק.

ניסים קריספיל: ייצוג אמיתי לתרבות קדמונית (צילום: אסף מוקר)

רקפת: להגברת כוח הגברא

שיבר לבן: להרחיק שדים ורוחות (צילום: ד"ר דוד דרום)

יהודית אוריין

כאב־שיניים של פרולטארית

קשה לי לזכור מה קדם למה. כאב השיניים שלי או הפרק המופלא של תומאס מאן. מחלה ספרותית, שאולי מקורה בהזדהות עם דמויות ספרותיות. הזדהות שאינה יודעת אצלי בדיוק את גבולות המציאות.

אותו בוקר התעוררתי עם כאב־שיניים חד. מה אפשר לומר על כאב־שיניים חוץ מהמלה כאב. כאב הוא כאב הוא כאב. הוספתי לו את התואר חד. והרי גם ראייה היא חדה וגם לשון היא חדה וזה בכלל לא דומה. וכיצד אפשר לי לנסות ולתאר אותו, כיצד להעביר לאחרים את מה שאני מרגישה. וכדי להוכיח שאפשר לתת ביטוי כן ואמיתי, שיהיה תופף לכאב הזה שהוא הכי אישי בעולם, או — הראש משך, האוזן רעשה, הפה חישב להתפוצץ. איך להגדיר במילים מדוייקות וקומוניקאטיביות. זכור לי איך הרגשתי כשהייתי צריכה להסביר פעם לרו־פא אמריקני שכואב לי בחלל הבטן. לא יכולתי להגדיר את המיחוש בשפה זרה, דיברנו על דו־קר, שורף, מגרד, מושך, בוער, לא יכולתי להג־דיר. את הכאב יותר קשה לנסח בשפה זרה מאשר הרצאה באנגלית על גבולותיה של ההכ־רה האנושית.

●

ואותו בוקר הגעתי בדיוק לפרק המתאר את יומו האחרון של תומאס בודנברוק, שחש בשי־ניו. והתיאור של מאן — שהיה אז רק בן 25 כשכתב את הדברים — היה מדהים וגואל כאחת:

„פתאם חש הדף נורא וזעווע, כאילו נשברה מיפרקתו ושמע קול פיצפוץ ופיצוח. הוא נחפז לפקוח את עינו, הלחץ פג, אך ראשו המה, הכאב השתולל ובער בלסת הדלוקה המעונה. ירחמני האלו — הירהר בינו לבינו — העניינים מתנהלים במסלולם. הדבר ילך ויגבר, ילך ויגבר עד אין קץ, עד אין שאת (בשין שמאלית), עד שיהיה לכאב מתגעש, מטורף מסתולל, שיקרע את מר־תי לגזרים..."

איך העניק האל את היכולת הזו. והרי לכול־נו יש אותו כאב־שיניים. מי יסביר את היופי הזה שאתה קורא על אותה חוויה פיסית מענה, ובקר־יאה אתה נהנה עד כדי בכי. זוהי גדולתה ויחי־דותה של האמנות, שהיא חודרת אלינו בצינורות העונג, שהיא מחלחלת לתוכנו באינ־פוזיה של אושר. כן, בדיוק כמו הדימוי הידוע:

הפנינה היא הפרשה של צידפה הסובלת מכאר־בים, צידפה שאינה מיוסרת לא תפריש את אבן החן, וכן לא כל צידפה מיוסרת תפריש אותה. רק יחידי סגולה, והנה מה הם יודעים לעשות מיסוריהם.

●

אבל בטרם סיימתי את הפרק של מאן הלכ־תי לרופא־שיניים. מאה וחמישים שנה מפרידות ביני לבין תומאס בודנברוק, ובסך הכול איני יכולה להבין איך האנשים הללו חיו אז. גם תומ־

אס הלך לרופא־השיניים שלו. וזה צריך היה לעקור לו את השן הנגועה ואת השורש בלי הרדמה ובלי אילחוש. כך אצל מבוגרים וכך אצל ילדים. והנה אותו יום הלכתי לרופא המבין שלי, שהלעיטני באנטיביוטיקה ובסמי־הרגעה, והכאב הסתלק מעשה־קסמים. לחשוב שהאצולה והבורגנות לא יכלו להיפטר ממיחוש־שיניים. לא עמדו להן לא כבודן ולא ממונן. לשם מה כל תוארי האצילות, הרי לכם את כבודי כלידי או גראפינה בעבור שיניים מתוקנות. והיום בלא תואר־אצילות ובלא שושלת־יוחסין, סתם אשה פרולטארית מהמעמד הרביעי עם ביטוח־שיניים. גם הקייזר היה מוכן להתחלף איתי במחיר המ־לכה, כתר תמורת הדוקטור שלי.

ורדה צ'צ'יק

בית כלכלי זה בית עובד

זה התחיל אצלי עוד בילדות. כשנתנו בידי סכום־כסף כדי שאקנה משהו לעצמי, או אולי כשהתחלתי את חיי העבודה שלי כבייבי־סיטר אצל השכנים. תמיד, אבל תמיד, כשחזרתי הבי־תה עם משהו — פרטים, בולים, ארטיק, ויותר מאוחר — בגד, או ספר — היתה אמא שוא־לת כמה זה עלה לך?

ככה התחלתי ללמוד, שיש קשר ישיר בין עיקרון ההנאה לעיקרון הכלכלי. שאסור מתו־כבה ללקק סוכריה־על־מקל, וגם ליהנות מהמ־סק. אם היא נקנתה במחיר סביר — מילא. אבל אם היא נרכשה במחיר־שוק־שחור — אפשר אולי ליהנות, אבל מוטב להתבייש בזה. הכסף הרי לא צמח אצלנו על העצים...

מתנות יומולדת — היו הזדמנות נאותה להשלים את האינוונטר השימושי־יעיל־הכרחי, שממילא אפשר היה לקנותו ביום אחר, אבל ביומולדת היו מגישים אותו ארוז, עם פתק. בילד־דות שלי (טוב, אם מוכרחים — אסגיר את התקו־פה: בערך עם קום המדינה...) לא היו חנויות עם מיליון פיצ'עקעס לילדים, שמונה־מאות סוגי שוקולד ושבע־מאות סוגי חטיפים. לי היה בכל הילדות אולי דובי אחד, ואולי שתי בובות. אז ליומולדת היו קונים לי גרביים חדשים, שימלה, סוודר, מעיל־גשם, מטריה, כדי שעיקרון ההנאה יהיה צמוד לעיקרון התועלת.

●

כאשה עצמאית עובדת־מחוץ־לביתה חשתי שמותר לי, שמגיע לי, ליהנות מפרי־עמלי בלי להגיש דו"ח־הוצאות מדוייק להורים. אז הייתי רוכשת לי איזו נעל כשהתחשק לי...בערך. בדרך־כלל לא הייתי מעיזה לנקוב במחיר האמיתי, ומורידה קצת, או קצת־הרבה. גם כדי לא לגרום שוק להורים, ובעיקר — משום שבקשתי מידגנתי לעצמי ליצור פער משמעותי בין מרכיבי השי־לוש הקדוש: חיסכון, ההנאה והמועיל הכלכלי.

מהון להון עברתי לגור ברמת־אביב. סביבה יפה, אוכלוסיה ממוסטת. באחד הבתים הסמוכים, בקומת־הקרקע, והמקום לו כבוד שגורלו לא יד־תי מחדר־שירותים מצוי, סנדלר בעל ידי־זהב. הוא היה, מסתבר, בעל תודעה מעמדית ממות־חת. ביום הראשון שבו רמת שיפשופי העקבים הבריחו אותי להשתמש בשירותיו, השארתי אצ־לו סידרה שלמה של מינעלים. — איפה את גרה — שאל. עניתי לו. — בדירה שליד שפילמן? הוסיף. כן, עניתי. — תסלח לי הגברת, אמר במיבטא צ'כי או יוגוסלבי, האם היא בשואה? עניתי לו שלא, אבל מה זה בעצם עניינו, ומה זה קשור לנעליים — האם לרווקות הוא נותן הנחה במחיר?

הרבולוציונר בעל מישקפי־לנין והאדים החד־היד חליפות, והשיח בי במלוא הרצינות „בדירה כמו־של־שפילמן, ולברר מה זה, והדר אותך כבר לא מספיק לך? ככה זה הכלכלה שלנו, והגברת גרה לבד בדירה כמו משפחת שפילמן?

רק תודות לשרידי הנימוס המיוחד־אירופי שעוד נותרו בו, הוא לא אמר לי שאני צריכה להתבייש. אבל הוא לא היה צריך לומר את זה. התחלתי להתבייש. איך זה שאני נושמת אוויר של דירה כמו של שפילמן בגפי... וכמה שזה לא כלכלי מה עוד — שחלק גדול מזמני אני עובדת ומבלה, ולא נמצאת בביתי.

●

וכל הזמן הזה, שאני מבלה בחוץ, וממילא משלמת ארנונה עבור הבית, וגם מסי־ועד־בית, אין בדירה איש. שוב נוצר פער בין עיקרון ההנ־אה והעיקרון הכלכלי. התחלתי לחפש כל מיני פיתרונות — כמו להשכיר חדר. אבל אין לי שני מיטבחים, אין שני שירותים ואין כניסה נפרדת, והסידור הזה ממש לא נראה לי. יש גם אפשרות, כמובן, של הגדלת המשפחה מדלת־אוכלוסין למ־רובת־אוכלוסין, אבל בינתיים זה לא הסתדר, ואומרים שאסור ללחוץ בעניין הזה.

פתאום הבזיק במוחי רעיון: בכל פעם שאני עוזבת את הדירה — להפעיל את מה שרק אפ־שר. שהבית יעבוד: להפעיל את מכונת־הכביסה, אפילו על ריק; ואת הטלוויזיה — הרי ממילא אני משלמת אגרה, או למה שלא אנצל אותה במשך כל שעות היממה; את הרדיו — שינגן, מה־סיבות הנ"ל. את הכל. אם הייתי מגלה פאטנט להפעיל את הטלפון כשאני לא בבית — לא רק בעזרת המזכירה האלקטרונית הקולטת שיחות, היא כבר ממילא עובדת, אלא להזמין עבודי שי־רות לכל מי שרק אפשר — הייתי עושה גם את זה. כי ממילא אני משלמת תשלום קבוע עבור טלפון — אז ככה כל שיחה נוספת תהיה זולה יותר מקודמתה.

זה שחשבונות הטלפון־גז־חשמל שלי יתנפחו לממדי־ענק על־פי התוכנית הזו — זה לא חשוב. העיקר שהתוכנית הזו כלכלית. אפילו הסנדלר יהיה מבסוט...

ורדה רזיאל (ויזילטר)

המהפך הכימי של הזעם

אחד השירותים החיוניים ביותר המוענקים לי על־ידי החברה הטובה, או ידיד־הנפש, הם ספיגת ההיסטריות והחלטות־הזעם שלי לגבי אנשים אחרים.

כאשר הזעם הצודק מתלבש עלי, ואני מח־ליטה לעשות מעשה של שבירת־כלים — ל־הטיח, לנתק, להדיח, להדיר, להתפטר — ב־אותו רגע נראית לי ההחלטה מוצדקת אך ורק על־ידי ההיגיון הצרוף. השיקולים ש־

הביאו אליה, בכל שאבחן אותם, נראים נבו־נים, ואני בטוחה בכל מאת האחוזים שלא הזעם והתיסכול העיוור הניעו אותי, אלא ראיית דברים צלולה, מפוכחת ושקולה.

●

ובכל זאת, מתוך הסכם שעשיתי עם עצמי על סמך נסיון העבר, אשתדל בכל הכוח ל־עכב את הביצוע (שנראה דחוף, הכרחי ו־בלתי נמנע), עד שאשוחח לפחות עם אדם אחד שעל צלילותו אני סומכת. כאמור, אין לי כל צל של ספק שאשכנע את איש־שיחי בנכונות החלטתי, וההתייעצות לא באה אלא למנוע את אפס קצהו של חלקיק הערומיל למיקרה שאיושהו צד במערכת השיקולים לוקה בחסר.

והנה לאחר שאני שופכת באוזני איש־שיחי את השצף־קצף והצעדים המתבקשים לנוכח המצב, נשפך על ראשי דלי של צו־נן. לא זו בלבד שדרכי אינה נכונה, אלא אשיג באמצעותה את המטרה ההפוכה. לא זו בלבד שההחלטה חסוונה הרסנית — היא תתקע אותי עמוק יותר בתסבוכת, ובכלל זוהי תעודת־עניות, צעד עלוב ודי מבוער שאין בו שום רבותא. לפעמים מגיעים הדב־רים עד־כדי לראות בכוונותי צעד בזוי, ש־אינו הולם לא אותי ולא את מערכת היחסים שאני מייחלת לקיים עם סובבי.

●

בתחילה עדיין ברור לי שאיש־שיחי טועה לגמרי. אני ממשיכה לשפוך את זעמי תוך כדי תיגבור והסבר בדבר נחיצותו של הצעד שאליו החלטתי בישיבת־הצוות שלי עם עצמי, אבל תוך־כדי מלל מתלהב כבר מתחיל להת־גנב הספק. ייתכן שכדאי להשהות קצת את הפעולה, לתת עוד זמן.

ואז מתרחש הפלא: תוך שעות או יממה מתרחש מהפך מחשבתי. בעיקבות השתנות הכימייה של הרגש המיידי שהוקז החוצה ו־התמתן עם חלוף השעות — משתנה הראייה, ולא דרך עיני זולתי אלא בעיני שלי אני רואה את האווילות וחוסר־התוחלת של הדבר, שנראה לי אתמול כשיא הצדקנות והתיחכום עלי־אדמות.

שוב ושוב מסתבר שהמיפלצות המחשבת־יות המסולפות ביותר נוטות לעטות גלימה של מכובדות לוגית. לפעמים אני חושבת, שחברי וקרובי צריכים להיות אסירי־תודה זה לזה: כל אחד מהם שומר עלי מפני ה־שטויות שיש לי חשק לערוך לזולתו...

אורה שם־אור

סיפור בלשי עם גננת

מה לא עושים בשביל הילדים? אפילו כשה־ילדה היא אם לשלושה, הרביעי בדרך, ובכן, הילדה באה לאמא וביקשה שתארגן לה אלף וחמש־מאות דולר ל„אמא, אל תשאלי שאלות, תזוזי לי ודי". תנה, השקלים.

כאן חייבים לספר משהו על אמא: אשה רגילה בגיל חמישים פלוס, בלי עבר מפואר של מחתרת איושהי... [illegible]

פנים, סיפרה להם את הסיפור, הם אמרו ש־אחד כמו הרמאי הזה עושה שם רע למקצוע, הם יעזרו לה — שרק תצביע עליו. [illegible]

נהג מונית

בני ברקוביץ', כבר כתב ארבעה ספרים, שירה ופרוזה ● ההפצה – במו ידיו, במונית אותה הוא נוהג ● כל נוסע מוזמן לעיין ביצירותיו ולהחליט בעצמו ● עד היום הלכו כל המהדורות ● יש לו גם ביקורת על החברה, המנטליות, העדות והשכונה ממנה בא ● מי שמע?

בני ברקוביץ': "...אפוף אכזבה ומר לי בנשמה"

מאת עמליה ארגמן־ברנע

צילום: אסף פוקר

מונית מס' 538–441 של חברת "השקם" בתל־אביב, נראית מבחוץ כמו כולן. בקשר הפנימי קוראים לה "מספר שבע". רק אחרי שנכנסים פנימה, רואים את השלטים הקטנים הכתובים בכתב־יד: "יצא ספר שירים חדש: 'שירים לאשה אותה לא ידעתי'. המחיר – רק חמישה ג'וקים. קנו ספר ועודדו". "בקנרתך ספר קבל קבלה". הקבלה על הספר, כמו על מחיר הנסיעה, יוצאת ישר מהמונה.

מתחת למושב הקדמי שולף הנהג בני ברקוביץ' שקית ניילון שקופה ובה ספרים. מי כותב אותם? באה השאלה הבלתי נמנעת של הנוסע המופתע. "אני" אומר ברקוביץ' וצד בזווית עינו עור הבעת פליאה. הוא נותן לנוסע את הספר, שיעלעל עד סוף הנסיעה. לא לוחץ. רק ממשיך לתקוע את פרצופו בכביש ולהחליף מהלכים. עד סוף הנסיעה, או שהנוסע משתכנע, או שלא. "עד היום" אומר ברקוביץ', "מכרתי כמה מאות טובות. כל הספרים שהודפסתי, בכל המהדורות, – הלכו."

עד היום כתב ארבעה. "לאן מועדות פניך אר־ציה – אוטוביוגרפיה של צבר בישראל", "שלושה סיפורים וסיפור קצר" (סיפורים לסרטים), "מרחשי ליבו של חייל ישראלי בלבנון" ו"שירים לאשה אותה לא ידעתי". כל ההספק הזה – בשנתיים. בני ברקוביץ', אינו חושש לומר בגילוי לב, כי מספר הספרים שכתב, עולה על מספר הספרים שקרא. "לצעירי הרב", הוא אומר, "אין לי זמן לקרוא. לא, גם לעלעל בספרי שירה או בספרים, בכלל לא יצא לי". בגלל זה לא ידע, למשל, שעל כריכת הספרים לא כותבים ה ס ו פ ר בני ברקוביץ, שמסתפקים בשם בלבד. "אם היו אומרים לי בר־פוס שלא ככה עושים, לא הייתי עושה. אבל אף אחד לא אמר לי כלום". אלא שגם את הכלל הזה, כמו את כל הדברים האחרים בחיין, למד רק מה־חיים. ועל כך הוא גאה מאוד.

רגישות מיוחדת

בשכונת התקווה לא נולד בני בשם ברקוביץ, אלא בשם אחר, מתאים יותר לנוף השכונתי, ואשר אותו הוא לא רוצה להזכיר. את קשריו עם המשפחה שלו, כמו עם השורשים שלו, ניתק במתכוון. "אבא שלי היה בדארם שעשה עשרה ילדים, בגלל שבן־גוריון, זכרונו־לברכה אמר, שמי שיעשה עשרה ילדים יקבל מענק מיוחד. הוא עשה אותם ואחר כך זרק אותם ברחוב, לא דאג להם להשכלה, למקצוע, לדרך מחשבה מסויימת, לכ־לום".

משכונת התקווה עבר בני לכפר שלם. "לאותה סביבה, לאותו הבוץ, לתוך חברה שנקראת מקופ־וות, תחתית הסולם". מילא, תחתית, אומר ברקוביץ', אי־אפשר שכולם יהיו למעלה, אבל למה מקופח? אני מגיל צעיר ראיתי מסביבי עובדות פשוטות: ראיתי את השכן שלי משמאל, שהיה אשכנזי, מתעורר בחמש בבקר ויוצא לעבודה. ראיתי את זה מימין, שהיה עיראקי, מתעורר באמ־צע היום, הולך ללשכת הסעד, לוקח את הכסף וחוזר לעשן נרגילה. מגיל צעיר פיתחתי רגישות מיוחדת לעובדות האלה."

"הכל חולף אל מול עיני/ עבר אפור רודף אחרי/ אהבתי פרח, אהבתי שביל/ אני אהבתי גם חייל מכדיל/ צבעים אהבתי, גם כלי מיתר/ צלי־לים אהבתי, צלילי עבר/ לא חום אם חום רעיה/ לא אהבת אחים בלב בוכיה/ גם קרן אור לא היתה לי/ אפוף אכזבה ומר בנשמה לי/"

לא שמים

וזה רק אחד השירים בהם מתאר ברקוביץ את חסכי הילדות שלו. הם חוזרים ועולים בכל כתביו שוב ושוב, ולא תמיד בפייטנות מעודנת. בספרו הראשון, האוטוביאוגרפי, עושה ברקוביץ' חשבון לא רק עם משפחתו, אלא "עם כל אותה קבוצה של יהודים, שבאה מארצות האיסלם, ולא הבינה בכלל מה זה נקרא להקים מדינה יהודית. אותם יהודים שמבינים רק דבר אחד: כשרע להם הם צועקים אי, וכשטוב להם הם לא שמים על אף אחד. "עבד כי ימלוך", אומר ברקוביץ'. את הה־אשמות הללו הוא מוציא מן הפרט אל הכלל, ותוך שהוא מתבסס על מידע מקריאה קבועה בעיתון היומי, הוא מנתח תהליכים חברתיים, תוקף את אחווי המשיעה בקרב עדות המזרח, מנתח אפילו את הרצח של אמיל גרוינצווייג, ומרגיש, שלא במקרה הקורבן הוא אשכנזי והרוצח בן עדות המז־רח, עם זאת הוא מודה: "אני יודע שזה ספר רע. הייתי צריך לגנוז אותו, כדי שלא יעיפו לעברי ברורים".

"זה לא עניין של גזענות", מרגיע ברקוביץ'. "מה לעשות, שאת כל הצ'אנסים שלי בחיים, בכל פעם מחדש, נתנו לי אשכנזים. מעסיקים במפעלים, מפקדים בצבא, אפילו משפחה חרשה. אחרי שהתחתן בגיל שמונה־עשרה, הוליד ילד והקים משפחה שלא היה לה מקור פרנסה, ברח לאילת. שם העסיקו אותו במפעלי תמנע. "בתום שלושה־ארבעה חודשים, אחרי שעבדתי גם כתור דייג וגם בתור בהג־מונית, הפכתי מכלומניק לבעל דירה משלי. בטאבו. אז גם התברר בפעם הראשונה, שאני אוטודידאקט. גם קולט מהר, וגם יכול להע־ביר לאנשים אחרים את המסר. החלטתי לעשות הכל כדי לצאת מהמצב של אדם חסר השכלה".

הפשע משתלם

לפני כמה שנים, עלה על המונית שלו בתל־אביב, זוג יהודים מלוס־אנג'לס, שבאו לטייל באר־רץ ממנה ירדו לפני שנים רבות. "טיילתי איתם במושבים, בקיבוצים, איפה לאז הרגשתי שקורה כינינו משהו. סיפרתי להם, שלי אין שום קשר עם משפחה בארץ. הם טיפרו לי שאין להם ילדים. הצעתי להם שאני אקרא לעצמי כשם שלהם, ברקביץ, ואאמץ לי אותם לאמא ואבא רוחניים. ככה גם תהיה להם המשכיות".

באיזשהו שלב, ותוך כדי הראיון, אני שבה ומאבדת את הסדר הכרונולוגי בחייו מלאי התהפוכות של ברקוביץ. טוב. עכשיו הוא נוסע אל אמא ואבא בלוס־אנג'לס. בעזרת "האנגלית שהיתה לו כל הזמן בפנים, אבל לא היה לה צ'אנס לצאת החוצה", הוא מתחיל שם פרק חדש. משפץ בתים בסנטה־מוניקה, בבוורלי־הילס, איפה לא? תוך זמן קצר הוא עושה *3,600* דולאר לחודש. פתאום הוא גם שם לב לדבר מעניין. אחוזי הפשיעה בלוס־אנג'לס, ויש שם ברוך־השם, לא מעניינים אותו. מזה הוא לא מתרגז. רק ממה שקורה בארץ. הוא מגיע למסקנה, שישראל היא הארץ שבה הפשע הכי משתלם. אנשים מורידים סמים למדינה, בונים פשע מאורגן, ועוסקים בעצם בהשמדת עם. ואחר־כך – אחר־כך באים אנשים כמו הרות לפיד ופועלים לשיקומם, או שאיזו ישיבה מחזירה אותם בתשובה, והכל מסודר".

הנאה רוחנית

בכל זאת הוא חוזר לארץ. גם בגלל כישוף שעשה עליו הבאבא סאלי, וגם בגלל שדולארים זה לא הכל בחיים. הוא מחליף כמאה־מאתיים מקצועות, קונה פרפומריה, פותח משרד תיווך, פוגש ומסתבך עם עוד אנשים שיודעים ללכת דק באירמים, ולומד עוד פרק בהילכות־חיים, בלי לשבת אף יום על ספסל הלימודים. את כל הנסיון הזה, שנותן לו הרגשה שהוא לפחות בן מאתיים, הוא מתרגם עד מהרה לפרקים שלמים בספרים שהולכים ונכתבים אצלו בראש.

הוא רוכש לו מכונת כתיבה, ובלילה, אחרי שהוא גומר את העבודה עם המונית, יושב בבית ומשתפך. בבית, לא כל־כך מעודדים אותו בעניין הזה. יותר נכון לומר, "לא רואים את זה בעין יפה". זה לא מפריע לו לרוץ לבית הדפוס הקטן ברחוב דיזינגוף, לשבת שם להשגיח שיגמרו את העבודה בזמן, לרוץ לכריכיה ולהוציא מוצר גמור, שעליו מוטבע הסמל המסחרי שלו: טיפות נוטפות. "או של דם או של דמעות, איך שרוצים". "אני בן־אדם", מוסיף ברקוביץ', שלא מבלה ולא שותה, את כל הכסף אני משקיע בספרים שלי. מוציא אותו על הנאה רוחנית". עכשיו החלום שלו זה מעבר תמלילים.

אין לו שום עניין, הוא מודיע, להגיש את ספריו לאיזשהו מו"ל. "שיקח את הצרות הפרטיות שלי ויבנה לו מהן איזו וילה או יקנה איזה קאדילק. אני לא צריך שימכרו לי 20 אלף עותקים. מאה, מאתיים מספיקים לי כדי להרגיש טוב. את זה אני משיג בקלות. מתוך שלושים איש ביום שעולים למונית שלי, מספיק שיש שני סקרנים ואני מסודר. פעם עשיתי נסיון. נתתי לחנות ספרים עשרה ספרים למכירה. במשך שבועיים אני מכרתי 240 ספר, המוכרות בחנות מכרו באותו הזמן רק עותק אחד. זו לא עבודה בעיניים?"

עכשיו יש לו בתיכנון ספר עב־כרס בשם "הרצל או אדם", רומן דימיוני על מדינת־ישראל לאחר מלחמת העולם השלישית, שנשארות בה רק נשים. גם רק נהגות מוניות. הספר שאחריו, גם לו יש כבר שם, יתאר איך הרדימה מחלת האיידס את כל תושבי המדינה. בשמו, "אדם במערומיו", יש, כמובן, משמעות כפולה, וכמובן שרק המבין יבין. עם זאת, את התופעה ששמה בני ברקוביץ, אסור להתאמץ להבין. רק לדעת שהיא קיימת, ויכולה אפילו להגיע גם אליך, בניפנוף יד באמצע הרחוב.

בוטי־פאלאס להסתפר על בטוח
L'OREAL
דיזנגוף סנטר, קומה ב' טל. 292454 ,204710
עם ספרי הצמרת שלום חיים והצוות המוביל

כריכים

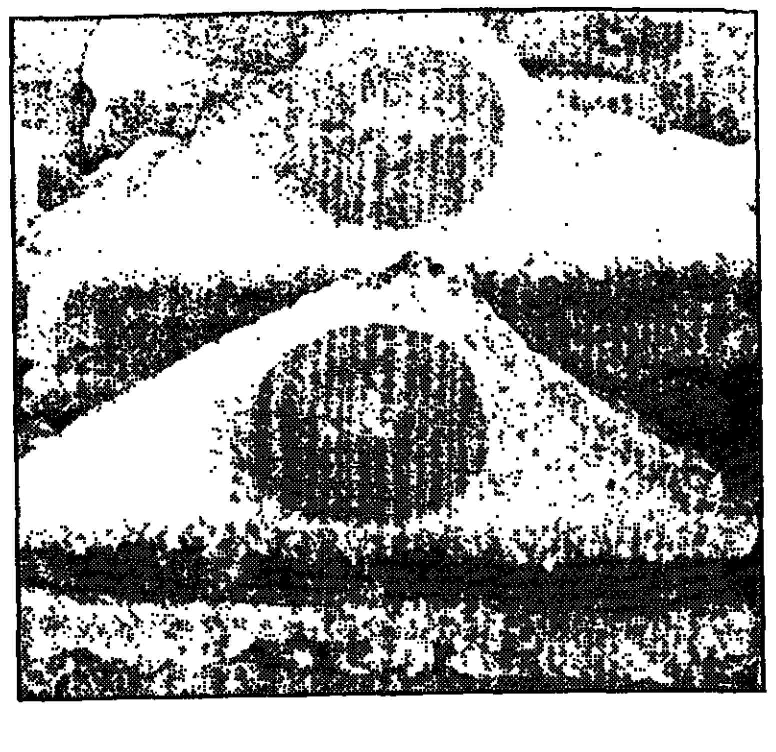

יש חיים לכריכים גם מעבר לכריך הגבינה הצהובה הסטנדרטי.

כריכים יכולים גם להוות גם ארוחה ממשית, קרה או חמה, או כיבוד מהודר במסיבה, או צידה לפיקניק. אין צורך לדבוק בצירופים מקובלים, ואפשר לתת לדימיון ולמקוריות יד חופשית.

כריך ביצה חם

המצרכים: 2 פרוסות לחם לבן; מעט חמאה או מרגרינה; פרוסת גבינה צהובה; ביצה; גבינה צהובה מגוררת; שמן לטיגון.

קולים את פרוסות הלחם מצידן האחד. מורחים את הצד הלא קלוי במעט חמאה, או מרגרינה, מניחים את פרוסת הגבינה על פרוסת לחם אחת, ומכסים בשנייה.

מחממים שמן חצי־עמוק במחבת. שוברים את הביצה לקערית, ומחליקים אותה בזהירות למחבת. מטגנים על להבה גבוהה עד שהביציה משחימה, ויוצקים על הביצה מהשמן הרותח בזמן הטיגון, כדי שתשחים גם מצידה העליון.

מניחים את הביציה על כריך הגבינה. זורים מעט גבינה מגוררת על הביציה, ומניחים את הכריך תחת אסכלה חמה. קולים עד שהגבינה נמסה. מגישים עם עגבניה.

(מנה אחת)

כיכר פיקניק

נוח מאוד להכין כיכר כזו כשמתכוונים לצאת לפיקניק, משום שאפשר להכינה מראש, ולפרוס אותה בנוחות בחוץ.

המצרכים: כיכר לחם קטנה מאורכת; 50 גרם מרגרינה; בצל גדול קצוץ; 100 גרם בשר הודו מעושן; 500 גרם בשר הודו אדום טחון או קצוץ דק; מלח ופלפל; 2 ביצים טרופות; 3 ביצים קשות קלופות.

מסירים את חשליש העליון של כיכר הלחם בעזרת סכין חדה, ושומרים בצד. מרוקנים את פנים הכיכר, ומשאירים כעין קערה מאורכת. מפוררים את פנים הלחם המוצא.

מחממים 25 גרם מרגרינה במחבת גדולה, ומזהיבים את הבצל. קוצצים את הבשר המעושן, ומוסיפים למחבת. מטגנים תוך בחישה. מסירים מהאש, מסיפים את הבשר הטחון, ומערבבים פנימה את פירורי הלחם, תבלינים לפי הטעם וביצים טרופות.

מפזרים חצי מכמות הבשר בתוך קונכיית הלחם, מסדרים על הבשר את הביצים הקלופות, בשורה, ומכסים בשארית הבשר. מכסים את הכיכר בחלקה העליון.

ממיסים את שארית המרגרינה, ומברישים בה את כיכר הלחם. עוטפים את הכיכר בנייר אלומיניום, ואופים בחום בינוני במשך כשעה. מצננים ומקררים 4 שעות לפחות לפני שפורסים את הכיכר.

קלאב סנדוויץ'

כריך שכל מסעדת מלון המכבדת עצמה מציעה בתפריטה. אפשר בקלות להכינו בבית, ולהרגיש "כמו בחוץ".

המצרכים: 3 פרוסות לחם מרובעות; מיונית; 2 פרוסות חזה עוף מבושל; 2 עלי חסה; 2 פרוסות חזה הודו מעושן, קלוי באסכלה; פרוסות עגבניה.

מסירים את הקרום מפרוסות הלחם. קולים צד אחד של 2 פרוסות, וקולים את הפרוסה השלישית משני צידיה. מורחים את הצדדים הלא קלויים של פרוסות הלחם במיונית. מניחים פרוסה מרוחה אחת על צלחת, כשצידה הקלוי כלפי מטה. מניחים עליה את נתחי העוף, ומכסים בפרוסה הקלויה משני צידיה. מניחים עליה עלי חסה, חזה הודו קלוי ופרוסות עגבניה. מכסים בפרוסה הנותרת, כשהצד הקלוי כלפי מעלה. מהדקים היטב, וחוצים באלכסון, כדי לקבל 2 משולשים. מעטרים כל משולש בפרוסת עגבניה, ומחזקים בקיסם קוקטייל. מגישים על צלחת מרופדת בעלי חסה.

(מנה אחת)

■ דנית סלומון

תפיחת בננות

המצרכים: כוס סוכר; 8 ביצים; קורט מלח; ⅔ כוס קמח; 2 כוסות חלב; כוס מחית בננות; 4 כפיות ליקר בננות; מעט חמאה או מרגרינה בטעם חמאה; סירופ שוקולד.

מפרידים את הביצים. שמים את החלמונים בקערת הקצפה, מוסיפים סוכר ומקציפים עד שיסמיך. מוסיפים קמח ומערבבים לתערובת חלקה ללא גושים.

יוצקים את החלב לסיר בינוני, ומביאים לרתיחה. מוסיפים בהדרגה את תערובת הקמח, ומבשלים תוך בחישה 2 דקות. מצננים. מוסיפים את המחית הבננות ואת הליקר.

מקציפים את החלבונים לקצף יציב, עם קורט מלח, ומקפלים לתוך תערובת הבננות.

משמנים תבנית שקופה חסינת אש בחמאה, יוצקים לתוכה את התערובת, ואופים בחום בינוני כ-40 דקות. מגישים מיד, עם סירופ שוקולד.

(6–8 מנות)

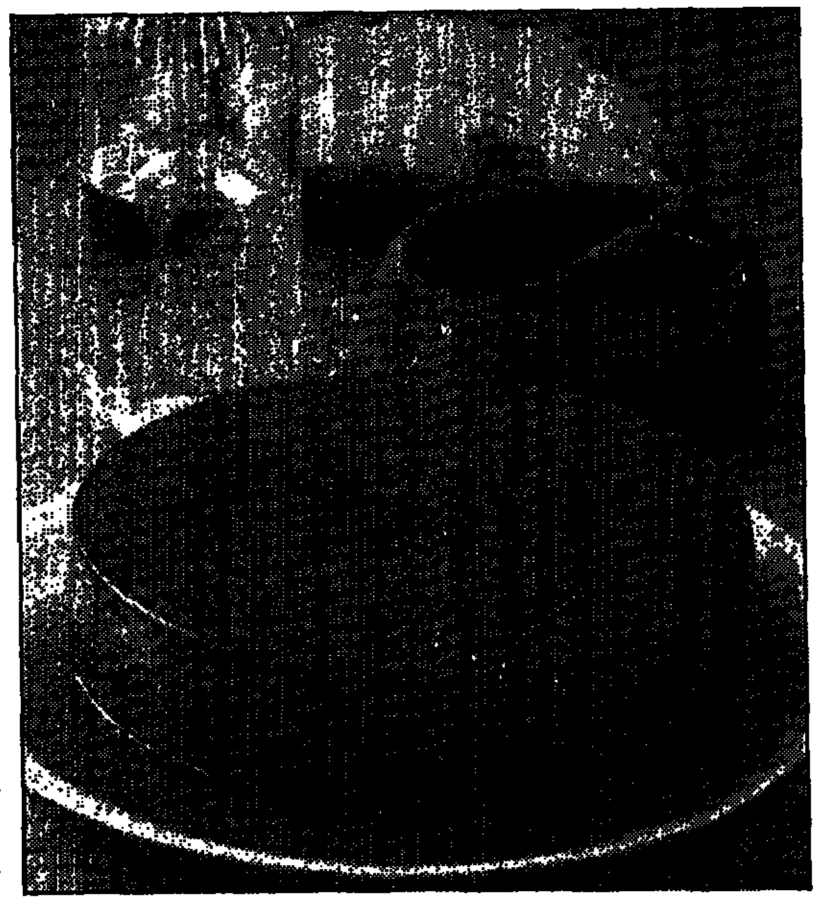

עוגת בננות ושוקולד ללא אפייה

את העוגה הזו מכינים זמן רב מראש, ושומרים בתא ההקפאה עד להגשה.

המצרכים לבסיס: 250 גרם פירורי ביסקוויטים; 100 גרם מרגרינה בלי מלח; 2 כפות ליקר בננות.

המצרכים למלית: 100 גרם שוקולד מריר; 100 גרם מרגרינה בלי מלח; ½ כוס מים; ½ כוס סוכר; 2 בננות מעוכות; 2 כפות אבקת קקאו; כף אבקת קפה נמס; 4 ביצים מופרדות; כפית ליקר בננות; 2 כפות סוכר; שקית שמנת מתוקה מוקצפת.

מערבבים במעבד מזון את כל המצרכים לבסיס, ומהדקים בתערובת תחתית תבנית קפיצית מס' 26.

שוברים את השוקולד לקוביות, ושמים בסיר. מוסיפים מרגרינה חתוכה לקוביות, מים, סוכר, בננות, קקאו וקפה נמס. בוחשים מעל להבה נמוכה עד שהתערובת חלקה. מצננים מעט, ומבליעים פנימה את החלמונים. מקציפים את החלבונים עם 2 כפות הסוכר ועם הליקר, ומבליעים לתוך תערובת השוקולד יחד עם הקצפת. יוצקים את התערובת על תחתית הביסקוויטים. מכסים בנייר אלומיניום ומקפיאים.

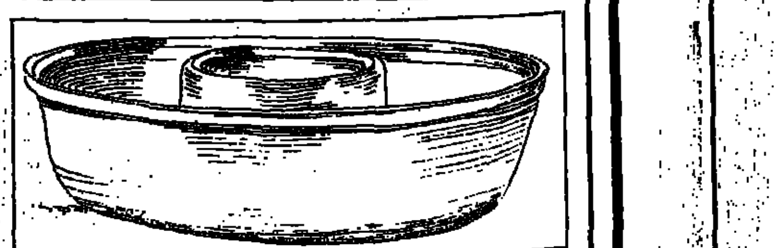

עוגת בננות ואגוזים

מכינים את העוגה בתבנית קפיצית מס' 24, או בתבנית דמוית סיר פלא (ראו איור).

המצרכים: 200 גרם מרגרינה; 1¼ כוסות סוכר; קורט מלח (אם המרגרינה ללא מלח); 2 ביצים; 2¼ כוסות קמח; ¾ כפית אבקת סודה לשתייה; ¼ כפית אבקת אפייה; כוס מחית בננות; ½ גביע לבן או שמנת חמוצה; ½ כוס אגוזים טחונים.

חותכים את המרגרינה לריבועים, ושמים בקערה. מוסיפים סוכר ומלח, ומקציפים לתערובת אוורירית. מוסיפים את הביצים בזו אחר זו. בקערה שנייה מערבבים קמח עם סודה לשתייה ועם אבקת אפייה, ומוסיפים באיטיות לקערת ההקצפה. מוסיפים מחית בננות, לבן ואגוזים ומערבבים.

יוצקים את התערובת לתבנית משומנת, ואופים בחום בינוני כשעה. אם רוצים, אפשר להרטיב את העוגה במעט ליקר בננות.

דליה ניר מגישה:

בננות: בעוגה, אבל גם בעו[ף]

את מי שאוהב בננות אין צורך לפתות לאוכלן, הוא יקלוף ויזלול אותן בכל פה.

הבננות הן פרי חשוב, המכיל מלבד פחמימות גם שפע של אשלגן (חשוב במיוחד לאנשים הנוטלים כדורים לסילוק עודפי המים). נכון שיש בבננה 90 קלוריות במאה גרם, לעומת 55 קלוריות במאה גרם תפוח־עץ, והדיאטניקים אינם מוכרחים לאכול ממנה בכל יום, אם כי היו אולי רוצים, אבל כל השאר – שיהיה להם לבריאות.

משהו אודות הבננות: אם רוצים להבשיל בננות ירוקות, עוטפים אותן בנייר עיתון ומניחים במקום חמים. אפשר גם לשים בקערת הפירות את כף הבננות כולה – עצם המצאותן של הבננות זו בחיקה של זו מחממת אותן וגורמת להבשלתן. הפרדת הבננות זו מזו מצננת אותן ומעכבת את ההבשלה.

בננות שקליפתן השחירה והן נראות בשלות מדי יש לשים במקרר ולא לזורקן: בדיוק בשלב זה הן מתאימות להכנת רפרפות, רוטב לסלט ועוגות.

חטיפי בננות

את החטיפים האלו מגישים כשאין מנת קינוח, או כשמישהו נכנס והבית ממש ריק. אפשר להכינם בשני אופנים, שאחד מהם מתאים גם לשומרי מישקל.

המצרכים: 4 בננות גדולות; 3 שקיקים ממתיק מלאכותי; 2 כפיות קינמון טחון; 3–2 כפות סוכר; כף אבקת קקאו; כף מרגרינה קרה בלי מלח.

קולפים את הבננות, ופורסים לפרוסות בעובי סנטימטר אחד. מסדרים את הפרוסות בתבנית חסינת חום כך שתהיה הפרדה באמצע התבנית. מערבבים את הממתיק המלאכותי עם הקינמון ובוזקים על מחצית האחת. מערבבים את הסוכר עם הקקאו, ובוזקים על המחצית השניה. מניחים על כל פרוסת בננה פירור מרגרינה, וקולים תחת אסכלה (גריל) 3–2 דקות, עד שהבננות מזהיבות. מגישים חם, פושר או קר. שווה לנסות.

(4 מנות)

סלט עוף ברוטב בננות

הסלט מתאים גם לשומרי מישקל.

המצרכים לרוטב: בננה בשלה; מעט מיץ לימון טבעי; 2 כפות גדושות מיונית רגילה או מיונית דלת קלוריות.

המצרכים לסלט: 2 כוסות נתחי עוף מבושל; כוס אפונה ירוקה משומרת או מבושלת; 2 תפוחי־אדמה מבושלים בקליפתם; בצל ירוק; 3–2 גזרים מבושלים; מלח ופלפל.

להכנת הרוטב, חותכים את הבננה לחתיכות, ושמים במעבד מזון. מוסיפים מיץ לימון ומיונית, ומערבלים לתערובת חלקה. מעבירים לצנצנת זכוכית, ומקררים במקרר עד לשעת השימוש.

שמים את נתחי העוף בקערה בינונית. מוסיפים אפונה, ריבועי תפוחי אדמה, בצל ירוק קצוץ, קוביות גזר, מלח ופלפל. מערבבים ומוסיפים את הרוטב. מערבבים שוב, ומקשטים בפלחי עגבניה או בגמבה.

(4 מנות)

גלילת ריבה

זאת הגלילה הבסיסית והפשוטה ביותר. אפשר להגישה כפי שהיא, או להשתמש בה כבסיס לדברים אחרים: למשל כבסיס לטרייפל אנגלי או כבסיס לעוגת גלידה – פורסים לפרוסות דקות, ומרפדים בפרוסות תחתית ודפנות של תבנית עיצוב, ועל הבסיס ממלאים בשאר החומרים. במקרה של עוגת גלידה, אפשר להפוך את העוגה המוקפאת על צלחת הגשה, כך שפרוסות העוגה תהיינה למעלה, ואפשר יהיה לראות את צורתן הדקורטיבית.

המצרכים: 3 ביצים; 6 כפות סוכר; ⅔ כוס קמח; אבקת סוכר לזריה; 3 כפות ריבת תות־שדה.

משמנים תבנית מלבנית של 23x33 ס"מ, מרפדים אותה בנייר פרגאמנט, ומשמנים גם אותו.

שמים את הביצים ואת הסוכר בקערת הקצפה, ומקציפים במקצפה חשמלית (מיקסר) 10 דקות, עד שמתקבלת תערובת סמיכה מאוד וקיצפית. מנפים את הקמח, ומקפלים אותו בעדינות לתוך הביצים. מורחים את התבליל בתבנית המוכנה, ומטלטלים מעט את התבנית, כדי שהתבליל יהיה בגובה אחיד.

אופים בחום בינוני במשך 10–8 דקות, עד שהתבליל מוזהב והוא יבש למגע.

מניחים גליון נייר פרגאמנט על מישטח העבודה, ובוזקים עליו שיכבה אחידה של אבקת סוכר. הופכים את העוגה על הנייר המוכן, ומסירים בזהירות את נייר האפייה. חותכים ומיישרים את שולי העוגה בסכין חדה.

אם מתכוונים למלא את העוגה רק בריבה, מורחים את הריבה על העוגה החמה. מגלגלים בזהירות מכיוון הצלע הקצרה, ונעזרים בנייר. מצננים.

אם מתכוונים למלא את הגלילה במלית אחרת, כמו קצפת, או קרם, מגלגלים את העוגה סביב עצמה ומניחים לה להצטנן. פותחים, ממלאים במלית הרצויה ומגלגלים שוב.

לפני ההגשה בוזקים אבקת סוכר על הגלילה.

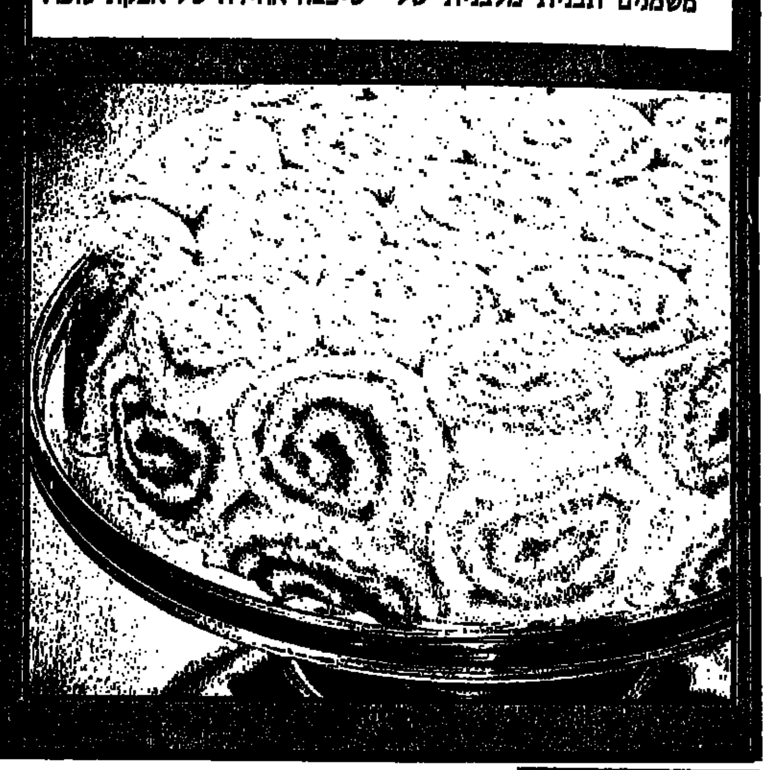

עוף רוסיני

המצרכים: 4 נתחי חזה עוף ללא עצמות; מלח ופלפל; 100 גרם נקניק כבד מסוג משובח; 40 גרם מרגרינה; 200 גרם פיטריות פרוסות; 3 כפות ברנדי; 6 כפות מרק עוף; 3 כפות שמנת צמחית (לא הכרחי).

מסירים את העור מנתחי החזה, ומשטחים אותם מעט. מתבלים כל נתח במלח ובפלפל.

חותכים את נקניק הכבד ל־4 חתיכות, ועוטפים כל חתיכה בפרוסת חזה. מבטיחים על־ידי קשירה בחוט דק, או בקיסם עץ. ממיסים את המרגרינה במחבת, ומטגנים את גלילי החזה עד שישחימו מעט. מוציאים מהמחבת, ומעבירים לקדירה חסינת חום.

מוסיפים את הפיטריות למחבת, ומטגנים במשך דקה. מוסיפים ברנדי ומרק, ומביאים לרתיחה. מתבלים ויוצקים על חזות העוף. מכסים את הקדירה בנייר אלומיניום, ואופים בתנור חם במשך 45 דקות, עד שהבשר מבושל היטב. מסירים את החוט או הקיסם מגלילי החזה.

מעבירים את הגלילים לכלי הגשה, אם רוצים, אפשר להניח כל גליל על פרוסת לחם קלויה, או מטוגנת.

(4 מנות)

אווז קולוניאלי

מאכל אוסטרלי, העשוי מבשר כבש, שמו מעיד, כנראה, על כמיהת המתיישבים לבשר אווז שלא היה מצוי אז באוסטרליה.

המצרכים: שוק כבש במשקל 2 ק"ג, בלי העצם; 25 גרם מרגרינה; בצל קלוף וקצוץ דק; 2 גבעולי סלרי קצוצים דק; כוס אורז מבושל; קורט פלפל אנגלי טחון; מלח ופלפל; 200 גרם (חצי קופסה קטנה) חצאי משמשים משומרים; 100 גרם שזיפים מיובשים, שרויים למשך לילה במים רותחים; חלמון.

המצרכים לרוטב: ¾ כוס יין לבן יבש; 15 גרם מרגרינה מומסת; ¾ כוס מרק בשר; 1½ כפות קורנפלור.

להכנת המלית, ממיסים את המרגרינה במחבת, ומטגנים את הבצל ואת הסלרי עד שיזהיבו. מעבירים לקערה, ומוסיפים אורז ותבלינים. מסננים את המשמשים מנוזלי השימור ואת השזיפים ממי השריה. שומרים את הנוזלים. קוצצים 4 חצאי משמשים ו־4 שזיפים, ומוסיפים לתערובת המלית, ומאחדים עם החלמון.

ממלאים את החלל שבשוק הכבש בתערובת, ותופרים את הפתחים בשני הצדדים (או מהדקים במיספר רב של קיסמי עץ). שמים את נתח הבשר בקדירה, יוצקים עליו את היין, ושורים למשך מיספר שעות, הופכים את הבשר מדי פעם.

מברישים את נתח הבשר במרגרינה המומסת, בוזקים מעט מלח, ומכסים את הקדירה. אופים בתנור חם במשך 2½ שעות, מרטיבים את הבשר בנוזלים מדי פעם. מסירים את המיכסה ב־30 דקות האפייה האחרונות. כשהבשר רך ושחום הוא מוכן.

מוציאים את נתח הבשר מהקדירה, ומוסיפים לתוכה ¾ כוס מנוזלי הפירות השמורים, את השזיפים ואת המרק. מעבים את התערובת בקורנפלור בלול במעט מים, ומביאים לרתיחה. מבשלים 2 דקות. טועמים ומתבלים. מוציאים את השזיפים. מגישים את הרוטב בכלי נפרד.

מוציאים את התפרים מהבשר, ומניחים את הנתח בכלי הגשה. מעטרים מסביב במשמשים ובשזיפים המבושלים, ובפרוסות קישואים מבושלים. מגישים עם תפוחי־אדמה אפויים.

מתבול בקדירה

קדירת גלדסטון

המצרכים: 2 כפות שמן; 700 גרם בשר בקר, חתוך לרצועות של 4x1 ס"מ; 2 בצלים גדולים קלופים; 250 גרם גזרים קלופים ותתוכים לקוביות; פלפל ירוק גדול, חתוך לרצועות; ½ קופסה עגבניות משומרות; 2 כפות קמח; 1½ כוסות מרק בשר צח; כף חרדל מוכן; כף רוטב סויה; מלח ופלפל; 700 גרם תפוחי אדמה, קלופים ופרוסים.

מחממים את השמן במחבת גדולה, ומטגנים את רצועות הבשר עד שישנו את צבען. מוציאים את הבשר מהמחבת. מוסיפים את הבצל למחבת, ומטגנים עד שיזהיב. מוציאים מהמחבת.

בקדירה חסינת חום עמוקה מסדרים שכבות של בשר, בצל, גזר, פלפל ועגבניות משומרות מסוננות.

מוסיפים את הקמח למחבת הטיגון, ומטגנים במשך דקה. בוחשים פנימה, בהדרגה, את מיץ העגבניות המסונן ואת המרק, ומביאים לרתיחה, תוך בחישה. מבשלים עד שיסמיך. בוחשים פנימה חרדל, רוטב סויה והרבה מלח ופלפל. יוצקים את הרוטב על תכולת הקדירה.

מסדרים על הרוטב פרוסות תפוחי אדמה. מכסים את הכלי בנייר אלומיניום, ואופים בתנור חם במשך 1½ שעות. מסירים את נייר האלומיניום, ומחזירים את הכלי לתנור למשך 45 דקות נוספות, עד שתפוחי האדמה שחומים ורכים. מגישים מיד בכלי האפייה.

(4 מנות)

[illegible] من الأصل

האיש שבא לסעוד

עטינים אצל יעוב

יעוב גדול ורחב, אבל הלב שלו עוד יותר גדול עוד יותר רחב. וכך, בצדק, נקראת ה־מסעדה שלו „שיפודי לב השכונה".

השכונה היא „התקווה" כמובן, רחוב ה־אצ"ל כמובן.

לספר את שבחי השכונה ואת שבחי ה־רחוב, כבר אין צורך. זה רחוב השיפודים וזה רחוב כבדי האווז, אבל את שבחי יעוב האיש ואת שבחי המקום שלו, מותר למנות.

פשוט נעים להיכנס ונעים לשבת, כי האיש נעים, אוהב אנשים ומפנק את אורחיו. אני לא יודע איך החברים שלכם, אבל שלי מפונ־קים, הם גם מבדילים בהרף־עין בין חביב על אמת וחביב מקצועי. אבל למה לדבר, בו־או נתחיל לאכול.

היינו חבורה גדולה, תפסנו שולחן גדול, ויש שולחנות גדולים לחבורות חוגגות. מי שרצה ויסקי התחיל בו, מי שרצה דווקא קו־ניאק ישראלי 84' התחיל בו. ואז התחילו ה־סלטים לכסות את השולחן, עם פיתות עיראַ־קיות חמות. היה חומוס והיתה טחינה, היה סלט־ירקות חתוך דק־דק מובן מאליו, היה טורקי מתון, והיה טורקי סחות מתון, היתה מרבוחה שבה הכוסברה הירוקה היא הלב, זיתים חריפים, פילפל מטוגן וחציל מטוגן וחציל פיקנטי. לא היה סלט אחד לא גועי.

הפיתות נטרפו ונקרעו לגזרים בידי העם הרעב. הצלחות נוקו עד שהבהיקו. ואז הת־חילו לבוא השיפודים.

אני רוצה למסור הודעה: העטינים אצל יעוב, אלה הקרויים „ביו" בפי אוכליהם, היו הלהיט. זה מעדן שכמוהו לא טעמתי בשום מקום, וטעמתי בכמה מקומות.

לא שהשאר היה רע, חלילה. ששליק הכבש, עם נתחי האליה שבלעדיהם אין טעם לשש־ליק ולעזאזל הדייאטה, ומי שלא אוהב בך שיאכל שיפודי־גור של ריקה זראי. והיו שי־פודי־האשכים ושיפודי עמוד־השידרה, והיו, כמובן, כבדי־האווז שהם חובה. ובכל זאת, הצבענו כולנו בעד העטינים וכן, בעד השׂ־קדים. השקדים, איך להסביר מה זה, הם אותו נתח הנתון בעומק החך, שאלה שאינם מבינים אינם להוטים אחריו, ולא נותר אלא לגוד להם, כי אין טעם לבוז למי שאינו מבין.

יש משהו בלאכול בחבורה גדולה. אתה לבדך, לא תבקש תשעה סלטים אפילו אם נפשך יוצאת אל כל התשעה. בחבורה, על תשעת הסלטים עולים 12 שקל. היינו שמונה, עשו את החשבון.

מחירי השיפודים נעים מ־3 שקל לעטינים, דרך 4 שקל לכבש, עמוד־שידרה, אשכים ו־מה לא ו־6 שקל לכבדי־אווז.

החגיגה לא היתה שלי ולא נתנו לי לשלם. אבל אני יכול לנחש. אני אכלתי 6 שיפודים. לא שניים, לא שלושה, לא ארבעה. שישה שיפודים. כולל כבדי־אווז, אכלתי אני ה־קטן. הם עלו 25 שקל. בן־אדם נורמאלי עם תיאבון טוב אבל נורמאלי, יכול לאכול טוב ב־15 שקל. יותר מטוב, ב־20.

בעיני, סוג של אוכל הוא מהמיטב שיש להשיג בתל־אביב, לחובבי תענוגות הבשרים. אני אוהב אותך, בשר על האש.

לוקולוס

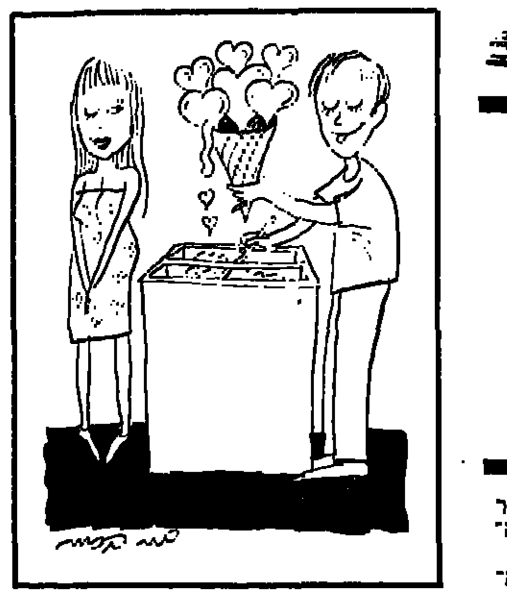

דניאלה יקרה

מיכתב אנונימי

למזכירה במישרד שלנו יש ריח איום. כל אנשי המישרד מדברים על זה מא־חורי גבה, אבל אף אחד לא מעז לדבר איתה באופן ישיר. איך פותרים את הבעיה המציקה?

נידמה לי שזה אחד המיקרים הבו־דדים שמותר לעשות דבר בלתי מקובל, כמו לכתוב מיכתב אנונימי. כדאי ש־המיכתב יהיה חתום במשהו כמו „חב־רתך הטובה", גם כדי לרכך את המכה שבקבלת מיכתב כזה, וגם כדי שהיא תבין מהמיכתב שרק בן־אדם אחד שם לב לעניין.

עברית של יומיום

אני חושב שהעברית שלי חסרת שגי־אות־דיבור, אבל אני יודע שהיא אינה תיקנית. האם לדעתך צריך לדבר עב־רית תיקנית לגמרי או שאפשר עברית יומיומית.

לא, באופן אישי, יש הרגשה שלמרות חשיבותה של האקדמיה ללשון העב־רית, יותר חשוב מה אתה אומר מאשר איך אתה אומר. אפשר ליהנות מאוד מצורת דיבורו של אבא אבן, אבל כיף גדול מאוד הוא גם לשמוע את נתיבה בן־יהודה.

חשוב בעצמך ממה אתה נהנה, וכך תדבר.

אהבה למוכר־גלידה

ורד התאהבה במוכר־גלידה, אבל שניהם ביישנים גדולים, ומלבד יחסי לקוח־קונה אין ביניהם דבר. איך עו־שים שהוא ישים לב אליה?

אם את ביישנית וגם הוא ביישן, מה שנישאר לכם זה למצוא חבר או חברה לא ביישנים. שלחי אליו חברה לא ביי־שנית וציידי אותה בכל האינפורמציה הדרושה. היא כבר תספר לו מה קורה לך, וגם תסחוט ממנו מה קורה לו, בעניין שלך.

תדעי לך שמי שמציל את העולם, הם דווקא הלא־ביישנים.

הוא מסרב בתוקף

החבר הטוב ביותר שלי הוא הומו־סקסואל. ביקשתי ממנו, למען כולנו, לעבור את הבדיקה של האיידס, אבל הוא מסרב בתוקף. גם אני וגם חברים אחרים שלו מודאגים, גם בגללו וגם בגללנו. איני רוצה לנתק את החברות איתו אבל אני מפחד מאוד. הושיעי נא!

אורי מחיפה

קודם כל, הירגע, עתה כבר ברור ש־במחלה נידבקים רק ביחסי מין וזה, אני מבינה, אין ביניכם. המשיכו לדבר על ליבו של החבר לעבור את הבדיקה, בקשו מימנו לעשות לכם טובה אישית. אולי זה יעזור בסוף.

אנחנו הכתובת

הזמנים המודרניים עושים את שלהם. הרבה התלבטויות של מה ואיך לעשות ולנהוג.

והי, לכן, פינה מיוחדת לשאלות קור־אים, שאין להם את מי לשאול.

אנחנו לא מתיימרים להחליף אנשי מקצוע, אבל אם פתאום צצה אצלכם בעיית מטרידה בכל תחום שהוא, ואין לכם בפני מי לשפוך את הלב – אנחנו הכתובת.

כתבו בקיצור נמרץ לדניאלה היקרה, והיא תעשה כמיטב יכולתה לעזור לכם. על המעטפה לא לשכוח לציין: דניאלה היקרה, מערכת „זמנים מודר־ניים", „ידיעות אחרונות", דרך פתח תקווה 138 תל־אביב 61000.

כלב מי שמדבר

כלב דיגיטלי

קראתי בעתון ידיעה מעניינת „עיוורים יתחילו להשתמש במכשיר מכ"ם אישי במקום כלבי הנחיה". בחיי, זה מה שקראתי! נו, מה אתם אומרים? הטכניקה הולכת ומשתלטת על חיינו. ולפעמים אתה פשוט מרגיש מיו־תר.

וזה לאו־דווקא קשור בכלבים. הנה, למשל, תארו לעצמכם מה הולך היום באולפני־הק־לטות. היום, כבר כמעט לא מזמינים מתו־פפים ונגנים להקלטות של תקליטים. מה עו־שים במקום? משתמשים בקופסות־קצב, סינ־טיסייזרים, מחשבים ושאר מיכשור אלקטרוני מפחיד. ברצינות — בעיניים שלי ראיתי איך באולפן־הקלטות הצליחו להוציא מתוך סינ־טיסייזר קולות של חתול. תאמינו לי, כמעט התעלפתי, ועד שלא קשרו אותי מתחת ל־שולחן לא הפסקתי לנבוח.

ומה קורה אצלנו בבית? גם אלינו הגיעה הקידמה הטכנולוגית והיא אוכלת בנו בכל פה. תנורי מיקרו־גל, שטיחים וסדינים חש־מליים, והכל — עם שלט־רחוק. אפילו מע־רכות האזעקה הביתיות כבר מאיימות עלינו, הכלבים. תארו לעצמכם, ביום שימציאו את מערכת האזעקה הדיגיטלית המשוכללת ביותר בעולם, כבר לא יזדקקו לכלבי־שמירה!! שמ־עתי אפילו שלשכן שלנו יש פעמון בדלת, אשר מפעיל באופן אוטומטי טייפ עם נבי־חות של כלבים... תארו לעצמכם, „כלב דיגי־טלי"! והכל, כמובן, נגד פריצות וגנבים. תאמינו לי, היום כבר ממציאים הכל, וב־עצם למה לא? אם אפשר לקנות היום בחנו־יות הסקס בובות מתנפחות, יעני... אתם יוד־עים בשביל לעשות כאילו... אז אם אפשר לייצר בובות כאלה, מחר עלולים גם לייצר כלבים מתנפחים. המפרסם בוודאי יאמר ב־רדיו: „כלב מתנפח — החבר הנוכח! אינך חייב להוריד אותו לטיול או להאכיל אותו, והוא נראה כמו כלב אמיתי! לבחירתך כלב מתנפח בכל צורה, צבע או גזע. כל מה ש־עליך לעשות הוא ללחוץ על הכפתור של הכלב והוא כבר יתפקד.

לבחירתך כלב נובח. בגבדלים מקסי או מיני. עכשיו במיבצע־הנחות בשקים! קנה כלב נובח ותראה איך הגנב בורח!" תאמינו לי, אני לא צוחק, זה עלול בהחלט להתרחש. לכן עד אז אני ממליץ בפניכם לנצל כל רגע פנוי שעדיין נותר לכם בעולמנו הנחשל ו־הבלתי מתקדם. בואו ניתן לפאטנטים לעבור מעלינו, מבלי לפגוע בטעם החיים האמיתי. אנחנו רוצים להרגיש, לשמוע, להבחין בין אמיתי לסינתטי... ובאשר לרדארים שמשוו־קים עכשיו לעוורים במקום כלב־הנחיה... על אחריותם בלבד!

צ'אר־האר
צ'יף של אלון

יש עתיד

אנחנו קווים מקבילים

מאת יבשם עוזגד

ידי הימנית לא נשמעה לי. היד השמאלית גם היא לא קלטה, בכל הנראה, את ההוראות ששלח אליה מוחי במורד מערכת־העצבים המסועפת. שכבתי על גבי מבלי יכולת להניע אבר. הרמתי את ראשי, או את מה שנדמה היה לי שהוא ראשי, וניסיתי להבחין בכפות־רגלי. כל מה שהצלחתי לראות, היה קו דקיק של אור שהלך ונמשך עד שנעלם מן העין. מבט קצר שהעפתי לאחור, הספיק לי כדי להיווכח שקו האור הישר מתמשך גם בכיוון זה. בשלב זה עצמתי את עיני בחוזקה וניסיתי לארגן את מחשבותי.

כל העניין היה תמוה ביותר. רק לפני כמה רגעים, זכרתי זאת בבירור, ניצבתי, לבוש בבגדי הטובים ביותר, כשכוס־קוקטייל אחו־זה בידי, ליד המיזנון הארוך שהוצב בגינת ביתם של הוויינברגרים. מוישקה וויינברגר, היה מנהל בכיר בחברה הממשלתית שבה עבדתי גם אני. באופן רגיל, לא היינו, אני ואשתי, מבאי־ביתם של הוויינברגרים. המר־חק בין מעמדו של מוישקה למעמדי בסולם הניהול, והפער הכלכלי המתחייב מכך, העיבו על עברנו המשותף בגדוד־17 המהולל. אבל יחד עם זאת, נדמה לי טבעי לגמרי, כמעט מובן מאליו, שקיבלנו הזמנה למסיבת בת־המצווה של בתו הבכירה, אביגיל, שלמדה בכתה אחת עם בננו, יובל. ובכן, התלבשנו, אני ואשתי, במיטב בגדינו, הזמנו בבנק המ־זרחי שי בסכום שנראה לנו הולם את האי־רוע, ויצאנו אל הפרבר החדש שבו בנה מוי־שקה וויינברגר את ביתו.

לאחר שמסרנו את המתנה לתעודתה, היפנו אותנו המארחים אל המיזנון הארוך ש־ניצב בירכתי החצר. ניצבנו שם, אני ואשתי, צלחות פלאסטיק וכוסות קוקטייל בידינו, ו־תרנו אחר דבר־מה לאמרו למישהו, מכמה מאות האורחים ששוטטו בחוסר־מעש בין ערוגות הפרחים; כאשר יללתו של צופר־אזעקה ניסרה לפתע באוויר.

— „זו אזעקה המתריעה על מיתקפת טי־לים גרעיניים", אמר איש קרח, שעמד לפנינו ולעס כריך־נקניק מעושן. הוא אמר שהוא יו־דע זאת, משום שהוא משרת במילואים כקצין בהג"א. איש לא התייחס לדבריו. אחר־כך האירו כמה ברקים באור מסמא־עיניים את שמי הלילה, מה שנראה לי מוזר ביותר, ב־התחשב בעובדה שאנו נתונים בעיצומו של קיץ. זה, מכל מקום, הוא הדבר האחרון ש־אני יכול לזכור.

עכשיו תהיתי לאן נעלמו להן ידי ורגלי. בעצם, לא היה לי כל ביטחון גם באשר ל־מקומם המדוייק של שאר אבריי. הרגשתי ש־אין לי התחלה ואין לי סוף. לא הייתי רעב או צמא, בעצם, נחה עלי שלווה גדולה שלא חשתי כמוה מימי. ייתכן שזה קשור בדרך כלשהי לברקים שהאירו את שמי הלילה הקיצי. אולי באמת פרצה, סוף־סוף, המילחמה

←

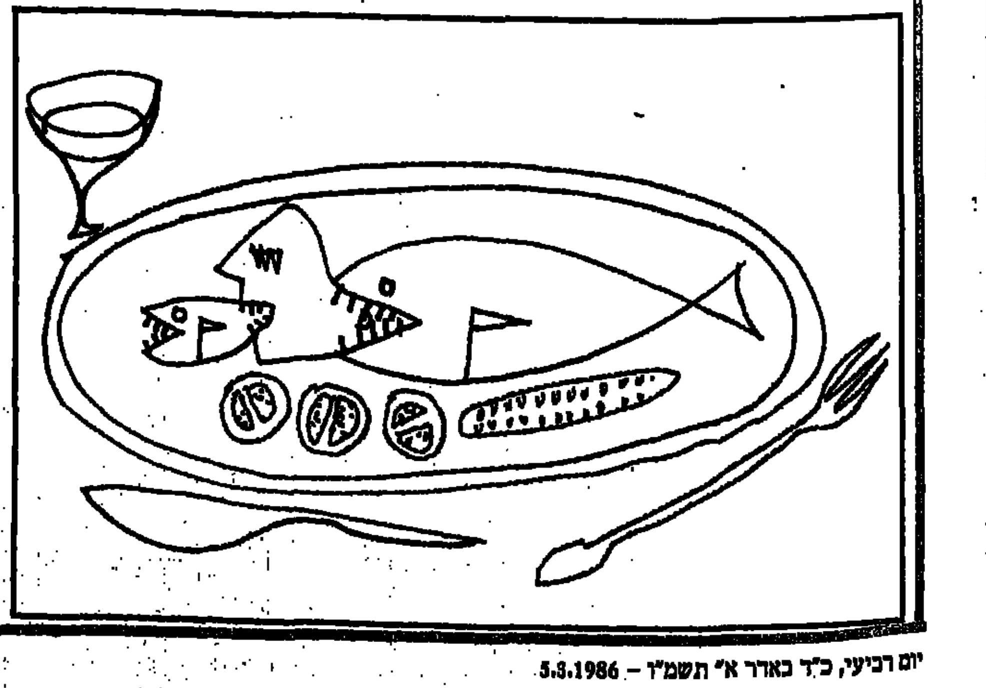

הנימוס מחייב

את מי להזמין?

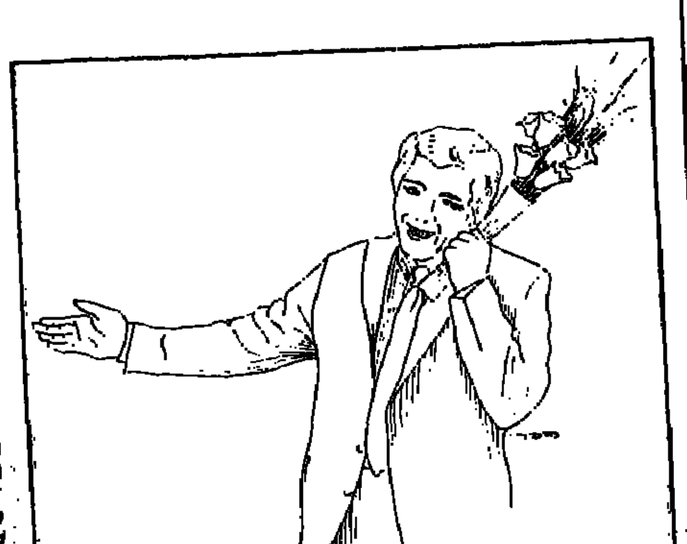

את מי להזמין למסיבה? או יותר נכון, את מי לא להזמין?

את הזוג אפרתי ואת הזוג רובין אין להזמין יחד, שכן, ידוע היטב שהם שונאים בני־פש. אל תנסו להיות מלאכי שלום ולקרב אותם, כי בזאת תכניסו ראש בריא למיטה חו־לה. אל תזמינו זוג אנגלוסקסי מכופתר יחד עם חבורת צברים פרועים, שספק אם ימצאו שפה משותפת בנושא כלשהו.

המנעו מלהזמין את ד"ר קרני יחד עם הגברת פרדס, הנוהגת לשטוח את רשימת מיחושיה אף בפני אלה שאינם רופאים. זכרו לא להזמין את הזוג לוי יחד עם רינה, שאחותה, כזכור, התגרשה ממר לוי אך לפני חודשיים. בקיצור, הטאקט מחייב לא להזמין יחד אנשים, שאין לקוות שיוכלו לשוחח זה עם זה בלי שיעלה לחץ הדם בעורקיהם.

אין להסיק מכך, שעליכם להזמין יחד רק אנשים שהם בעלי דיעה אחת, או מקצוע אחד. אדרבא, אם תושיבו יחד שלושה יועצי מס, או שלושה תעשיינים, והללו ישקעו בשי־חה מקצועית, אין לקנא, לא בכם ולא באורחיכם. מה חמור־צאו? נהגו בהזמנות כשם שנוהגים בתבשיל — קורט מלח פה וקורטוב פלפל שם, והתבשיל יערב לכל באי הבית.

במה ניכרים המארחים?

● המארחים אינם מהדרים בלבושם בהשוואה לאורחיהם.

● דאגו להשלמת הסידורים מבעוד מועד, כדי שתוכלו להי־תמסר לאורחיכם ללא הפרעה.

● אל תגלו לאורחיכם כמה טרחתם ועמלתם על ההכנות למסיבה, ולמען השם, אל תספרו, אף לא ברמז, כמה כסף השקעתם בהכנתה.

● מארחים טובים מתעלמים לחלוטין מתקלות שגורמים אורחיהם, ומונעים מהם הרג־שת אשמה כלשהי.

● דאגו לכך שילדיכם הקט־נים — ויהיו מוצלחים שבמו־צלחים — לא יעמדו במרכז ההתעניינות, ומצד שני אל תלמדו אותם דרך־ארץ בנוכ־חות האורחים.

● אין להעיר לפני האורחים הערות ביקורת על עבודת עוז־רת־הבית. את חילוקי הדיעות הקיימים בין המארחים אין להביא לידי ביטוי בפני האור־חים.

■ ב.א. ברקאי

דיאטה

שרבט לימון לשומרי מישקל

המצרכים: ממתיק מלאכותי השווה ל־36 כפיות סוכר, בטבליות או באבקה; 3 כפות ועוד כפית אבקת סוכר; 4 כוסות מים; $\frac{2}{3}$ כוס מיץ לימון טרי (מיץ מ־4 לימונים, בערך); קליפת לימון מגוררת.

בסיר בינוני מערבבים את הממתיק המלאכותי עם הסוכר ועם כוס אחת מים. מחממים רק עד שהסוכר והממתיק נמסים. מסירים מהאש, ומצננים היטב. מוסיפים את שארית המים, את מיץ הלימון ואת הקליפה. יוצקים את התערובת לתבנית מתכת שתכולתה 6 כוסות, ומכניסים למקפיא. מע־רבבים מדי פעם.

משהים את התבנית במקפיא עד שנוצרים גבישי קרח, והתערובת כמעט מוצקה. מוציאים את התערובת הקפואה מהתבנית בכף, ושמים במיכל מעבד המזון, עם סכין המתכת. מפעילים ל־10 שניות בלבד, עד שהתערו־בת אחידה, אך עדיין קרחית. מחזירים לתבנית, ומקפיאים שוב. מפשירים 5–10 דקות לפני ההגשה.

(10 מנות, כל מנה 27 קלוריות)

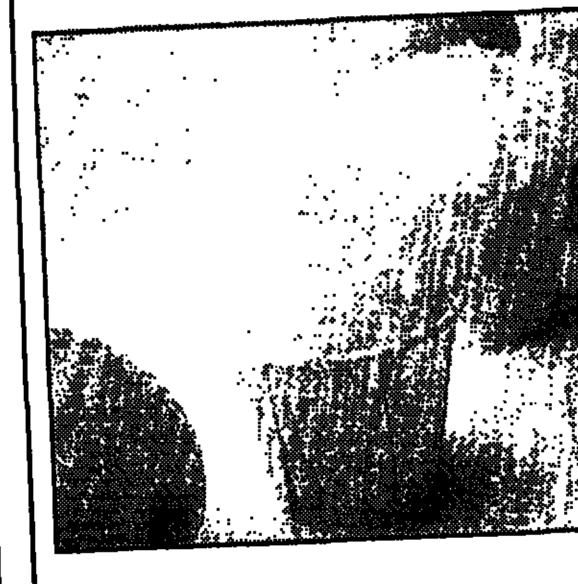

■ דליה ניר

עוגות גלילה

גלילת שוקולד

הבצק של הגלילה מכיל שוקולד ממש, ולא אבקת קקאו, והוא נוטה להיסדק בזמן הגילגול. אין להיבהל מכך, פשוט מפזרים על הגלילה מעט אבקת סו־כר או אבקת קקאו, ומגישים אותה כפי שהיא. אפשר למלא את הגלילה בקצפת, או בקרם שוקולד, או בקרם מוקה.

המצרכים: 175 גרם שוקולד מריר; 5 ביצים; כוס כמעט מלאה סוכר דק.

משמנים ומרפדים תבנית מלבנית כמוסבר במתכון גלילת ריבה.

שוברים את השוקולד לקוביות, וש־מים בקערה המונחת מעל סיר מים חמים עד שיימס. שמים את החלמונים ואת הסוכר בקערה, ומקציפים במקצפה חשמלית במשך 5 דקות, עד שמתקבלת תערובת בהירה וסמיכה מאוד. מקפלים את השוקולד לתוך החלמונים.

מקציפים את החלבונים לקצף יציב, ומקפלים לתוך תערובת השוקולד. יוצ־קים את התבליל לתבנית המוכנה, ומי־ישרים בזהירות.

אופים בחום בינוני במשך כ־20 דקות, עד שהעוגה יבשה וקפיצית למגע. מוצי־אים מהתנור, מכסים היטב בנייר אלומי־ניום, ומשהים עד שהעוגה מצטננת לגמ־רי (כ־3 שעות). כשהעוגה קרה הופכים אותה על גליון נייר פרגאמנט זרוי באב־קת סוכר. ממלאים במלית הרצויה, ומג־לגלים מכיוון הצלע הקצרה. מגישים בקינוח.

זאב קרן מגיש:

גלילת תות־שדה „רומנוף"

המצרכים: 5 ביצים; ¾ כוס סוכר; 1¼ כוסות קמח; ½ שקיק אבקת אפייה; קליפת לימון מגוררת; שקית שמנת מתוקה; חבילה פודינג אינסטנט בטעם וניל; כוס חלב; 250 גרם תות־שדה; קצפת לעיטור.

מקציפים את הביצים עם הסוכר עד שמתקבל קצף נוקשה. מנפים את הקמח עם אב־קת האפייה על הביצים, ומקפ־לים בנימה, יחד עם קליפת הלימון. מרפדים תבנית מלב־נית בנייר פרגאמנט, משמנים ויוצקים בנימה את התבליל, מיישרים בסכין רחבה. אופים בחום גבוה במשך מיספר דקות, עד שהעוגה מזהיבה.

הופכים את העוגה על נייר פרגאמנט מקומח קלות, ומג־לגלים את העוגה סביב עצמה.

מקציפים את השמנת עם אב־קת הפודינג והחלב לקצפת יציבה. פותחים את הגלילה הקרה, ומורחים עליה את הק־רם. שומרים 5 תותים יפים לעיטור, וקוצצים את השאר. מפזרים אותם על הקרם, ומג־לגלים את העוגה לגלילה, מצ־פים בקצפת, ומעטרים כל מנה בחצי תות, עם השקע הירוק.

(10 מנות)

● פורשים גליון נייר פרגאמנט על מישטח העבו־דה, ובוזקים עליו שיכבה דקה של אבקת סוכר. הופכים עליו את העוגה, ומסירים בזהירות את נייר האפייה.

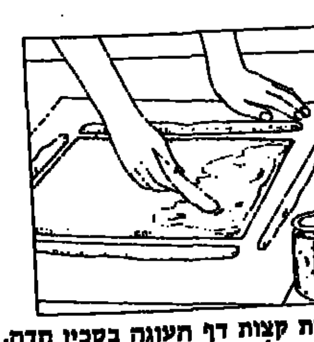

● חותכים את קצות דף העוגה בסכין חדה, כדי לשוות לו צורת מלבן מדויק.

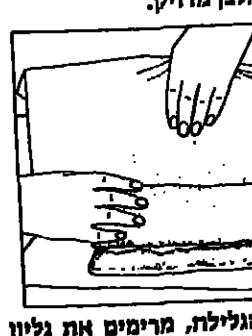

● כדי לגלגל את הגלילה, מרימים את גליון הנייר מצד הצלע הקצרה. מתחילים לגלגל את הגלילה בעזרת היד השנייה, תוך הרמה הדרגתית של גליון הנייר.

דברים שרואים מכאן • דברים שרואים מכאן • דברים שרואים מכאן

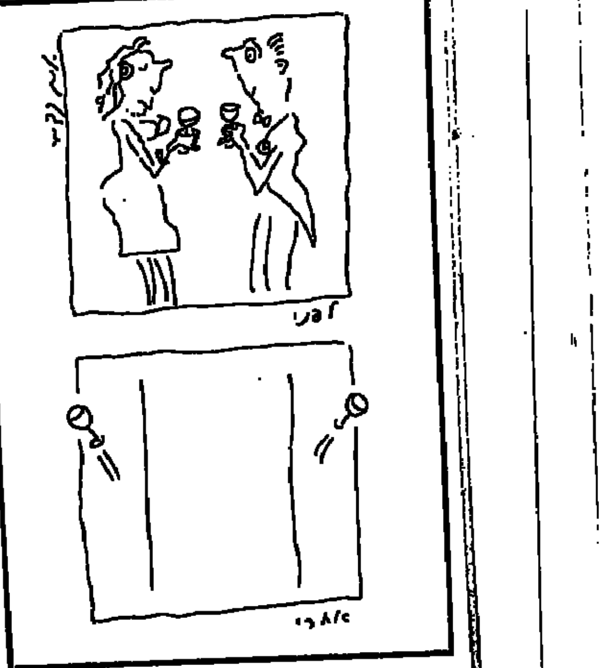

הגרעינית, מי יודע? האמת היא, שלא הייתי מוטרד במיוחד ממה שהתחולל או לא התחולל על פניו של כוכב־לכת זערורי ומרוחק, שבעבר נואלתי לכנות אותו בשם היומרני „כדור הארץ".

ידעתי שעכשיו חזרתי והפכתי להיות מת שהנני באמת. סיב־אנרגיה אינסופי חוצה את היקום בדרך, משום־מקום לשום־מקום לא הרחק ממני, זהר סיב־אנרגיה דומה, ש־פעם היה אשתי. קצת מעבר לה, נחפז לדרכו קצין ההג"א הקרח. שום כריך־נקניק מעושן לא נראה בסביבתו הקרובה. מוזיקת וויינ־ברגר, קרן באור חזק יותר מכל האחרים. תמיד ידעתי שיש בו משהו מיוחד. לידו זהר סיב חלש ודקיק, ככל הנראה בתו בת־המצ־ווה. חשתי רווחה גדולה וסיפוק מן העובדה שהדברים באו, סוף־סוף, על תיקונם.

אבל ברגעים מסויימים, אני חייב להודות בכך, קצת חבל לי שאיננו יכולים לגעת זה בזה או לנהל שיחה ידידותית. אנחנו נחפזים לדרכנו, קרובים־קרובים איש לרעהו, אבל בבדידות מוחלטת, אינסופית. אנחנו קווים מקבילים, וקווים מקבילים, כידוע, ל־עולם אינם נפגשים.

כל הסקס הזה

נקמת האנס

מאת זיוית אברמסון

איזה מין אדם הוא זה, החודר לבתי נשים בודדות בצפון תל־אביב ואונס אותן? מבלי להתייחס למי שנאשם בכך ועמד בימים אלה למישפט, מותר לנסות להבין משהו על ה־מיבנה האנושי שביסוד התנהגות כזאת.

סביר שיהיה זה אדם בעל תחושת נחיתות עמוקה. מישהו שמרגיש שאינו שייך, שהוא בחוץ. הרגשה של ללכת ברחובות בשעת בין־ערביים של יום חורף, לראות איך נדלקים ריבועי האורות בכל הבתים המוסקים, ל־הריח את ריחות המאכלים המוגשים שם ב־פנים לבני המשפחה ולחשוב: לכל אחד יש מקום חם וטוב משלו — מלבדי. הכל נהנים יחד ממנעמי החיים (תפיסה פשטנית מאוד, כי הוא לא רואה שמאחורי כל חלון יש מו־חים, קשיים, מצוקה וסבל), ורק בפני כל זה סגור.

הוא אינו רואה אפשרות לחדור לתוך ה־חברה ולהגיע להרגשת שייכות בדרכים בו־נות. מזה הוא מיואש. הוא לא רואה סיכוי להשתלב בחברה בדרך ישרה וישירה, איטית והדרגתית, על־ידי השקעה ותרומה. מובן שהוא לא רואה אפשרות ליצור קשר אינטימי חם ושיוויוני שבו היא יהיה נאהב, עם אשה שהוא מכבד. נדמה לו ששום אופציות לא פתוחות בפניו.

אבל תפיסת מצב כזאת אינה מסבירה את הפנייה שלו לפריצה ולאונס. דרוש מרכיב נוסף: הוא לא רק רוצה להיות שייך, להר־גיש בפנים ולא בחוץ. הוא גם מרגיש שזה מגיע לו. הוא תופס את היותו לא־שייך כ־תוצאה של קיפוח בלתי מוצדק. על בסיס זה הוא מחליט להשיג את המטרה תוך שימוש בכוח. הוא יפרוץ את דרכו אל תוך הבית ואל תוך האשה. זה ייעשה בחשכה, כי כך הוא בלתי נראה. רק ככה יש לו סיכוי, לדעתו. לפי תפיסתו את עצמו ואת מצב הדברים, אף אחד ואף אחת שיראו אותו, לא יזמינו אותו לעולם פנימה, תרתי־משמע. הוא לא ימצא חן. הוא יעורר רק זילזול.

הוא חודר, איפוא, בשני המובנים, בכוח. לרגע קצר מאוד הוא בפנים, הוא נמצא ב־מחוז־חפצו. גם הוא באנשים. הוא פוגע ומש־פיל וכך נוקם את נקמתו על הכאב העמוק, על ההשפלה והדחייה, שהוא חווה באופן אינ־טנסיבי מצד החברה.

בכל הסיפור אינו שייך, כמובן, למדור המין. אין לזה שום קשר לבעייה מינית, לדחף מיני שרוצה לבוא על סיפוקו. אורגזמה הוא יכול להשיג באוננות או אצל זונה מבלי להסתכן במאסר ממושך.

הטרגדיה היא שבעיקבות מעשיו אכן תקיא אותו החברה (בצדק) מקירבה סופית, וכך תהיה לו הוכחה ניצחת וחד־משמעית לכך שרגשותיו דיברו אמת ושהוא אומנם דחוי, מושפל ולא שייך. למעשה, תפיסתו את מקומו בחברה הפכה לנבואה המקיימת את עצמה.

חשוב לקרוא את "איתנים" הירחון לעניני הבריאות.

כן, אנא שלחו לי את "איתנים" 12 חוברות, במשך שנה אחת.
במחיר 3.64 ש"ח ל' בד + הוצאות משלוח - 2.16 ש"ח
מצ"ב שיק לפקודת איתנים על סך 5.80 ש"ח.

שם פרטי ______ שם משפחה ______
ת.ז. ______ טלפון ______
רחוב ______ מס' בית ______
מיקוד ______ חתימה ______

שלחו אל: מנהלת איתנים, ארלוזורוב 148, ת"א.
ידיעות

מרכז "הפועל" בשיתוף "ידיעות אחרונות" ועירית תל־אביב־יפו

מרתון תל־אביב ה־6

תלוש הרשמה

לכבוד מרכז "הפועל", ת.ד. 7170, ת"א, 61071
אבקשכם לרשום אותי למירוץ מרתון תל־אביב 23.3.86

□ מרתון לרשום שנולדו לפני ה־1.1.68 15 ש"ח
□ ½ מרתון 15 ש"ח
□ מירוץ עממי 4 ש"ח

הנני מבקש לרשום אותי למירוץ (סמן ב־x) ומצהיר כי בריאותי תקינה והשתתפותי במירוץ הינה על אחריותי בלבד. מצורפת המחאה מתאימה.

שם פרטי | שם משפחה | רח' | מס' | עיר | מיקוד
תאריך לידה | חתימת המשתתף | חתימת הורה לגיל מתחת ל־18

מועדון קוראי ידיעות אחרונות

טיול "גיל הזהב" לצעירים מעל גיל 50...

ספרד פורטוגל

18 יום, יציאה: 21.4 חזרה: 8.5 ביקור וסיורים במדריד, טולדו, סלמנקה, ליסבון, סיביליה, קורדובה וגרנדה. בסיום, יומיים מנוחה בעיירת הקייט המפורסמת – טורמולינוס.

ביצוע: P.T.C.
הרשמה אצל כל סוכני הנסיעות
חדש מסוכן הנסיעות שלך טיול גיל הזהב של P.T.C.

פולין –

9 ימים, 13 ימים, 16 ימים (עם אפשרות הארכה באירופה עד 30 יום, ללא תוספת במחיר)
כולל ביקורים באתרים המרכזיים: וארשה, קראקוב, לובלין, אושוויץ, טרבלינקה, מיידאנק,
תאריכי יציאה: 8.4, 18.4, 6.5, 10.6, 1.7, 5.8, 18.8, 2.9, 16.9
(משך הזמן הדרוש להוצאת ויזה הינו 30 יום לפני יציאת הטיול)
פרטים מלאים: „אופקים" — נסיעות ותיירות בע"מ
ת"א, כיכר נמיר (אתרים) 222 טל: 03־201483/4.

[illegible] המזרח הרחוק

המחיר מ־$3295

הסיורים הנבחרים של '86 יוצאים לדרך עם — ממטה־טורס

מסלול א': 34 יום כולל הודו ונפאל
יציאות: 12/3, 3/4, 1/5, 22/5.
מסלול ב': 27 יום (ללא הודו ונפאל)
יציאות: 19/3, 10/4, 8/5, 29/5.
(יציאות נוספות ל־2 המסלולים בחודשים יוני–נוב')

פרטים והרשמה אצל כל סוכני הנסיעות ובמשרדי ממטה טורס

מועדון קוראי ידיעות אחרונות מועדון קוראי ידיעות אחרונות

כמו בז'ורנאלים

מאת רות יולס

אפשר לעצב חדר־שינה או חדר־ילדים ממש כמו בז'ורנאלים, בלי להזדקק לעזרתו המיקצועית של מעצב־פנים. הדקורטור אלי פרל (רח' פינקס 45 תל־אביב) יתקין לכם כיסויי־מיטה משגעים מבדי כותנה מודפסים שתביאו לו אתם.

הוא יצמיד להם שיכבת אורלון בעובי 1־2 ס"מ, ויתפור אותם יחד בתיפורי־שמיכה. אין לכם מושג מה שטיפול כזה עושה לבד צ'ינס — כותנה מבהיקה) פשוט!

יש כל מיני תיפורים, כאלה הבאים להבליט את ההדפסה, או מרובעים, או מעויינים. התוצאה המפוארת, במחיר כ־100־150 ש"ח למיטה כפולה, נראית נהדר עם וילונות מבד תואם, שגם אותם יתקין לכם פרל. אם רוצים להדר, הוא גם ימתח עבורכם בד־משי חלק (כמו בתצלום) או כל בד תואם אחר, על כל קירות החדר.

■ צילם: אסף פוקר

סיבובים

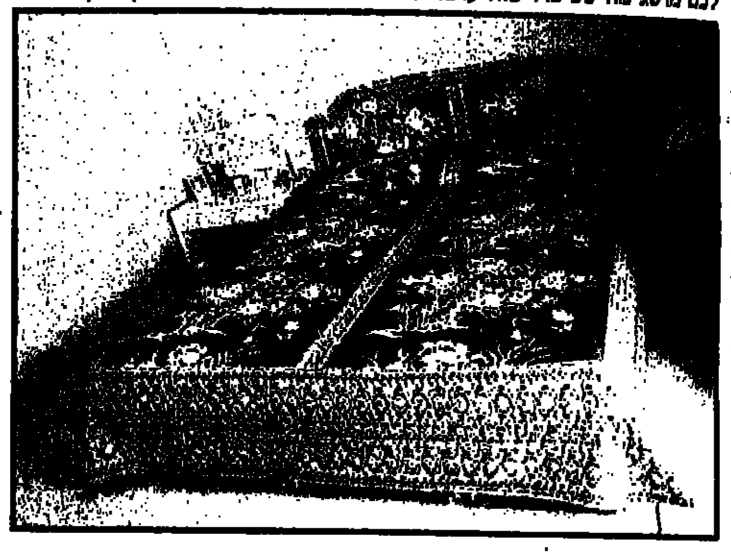

הספה שבקיר

מאת רות יולס

זה רעיון

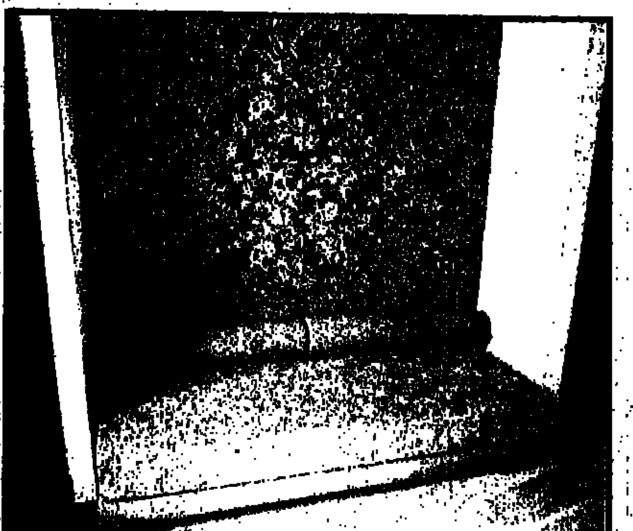

ספה צנועה שהוכנסה לתוך גומחה בקיר, קיבלה מראה מקורי כשריפדו אותה בבד־כותנה פירחוני, ובאותו בד עצמו אף השתמשו ל„ריפוד" הקיר. זה נעשה על־ידי כיסוי הקיר בשיכבת־ספוג, והרכבת מיסגרת־עץ מסביב, שעליה נמתח הבד, כך שהוא לא נוגע בקיר.

■ צילם: אסף פוקר

ישר מפאריז

המלה האחרונה

מאת נורית בת־יער

המלה האחרונה הזאת בעיצוב פיואנטי, תגיע בשבוע הבא הישר מפאריז למלון „דניאל" שבהרצליה־פיתוח. תמורת 45 שקלים שיוקדשו לאגודת „ניצן", סניף הרצליה, לקידום ילדים לקויי למידה והסתגלות – אפשר יהיה לראות מקרוב את אלה, ובסך־הכל 29 יצירות של פיואנטי, פלוס 15 מבית קלוד מונטנה.

ואם בזאת לא די – את חגיגת האופנה יקשטו גם בגדי־הים של „גוטקס".

מי שהצליחה לגייס לטובת 300 הילדים ההרצליינים הנעזרים בשירותי „ניצן" את המעצבים הפריזאים, מונטנה ופיואנטי, היא כלהה זוכמן, יו"ר האגודה בהרצליה. פיואנטי, שהינו שותף עסקי של מונטנה, מרבה לבקר בארץ וב־בעלותו גם בית ביפו.

מנחה התצוגה יהיה משה טימור והיא תועלה ביום שלישי ה־11 במר"ץ, בחסות ליאורה לנדאו.

תחת עץ רענן

[illegible]

סוסים. סגולות מרפא

ענף חדש בארץ: פיזיותראפיה [עם] סוסים • קיבוץ גבעת חיים (איחוד) [...] תריסר סוסים ערביים גזעיים, [...] שרכיבה טיפולית מסייעת להגנ[...] הריכוז, הקואורדינציה, מרגי[...] ילדים הסובלים מבעיות התנה[...] ומשקמת נכ[...]

מאת שלומית טנא   צילום: אסו[...]

איל, עם מדריך יפתח לברון: התנועות הטבעיות של הסוס, מרפות שרירים מתוחים

הילד איל, 10, מקיבוץ גבעת־חיים (איחוד), עושה פיזיותראפיה תוך רכיבה על סוס. איל משותק מלידה בחלק התח־תון של רגליו, הולך עם מכשירים צמו־דים, וברכיבה אין לו מיגבלות. „תפעיל את הרג־ליים, תפעיל את השרירים, כאילו שהכל אצלך בסדר", קורא אליו יפתח לברון, המדריך שלו בר־כיבה.

איל, בהיר וצנום, ניצמד אל תנועות הסוס: תנועה לפנים, תנועה לאחור, תנועה כלפי מעלה. הוא מרוכז בעצמו ונחוש. „איל לא מפחד מכלום" – אומר עליו יפתח – „והשליטה בסוס מוסיפה לו בטחון". כבר שלוש שנים רוכבים השניים ביחד, מדי פעם יוצאים בדהרה על סוסיהם, לטייל בסבי־בה, ואז איל מגלה מקומות, שאליהם לא זכה להי־גיע בטיולים רגליים.

ביצועיו של איל על הסוס, לא נופלים מאלו של ילדים בריאים. הרכיבה, ספורט של בריאים, לא נראית לו כמו „טיפול". גם לא לרוכבים מבית־הספר לחינוך מיוחד שבגבעת־חיים. בית־הספר הזה קולט ילדים מכל הארץ, רובם בעלי בעיות בהתנהגות, בריכוז ובקואורדינציה. יש בי־ניהם ילדים חסרי שקט והיפר־אקטיביים ורבים שסובלים מפגיעה מוחית מיזערית. הרכיבה מחז־קת את כושר הריכוז שלהם, את הקואורדינציה ושיווי המישקל וכן את ההתמצאות במרחב. היא מרפה שרירים ומסייעת לילד להתגבר על פחדים. הרוכבים המתחילים מלווים בעוזרים, נערים־מת־נדבים שמלווים אותם לצידו של הסוס. נכים קשים מובטחים בסוללה של שלושה עוזרים. הא־חד מוליך את הסוס באפסר, שניים מתלווים אליו משני צידיו. ויש גם רצועת בטחון שמחזיקה את הסוס בבטנו.

רגעים של התרגשות

תריסר סוסים ערבים גזעיים יש באורווה של גבעת־חיים, ובצמוד לאורווה, בקצה הצפוני של הקיבוץ, שני מיגרשי רכיבה צמודים. ענף הרכיבה הטיפולית (או היפותרפיה בלע"ז, ריפוי באמצעות סוסים) הוא הראשון מסוגו בארץ. שיעורי הרכיבה לתלמידי בית־הספר המיוחד ניפתחו לפני כחוד־שיים. בגבעת־חיים מקווים, שהענף ישרת בעתיד גם נכים קשים.

ד"ר דוד שניר (37), רופא שיקומי מגבעת־חי־ים, הוא האיש שהציע להשתמש בסוסי הרכיבה של הקיבוץ גם לשיקום. שניר מתמחה כיום בשי־קום בבית־לוינשטין שברעננה. ב־1982 הוא סיים את לימודי הרפואה בקלן, גרמניה. במרכז השיקום שבקלן הוא התוודע אל לימודי הרכיבה.

גרמני בן המאה ה־18, הפרופסור קווילמלץ מלייפציג, הוא שהבחין לראשונה בסגולות המר־פא לגוף ולנפש הטמונות בתנועות הסוס. הרכיבה על סוס, הוא פסק, יותר יקרה משימוש בטוסדמה. הוא בנה סוס עץ והפיח בו תנועה. אבל עד היום, אומר דוד שניר, לא נמצא מכשיר שיוכל לחקות בדיוק את התנועות התלת־מימדיות של הסוס, והקשר עם החיה, הוא אומר, מבטיח הנאה והתמדה שאי־אפשר להשיגם באמצעות מכשירים של אר־לם הפיזיותראפיה. יש משתקמים ברכיבה, שמדוו־חים על רגעים של התרגשות גדולה. השליטה על הסוס מביאה רוכבים עד לתחושת אופוריה.

מסעות בשטח פתוח

השיקום ברכיבה יפה לרוב סוגי הנכויות. הוא מועיל במיוחד לניפגעי שיתוק־ילדים, טרשת נפר־צה, שיתוק מוחין, וכן לקטועי גפיים ולסובלים מבעיות נוירולוגיות (עצבים). הרכיבה מחזקת את עמוד השדרה, את מערכות הלב והריאה. התנועות הטבעיות של הסוס מחזקות שרירים ומרפות את מתיחותם ומשפרות, כמובן, את היציבה.

הסיפור של הדנית ליז הרטל, כדברי דוד שניר, הוסיף תאוצה לתפוצתו במערב של הריפוי ברכיבה. הגברת הרטל לקתה בילדותה בפוליו, נשארה משותקת ואגב שיקומה בילתה זמן רב על גב הסוס. מצבה השתפר מאוד, ובאולימפיאדת הל־סינקי, ב־1952, היא זכתה במדליית כסף. מאז שנות השישים הריפוי ברכיבה הולך ונפוץ בעולם המערבי.

שני עולים מאנגליה, אניטה ומייק בוירן, היו הראשונים שהביאו את הפטנט לישראל. הוא רב רפורמי, היא אחות במיקצועה, רוכבת נלהבת ובע־לת נסיון ברכיבה טיפולית. לא מזמן ראינו את השניים בטלוויזיה, בסרט תעודה „שתי התחלות". גיבור הסרט הוא רמי קייך, נכה מלחמת לבנון. רמי ניפגע בעמוד השדרה, הוא משותק בכל גופו. אניטה בוירן מדריכה אותו והוא מפליא לרכב. אבל לגבי נכה כמוהו, יש בשליטה על הסוס קצת טעם של אשלייה. כשהוא יורד מהסוס אל עגלת הנכים, מרגיש רמי שאכל אותה, ככה הוא אומר.

חבורת הסייסים מגבעת־חיים הכניסה לתמונה את אניטה, היא מנצחת על שיעורי הרכיבה. אישה דקה עם עיניים ענקיות, וכולה אש להבה. על מיגרש הרכיבה שלושה רוכבים בני 14, מצייתים להוראות שאניטה מפזרת באנגלית. אגב הרכיבה הם מבצעים גם תרגילי התעמלות ומשחקים. למי־של, אוספים בכפיפה תפוחים שהונחו על חביות. אניטה מסבירה שהעבודה בצוות חשובה במיוחד לילדים האלה, כי היא דורשת מהם לשתף פעולה. הם התחילו את הרכיבה על סוסי פוני קטנים. הפוני נראה להם פחות מפחיד מסוס ערבי אציל. בקרוב כבר יפליגו ברכיבה למסעות בשטח פתוח.

הפגישה הראשונה עם הפונית אף היא היתה די מפחידה. אניטה הכניסה את הפונית לכיתה לפני היציאה אל מיגרש הרכיבה. הילדים העזו לגעת בה, אחר־כך עברו לליטופים, למרוח את חל־קי גופה. ארבעה מיפגשים עם הפונית התקיימו בתוך הכיתה, לפני שהתלמידים יצאו לרכב בחוץ.

טיפוח הגזע בארץ

בגבעת־חיים יש תנאים אידיאליים להקמת מרכז לרכיבה טיפולית. האורווה המקומית של סו־סי רכיבה מטופחת, ילדים וגם חובבים מבוגרים מבלים שם שעות. יפתח לברון (34) האחראי לאו־רווה, מעיד על עצמו: „כל החיים שלי אני פה, במשק־הילדים של הקיבוץ ובין הסוסים". בקיבו־צים יש ילדים כאלה, שמתרוצצים בין חיות גם בשעות הלימודים...

יפתח השתחרר מצה"ל אחרי מלחמת יום כי־פור ומאז הוא מטפח את האורווה ואת ענף הרכי־בה. גיורא שקדי, מכונאי במוסך, עוזר לו בשעות הפנאי שלו. גיורא גם הוא סייס מילדות, ילד קיבוץ שגדל עם הסוסים. 15 מתנדבים, רובם מת־נדבות, מבלים שעות פנאי באורווה ועוזרים לטפל בסוסים. בגבעת־חיים הפך ענף הרכיבה למועדון חברתי משגשג. הוא מקיף כ־40 רוכבים ורוכבות, בגילאי 5 עד 60. גיורא, יפתח ועמיתיהם מנהלים הרבה חוגים. יש חוג לרכיבה אמנותית, חוג לדי־צת מכשולים. מדי פעם יוצאים לטיולי רכיבה, ובשנה האחרונה מטיילים עם כרכרות, בסיגנון המוכר לכל ישראלי, שטייל במצרים ושכר מרכ־בה בלוקסור או בקהיר.

יפתח, גיורא ועמיתיהם בחרו לבסס את האורווה על סוסים ערביים גזעיים. הסוס הערבי ניחן בסבלנות וסבילות, הוא מתקשר אל מי שמטפל בו, סוס יפה וקטן, יחסית, מימדיו לא מפחידים. רוב הסוסים ניתרמו לקיבוץ על־ידי יהודים אמ־ריקנים, בסוף שנות השבעים. עד אז היו בישראל רק ארבעה סוסים ערביים טהורי גזע. התרומה הוקדשה לטיפוח הגזע בארץ ולבית־הספר לחינוך מיוחד.

עכשיו מקווים בגבעת־חיים לגייס תרומות נוספות, ובקרוב יוחלט האם להקים בקיבוץ מרכז ארצי לרכיבה טיפולית. מרכז כזה ידרוש אורווה יותר משוכללת וציוד עזר נוסף. האיגוד העולמי ליהדות מתקדמת כבר נירתם לעניין, הורצו מכת־בים אל משרדי הבטחון והחינוך ואל אירגוני נכים. ראשי הגופים האלו התבקשו לחוות דעתם על האוכלוסיה שטופל במרכז ועל אפשרויות המימון. וכבר מותר לנחש שהחבורה מגבעת־חיים תהיה חלוצת ההיפותראפיה בישראל.

גראנולה ירושלים
מבצע ארצי
למעלה מ־25% הנחה
על כל סוגי הגראנולה:

חטיף גבישי גראנולה 350 גר'	~~3.93 ש"ח~~	2.75 ש"ח
גראנולה הוואי עם אננס 400 גר'	~~3.93~~	2.75
גראנולה עם תפוחי עץ 400 גר'	~~3.93~~	2.75
גראנולה בטעם קינמון 400 גר'	~~3.93~~	2.75
גראנולה עם צימוקים 400 גר'	~~3.93~~	2.75
גראנולה עם בננות וחרובים 400 גר'	~~3.93~~	2.75
גראנולה בטעם קינמון 750 גר'	~~6.15~~	4.30
גראנולה עם צימוקים 750 גר'	~~6.15~~	4.30
גראנולה עם תפוחי עץ 750 גר'	~~6.15~~	4.30
שבולת שועל (קווקר) 500 גר'	~~3.18~~	2.35
סוכר חום 500 גר'	~~2.05~~	1.60
סובין ודבש 400 גר'	~~3.37~~	2.45

תלמה

אביב ספרדי

אביבה דורון, דוקטור, ספרות ימי הביניים, משוררת • כך גילתה את שירת ספרד, קשרה קשרי תרבות, עוד לפני ששגריר ישראל התייצב בפני חואן־קארלוס • היום היא יכולה לקצור את פירות אהבתה: את הקרע בן 500 השנה עם ספרד, מאחים גם כמה תפרים שלה

מאת עמנואל ברקדמא   צילום: שלום בר־טל

לפני שבועיים, כאשר הגיש השגריר הדס את כתב־האמנ־תו למלך חואן־קארלוס, נתפר קרע בן 500 שנה, בין היהו־דים לבין ספרד. יש סיבה להתרגש ולעשות את כל החשבונות ההיסטורי־ים המתבקשים. יחד עם זאת, כינונן ההדדי של שגרירויות, אינו סיפתח של יחסים, אלא רק אקט של מיסוד, של הטבעת חותם רשמי. בשנים האחרונות, בעיקר מאז חידושו של המישטר הדמו־קרטי בספרד, הולכת ומתפתחת מער־כת של יחסים. אומנם, גם קודם תיירו מאות־אלפי ישראלים בספרד, כפי שלא־מעט צליינים ספרדיים הגיעו לאתרי־הקודש הנוצריים כאן. אבל, אני רוצה לספר הפעם רק סיפור אחד, בקטע אחד, קשרי־תרבות, ביחסים בין ספרד וישראל.

שם־הסיפור: אביבה דורון. ד"ר אביבה דורון. מרצה לספרות ימי־הבי־ניים, משוררת. דורון היא היום אחד הקולבים עליו תלוייה מערכת שלמה של קשרי־תרבות, בעיקר בהקשר הספ־רותי והאקדמי. יש מאחוריה כמה שנים של פעילות אינטנסיבית עם תוצאות. יש לפניה תוכניות ופרוייקטים. בהק־שר הזה, יש לכינון היחסים הדיפלומא־טיים רק הקשר צדדי, מסייע. הנפ־שות־הפועלות מתפקדות בכוחה של תאוצה אחרת.

אביבה דורון, אוניברסיטת תל־אביב, היא ילידת מעונות־עובדים ו', גדלה בקן התנועה המאוחדת ועשתה כמה זמן בקיבוץ חמדיה. האב הוא מי שהיה מזכ"ל (או עוד קראו לזה מזכיר) ההסתדרות, אהרן בקר. בית פולני. שום דבר ספרדי בגנים או במורשת המשפחתית. כמו שאמרנו, זה בא מפולניה. היא למדה ספרדית רק בש־נים האחרונות.

עבודת הדוקטור שלה היתה על יהודה הלוי. „התחלתי מאוחר־יחסית להתעניין בשירת־ספרד הקלאסית", היא אומרת, „גם אז – כמו כולם. עניינה אותי רק הקונוטאציה היהודית של העניין. כיצד השירה הזאת משתל־בת בתולדות השירה העברית. רק בש־לב מאוחר יותר, התחיל לעניין אותי ה'בית' של המשוררים האלה, הסביבה בה יצרו, מהו נוף־המולדת, שיצר את התבנית הזאת".

בשנת 1979, נסעה בפעם הראשונה לספרד. תיירת. עם האיש שלה. שום דבר מיוחד. „באותה נסיעה התחלתי חשה, שאני נוגעת בקצהו של דבר. התעוררה בי הסקרנות למגע האנושי. הכל היה לי כאילו מוכר, ורציתי להי־תקרב עוד יותר. התחלתי תופסת את המארג התרבותי השלם.

„משוררי־ספרד שוב לא היו בעיני רק רובד בשירה העברית, אלא חלק מתולדות הספרות הספרדית. התרבות הספרדית לתקופותיה, בנוייה ממרכי־בים עבריים־יהודיים, ערביים־מוסלמי־ים, תרבויות־מיעוט שונות, וכמובן – ספרדיים־קאתוליים. לא רק המשוררים, גם הרמב"ם והרמב"ן.

„מה שיותר חשוב – גם הספרדים סבורים כך. זו תפיסה שהולכת ומשתרשת, ככל שמתבססת הדמוקראטיה וככל שמתרחב התהליך של ביזור הסמכות המרכזי. הדמוקרטיה הספר־דית, בעיקר זו הסוציאליסטית, מעוד־דת אוטונומיות תרבותיות. היא מעוני־ינת לחשוף את הרבדים ההיסטוריים של ספרד. זו המדיניות. והמדיניות הזו היא גם מאיץ חשוב מאוד בפיתוח יח־סי־התרבות בינינו לבין הספרדים".

בקיצור, אביבה דורון מצאה מוקד חדש בחייה הרוחניים. היא למדה ספר־דית והחלה יוצרת קשרים. עוד ביקור בספרד. קשרים ראשונים עם חוקרי־עברית ואנשי מדעי־היהדות באוניבר־סיטאות ספרדיות. דמות־מפתח בפיתוח הקשרים הללו היא סור (האחות) יונָל, נזירה, מנהלת המרכז ללימודים יהודי־ים־נוצריים במאדריד, הקשורה גם עם הועד הבין־דתי בירושלים.

הקשרים שיצרה ד"ר דורון הם במי־דה רבה, הרחבתם של קשרים שנוצרו קודם על־ידי מדענים כפרופסורים דוד פלוסר וחיים בינארט, הד"ר שלמה בן עמי ואחרים. גם יצחק נבון, עוד בש־נות טרום־נשיאותו, קשר קשרים מש־לו.

נעשו גם מעשים. דורון הוזמנה להי־שתתף בחגיגות 450 שנה לאוניברסי־טת מדרסה בגרנדה (נא לשים לב לשם – מדרסה, בית־ספר בערבית) בהרצאה על יהודה הלוי. „ההרצאה התקיימה באולם המלכים הקאתוליים. המדובר הוא בפרדינאנד ואיזאבלה, המלכים שגזרו על גירוש ספרד. ייתכן שהייתי היהודיה הראשונה המתפקדת באולם הזה מאז הגירוש. הרגשות, אני חייבת לומר, היו מעורבים מאוד. היה עצוב".

דומה, שבציר מערכת־היחסים הזו־את – המיפגשים של שלוש התרבויות (ספרדית, עברית, ערבית), ביוזמה משותפת של עיריית־טולדו ואוניבר־סיטת תל־אביב. כבר היו ארבעה קונ־גרסים. הראשון בהם – בקיץ 1982, סמוך לפרוץ מלחמת לבנון. „זה היה קיץ איום לדימוי הישראלי", אומרת דורון, „עצם הפלישה ללבנון. ההפצ־צות על ביירות, סברה ושתילה. אנשים נרתעו משיתוף פעולה איתנו. אני חיי־בת הרבה תודה לעיריית טולדו, על שלא נרתעה גם בקיץ הנורא ההוא, וקי־ימה את האירועים".

הקשרים שאביבה דורון רקמה הם הרבה יותר רחבים מכל אפשרות של הידברות פוליטית. בני־השיח שלה שייכים, ברובם, למיגזר הפוליטי של מן המרכז שמאלה – החל מקאתולים־ליבראלים (אנשי המחלקה ללימודים יהודיים באוניברסיטה האפיפיורית בסלמנקה הם מן היותר פעילים בקשר התרבותי עם ישראל) ועד סוציאליס־טים וקומוניסטים. „אלו הם, בחלקם הגדול, אנשים שלא היו יכולים, מצפו־נית, לחיות צד ביחסים עם ממשלות ישראל האחרונות. יש להם ביקורת קשה על כמה וכמה היבטים של המדי־ניות וההתנהגות של ישראל. אבל, או־ניברסיטה היא לא ממשלה. הם שמרו, למרות הכל על קשריהם עם אוניברסי־טת תל־אביב".

כאמור, היחסים הדיפלומאטיים ית־נו תאוצה ליחסים שכבר קיימים. אנ־שי־רוח ספרדיים מבקרים שוטפת בא־רץ, כשם שישראלים מבקרים בספרד. מתחילים להירקם יחסים לא רק בין מוסדות אקדמאיים, אלא גם בין יוצ־רים. על הפרק, פרוייקטים רבים בתחו־מי המחקר והמו"לות. כמה אנתולוגי־ות, לרבות אנתולוגיה תלת־לשונית של שירת ימי הביניים.

„יש פתיחות בין משוררים", היא מספרת, „מתחילים להיפגש גם על הבסיס המודרני, לא רק על תשתית ההיסטורית". יחסי־התרבות בין ספרד וישראל נמצאים רק בראשיתם. ד"ר אביבה דורון, ספרדופילית פעילה, לוקחת לעצמה משימה – להיות כל הזמן בתוך העניין.

אביבה דורון: היהודיה הראשונה באולם המלכים, מאז הגירוש

האופנאי פייר באלמן, הלביש במשך 40 שנה מלכות, נסיכות, שחקניות, נשות החברה הגבוהה, בבגדים פרי דמיונו. היום נמצאות רבות מיצירותיו במוזיאונים חשובים בעולם, והיה זה טבעי שמוזיאון לאופנה ותולדות הלבוש „גאלירה" בפאריז, הקדיש לו תערוכה רטרוספקטיבית מיוחדת גדולה.

לפני שלוש שנים, הלך באלמן לעולמו, עטור אותות כבוד צרפתיים, אמריקאיים ואנגליים. בית האופנה שלו ממשיך את דרכו בניהולו של שותפו מזה שנים רבות, אריק מורטנסן.

בתערוכה מאות דגמים של שמלות, חליפות, מעילים, שמלות כלה, המתארים לפנינו את כל תהפוכות האופנה במשך 40 שנה, כפי שהשתמרו בידיים פרטיות ונתרמו או הושאלו לתערוכה. מה שמפתיע במבט ראשון על הדגמים, הוא האקטואליות שלהם. כמעט כל בגד באוסף העצום, נראה כמו הצעקה האחרונה של האופנה. וזאת ללא ספק היא גדולתו של מעצב אופנה שהוא אמן.

אמא בוכה ומאיימת

פייר באלמן נולד ב־1914, בסן ז'אן דה־מוריין, שבאיזור הסאבוא, במשפחה אמידה מאוד. האב היה יורש של חברת טקסטיל גדולה והאם, ממוצא איטלקי, ניהלה עם אחיותיה בית־אופנה מקומי. הילד הקטן גדל בין נשים ובדים, והיה זה רק טבעי שיימשך למקצוע האופנה. אלא שמאדאם באלמן, שהתאלמנה מבעלה בהיות פייר בן 7, רצתה לראות את בנה רופא או עורך־דין. בין האם הצעירה, היפה והאלגנטית לבין בנה הצעיר, כלומר בין הרפואה והאופנה הושגה פשרה – ארכיטקטורה. פייר מגיע מהפרובינציה לפאריז ועד מהרה הפכו לימודי האכיטקטורה לעיסוק צדדי. הוא עסוק יותר בהילולות „הדולצ'ה ויטה" של העיר הגדולה. המאמא מאיימת, הבן מבטיח לתקן את דרכיו.

לא. הוא בהחלט לא נולד להיות אדריכל, והוא מצליח להתקבל כמתלמד לבית־אופנה יוקרתי „מולינה". האם זועמת, מגיעה בבהילות לפאריז, אך בראותה את ההדר והלוקסוס של בית האופנה „מולינה", היא משתכנעת, שחייטות יכולה להיות מקצוע מכובד, לפחות כמו אדריכלות. קפטן מולינה היה איש תרבות, ממוצא אנגלי ובית האופנה שלו שקק לקוחות מכובדים ביותר של מלכות ונסיכות. מולינה הוא גם בית־ספר חשוב לפרובינציאלי הקטן.

רישום משנת 1946, מאת גריו, לאופנת באלמן

מערכת ערב שתוכננה למלכה סיריקיט, 1961

מעיל ערב, קולקציית חורף 1959

תערוכה רטרוספקטיבית במוזיאון „גאליירה" בפאריז למעצב האופנה פייר באלמן ● 40 שנה בשירות האשה היפה – בעיקר העשירה ● שחקניות קולנוע, נשות מלוכה ואצולה, נשי שייחים סעודיים – בין לקוחותיו ● עוד נדבך באמנות האופנה

מאת חוה קארין, פאריז

כעבור שנים אחדות, עוזב באלמן את מולינה. הוא אינו מוכן עוד להיות שוליה. הוא רוצה לתכנן וליצור. הוא מתקבל לבית האופנה „ללונג", שם הוא פוגש מתכנן אופנה צעיר אחר, כריסטיאן דיור. הימים הם ימי מלחמת העולם השניה, ובעת שחלק מן האוכלוסיה מנהל קרבות בחזית, חלק אחר גווע במחנות ריכוז או ברעב ובמחסור, עסקי האופנה העילית – פורחים. הלקוחות? כל מי שיש לו כסף באותם הימים, כל מי שחי בדו־קיום בשלום עם הכובש הגרמני.

עובדה. בתי האופנה העילית בפאריז המשיכו להתקיים. היה מי שניהל את בית האופנה שלו ממחבוא, כמו האופנאי היהודי ז'אק היים, שהתגורר בהסתר בעיר מולדתו של באלמן. באיזור הזה הסתתרה גם הסופרת היהודיה גרטרוד סטיין עם ידידתה אליס טוקלאס. באלמן, שהיה מגיע לעיתים קרובות לבקר את אמו, קשר קשרי ידידות ארוכי־ימים עם גרטרוד סטיין ואליס טוקלאס, ואף תיכנן להן באופן אישי בגדי חורף בימים ההם, בהם קשה היה להשיג בגד כלשהו. הוא המשיך לתכנן את בגדי השתיים, והן גם היו בין אורחיו כאשר הציג את הקולקציה הראשונה שלו, בבית האופנה משלו, אותו פתח ב־1945.

משפחה אחת גדולה

כדי לנהל בית אופנה ולאחוז מעמד שנים כה רבות דרושים לא רק כשרון יצירה בשטח האופנה אלא גם כשרון עיסקי רב. למזלו של באלמן, היה לו כזה. מהר מאוד הבין, שכדי למכור צריך לפרסם וכדי לפרסם צריך לנסוע. הוא היה בארצות־הברית, באוסטרליה, ארגנטינה, בראזיל, יפאן, סינגאפור, תאילנד, אירן וכמובן כל ארצות אירופה. הלקוחות הראשונות שלו היו הדוכסיות האנגליות מקנט ומווינדזור, בנות מלוכה איטלקיות, ספרדיות וצרפתיות. הלקוחה האקזוטית והיפה ביותר שלו, היתה ללא ספק סיריקיט, מלכת תאילנד.

שמו של באלמן התפרסם בעולם, חוג הלקוחות התרחב. „ווג", ירחון האופנה היוקרתי, מקדיש לו ששה עמודים. הוא משתכנע לפתוח גם מחלקת פרט־א־פורטה (קונפקציה) וזו, כמובן, מעלה את הכנסותיו. באלמן רוכש לו דירה בפירנצה, ווילה באי האלבה, בית גדול בקרואסי, דירה גדולה בפאריז וכמובן, נובלס אובליז, הוא נוהג בביואיק לבנה.

400 איש עובדים תחתיו והבית מציג פעמיים בשנה קולקציה חדשה. הוא מייצר בשמים לנשים וגם – וזאת מהפיכה – לגברים, ופותח קו לגברים.

הוא מתכנן מדים לדיילות אוויר תאילנדיות, מדים לטייסת הראשונה בצרפת דניאל דקור, ולמושלת הראשונה בצרפת – איווט שאסאן.

את בית באלמן עברו דוגמניות רבות. בשנים בהן פתח באלמן את בית־האופנה שלו, היו לכל בית אופנה דוגמניות משלו. הן, כמו הדגמים, ייצגו את הפירמה. הדגמים לקולקציות נתפרו לפי מידותיהן והן היו מוסיפות למידות הרבות, אפילו היו חולות.

שמלה של באלמן, לבריג'יט בארדו בסרט „הכלה היתה יפה מדי"

באלמן עם דוגמנית, קולקציית 1951

חיו, כמובן, בגידות פה ושם. דוגמניות היו עוברות לבית האופנה היריב, אך בדרך כלל היו הדוגמניות שייכות למשפחה הגדולה של הבית. עם השנים ועם התפתחות צילומי האופנה, הפכו הדוגמניות לניידות יותר. דוגמניות זרות הגיעו לפאריז, הצרפתיות נסעו לבירות אחרות והמשפחה התפרקה.

בארדו איימה להתאבד

באלמן אהב אמנות, תיאטרון, אופרה וקולנוע ועשה תלבושות רבות לבמה. הוא הלביש את ג'ולייט גרקו בשמלה השחורה המפורסמת שלה ב־1946, את סימון סניורה ומאריה קאזארס בסרט „צללים ואור" ב־1951, ובאותה השנה גם מלביש את מארלן דיטריך בסרטה „טיול פאנטסטי". ב־1955 הוא עושה תלבושות למישל מורגן ולג'ראר פיליפ בסרטם המשותף „הגאוותנים". הוא מלביש גם את ג'ינה לולובריג'ידה, לנה טרנר, ויויאן לי, אניטה אקברג, ריטה הייוורת, אינגריד ברגמן, ג'יין סוגדה, מארינה ולאדי, ואת קורד יורגנס, קלארק גייבל, רוברט מיצ'ם, קארי גראנט, ווארן ביטי, אלן דילון, מארצ'לו מאסטרויאני וז'אן־פול בלמונדו. וכמובן את בריג'יט בארדו בסרטה „הכלה היתה יפה מדי".

כאשר הוזמנה בריג'יט בארדו לפגישה עם המלכה אליזבט, היא באה אל באלמן מודאגת מאוד. לאותה הפגישה היתה מוזמנת גם מרלין מונרו, ובריג'יט אמרה לבאלמן: „אם היא תראה יותר ממני, אתאבד". באלמן הרגיע אותה והציע לה בגד סגור מאוד. הוא ידע, שעם מחשופה של מרילין אי־אפשר יהיה להתחרות. פעם תיכנן באלמן בגד ריקוד למארגוט פונטיין, עם מחרוזות פנינים על צווארה ועל ידיה. עם התנועות הנפלאות של פונטיין נקרעו החוטים והפנינים התעופפו על הבמה ואל הקהל הנלהב.

בסוף שנות השבעים, עם תחרות גדולה של אופנאים צעירים כמו פייר קארדן, קורז' ואחרים, ועם ההתפתחות העצומה של הפרט־א־פורטה, בא משבר על התפירה העילית. שכר העבודה עלה, הלקוחות פחתו. אלא שבאלמן מסרב לסגור את סאלון התפירה העילית שלו ולמען המשך קיומו הוא מוכר זה אחר זה את כל נכסיו את הוילה באלבה, את הדירה בפירנצה, את הבית בכפר. והוא אפילו עובר לגור בדירה צנועה יותר. סגירת סאלון התפירה העילית היה לגביו לחדול להתקיים, והוא המשיך.

גם היום באות לקוחות [illegible], לרוב נסיכות מערב סעודיה, [illegible] לעצמן שמלות חופה אצל באלמן; אבל יש עדיין גם [illegible] המזמינות בגד לאירוע מיוחד. אפשר גם לשאול אצל באלמן שמלה לאירוע מיוחד.

„יש קירבה גדולה בין מקצוע האדריכל לבין מתכנן האופנה, כתב באלמן בספר זכרונותיו. שניהם הופכים את פרי דמיונם למציאות, האחד בחומרים קשים והשני – ברכים. שניהם יוצרים יש מאין ואם בניין שפעם הוקם יעמוד לעד, הרי שהשמלה תחיה רק עד לעונה הבאה. מולה של האופנה, שהיא כמו הפניקס האגדי – נולדת תמיד מחדש".

פייר באלמן תיכנן אין סוף דגמים, אך כולם ניחנו באותו משהו, המזהה מיד את יוצרם. בכל דגמיו שלטת אותה האלגנטיות האצילית לו, בסיגנון שקרא לו „ג'ולי מאדאם" („אשה יפה"). הוא היה „un grand seigneur" (אדון), אמרה לי אחת העובדות הוותיקות בבית באלמן, והוא מת עם עפרון ביד, תוך כדי תיכנון קולקציה חדשה.

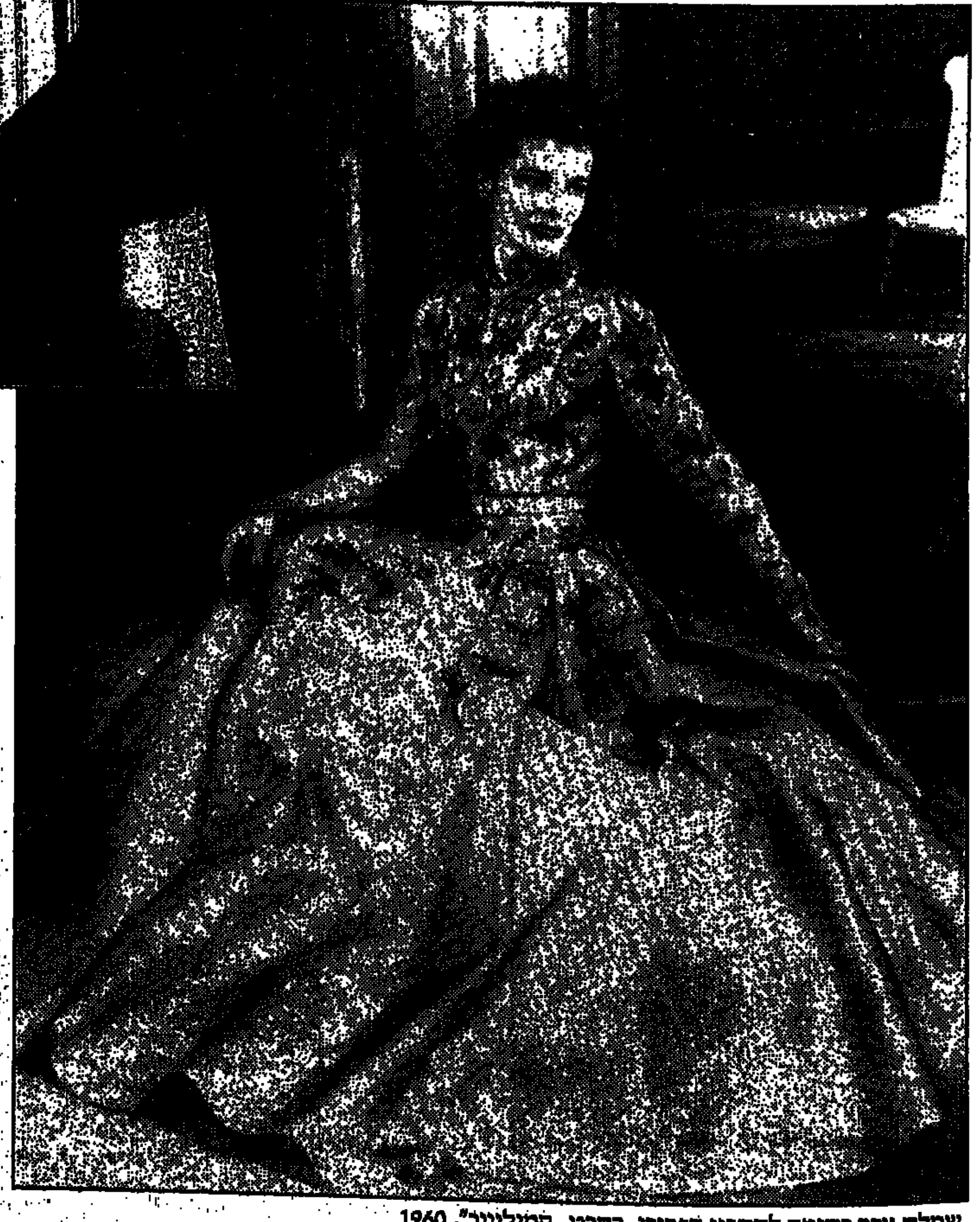
שמלת ערב רקומה לקתרין הפבורן, בסרט „המיליונר", 1960

דבורה נמיר

חשיפה לאור — פוגעת בחוסן

חשיפה לאור השמש, גם לא בכמות מוגזמת, עלולה לפגוע במערכת-ה-חיסון הטבעית ולהחלישה, כך שמ-ערכת" ההגנה נגד פלישת וירוסים נפגעת. זאת קבעו חוקרים מאוניבר-סיטת אדינבורג, בסקוטלנד. לדברי-הם, נתגלה שישנם אנשים שאפילו חשיפה לאור-יום מלא, ולאו דוקא לשיזוף בשמש חזקה, נפגעים, מבלי שידעו על כך.

צוות-חוקרים בראשותה של ד"ר מארי נורבאל, ערכו מחקר שנמשך שנתיים, בכל הקשור לפגיעה ולדי-כוי המערכת-החיסונית הטבעית. היא מצאה, שאחרי שהייה של 3-10 ימים בשמש, נפגעת המערכת, ואנשים שאצלם היו וירוסים רדומים בגוף, לקו בזיהומים חרשים.

לדברי ד"ר נורבאל, במיוחד בל-טה ההתפרצות של הווירוס „הרפס סימפלקס", המתבטא בשלפוחיות על הפנים, וכן „פפילומה" שגורם ליבלי-ות (יבלות זעירות ללא שורש).

זהו המחקר המקיף הראשון לגי-לוי גורמי ההתפרצות של שני וירו-סים אלה, והקשר בין החשיפה לאור אולטרה-סגולי של השמש.

חיסול הצלקת

בשורה לכל מי שעל פניו צלקת שנגרמה ממחלת „שושנה יריחו" (צלקת בגודל, בגלל עקיצת זבוב-החול, והנפוצה אצל יוצאי עירק. מדעני בי"ה"ס לרפואה ומחלקת-עור ב„הדסה" בירושלים, פיתחו מישחה, שאחרי טיפול של עשרה ימים, במיקרים חדשים ו-80 יום במיקרים ותיקים — מסלקת את הצל-קות. קבלת פרטים במחלקת-עור, טלפון 02-427427.

את התרופה מייצרת חברת „טבע". המישחה עדיין אינה נמצאת בבתי-המר-קחות, אלא רק בשימוש ניסיוני ב„הדסה" ירושלים. בתצלום, אדם שסבל כ-50 שנה מצלקת „שושנת יריחו", לפני ואחרי הטיפול.

העיקר הבריאות

ילדים בדיאטה

אחרי הצלחת קייטנות-הקיץ לילדים שמנים, נפתח ברעננה מרכז, „הקשר הבריאותי", המציע המשך פעילות ספורטיבית, הדרכה להרג-לי-תזונה נכונים ודיאטה לילדים שמנים, במשך כל השנה. במרכז, פו-על חוג לילדים, רובם גילאי 9-13 שנה.

הילדים מגיעים עם אחד מההו-רים, שלוש פעמים בשבוע, עוסקים בספורט קבוצתי, ומקבלים שיעורי-בית לאכילה מותאמת לגילם ולמ-שקלם, אותה נותנת להם הדיאטנית נילי ארבל. קורס של חמישה חודשים עולה — 525 שקל-חדש.

אחד הגילויים של החוג הוא, שב-רוב המיקרים גם ההורים, או אחד מהם, סובלים מעודף מישקל, עקב זלילה. עצות להורים, ניתנות בנפרד.

אמא שמלווה את ילדה לחוג להרזייה, יכולה באותו זמן לנצל את המקום. להתעמל, לשהות בסאונה או בג'קוזי, ולקבל טיפול של מניקור ופדיקור — במחיר מינימלי של 12 שקל-חדש.

סוף סוף בת

במשפחת האפילד, נולדו במאה השנים האחרונות, רק בנים. בחודש שעבר שברה אליזבט הקטנה את המסורת. להוריה אן, 30, ובוב, נולדה בת. לידת הבנים החלה במישפחת האפילד בשנת 1870 ומאז במשך 7 דורות לא נולדה שם אף בת. מבחינה גנטית התופעה נדירה, ותוכל להיכנס לספר השי-אים של גינס.

פרי ללקקנים

עונת פרי-ההדר בעיצומה, והדוכ-נים מלאים פרי עסיסי וטעים. גם בחוץ-לארץ אוהבים את הפירות של-נו. באנגליה פופולרי מאוד הפרי הישראלי החדש המכונה „סוויטי" („מותק"), שהוא בעצם פומלית זע-רה.

מומחים אומרים, שזהו אחד הפי-רות הבריאים, הטעימים והמתוקים ביותר שיש — ושאינו גורם לנזק לשיניים, אצל חובבי המתיקה.

מהמועצה-לשיווק-פירות, נמסר, כי מדובר בזן חדש ליצוא, של פרי שבחיצוניותו ובעסיסיותו הוא דומה אומנם לאשכולית הלבנה, אך בטעמו הוא מזכיר את הפומלות הגדולות. הוא מתוק מאוד, עם רמת מרירות נמוכה. בהבשלה, צבע הקליפה ירוק-כהה, ואפשר לחתוך אותו כמו תפוח, במקום לקלפו.

הרופאים באנגליה מרוצים מאוד מהתכונות של הפרי המתוק וממלי-צים לתת אותו לילדים שאוהבים ממתקים.

עירית ארד

חריגה מהמיסגרת

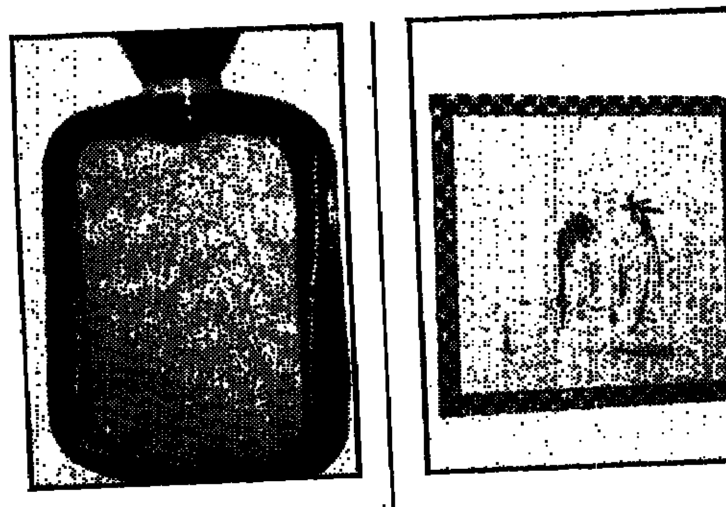

עברו הזמנים שמיסגרת לתמונה נעשתה רק מעץ. היום הכל הולך. מעצבים מיסגרות מברזל, מעור, מגר-מי, מאבן, מבד, מברונזה, מפרספקס ומאלומיניום. המעצב החדשני דניאל גרוזוב, בעל גלריה מתל-אביב, הפך את התמונה למישנית, המיסגרת מקבלת אצלו תשומת-לב מירבית. בתמונות, מיסגרות שעיצב דני-אל מ„בקבוק חם", ומבד קטיפה משר-בץ.

מה חדש?

אמבטיה בלי אדים

יוצאים מהאמבטיה או מהמיקל-חת החמה, מסתכלים במראה ולא רו-אים כלום. היא מכוסה אדים. יש פיתרון.

חברת „סן קולור" פיתחה תרסיס מיוחד מונע אדים. התרסיס אומנם פותח בשביל כלי-רכב הסובלים בחו-רף מאדים על השימשה, אבל התר-סיס יעיל גם בחדר-האמבטיה. שם הפטנט: „מונע אדים", ומחירו לצרכן כ-3 ש"ח.

מרפא לראש

הבשורה הזאת הגיעה מבלגיה. שמפו עשוי מצמחי-מרפא, ללא תוס-פת של חומרים כימיים. שם הסידרה „אימפלן", והיצרן זה עשרים שנה, הוא הבלגי רוגר ואדרדונגברוק, בע-בר ספר-צמרת בבריסל.

לארץ הגיעו 17 סוגים של שמפו „אימלפן". לדברי המשווקים לא כד-אי לקנות את השמפו סתם ככה אלא להתאים אותו באופן אישי לשיער. למשל, אם סובלים מקשקשים, רצוי לדעת אם הסיבה היא מתח-נפשי, חיידק, או בעיות בכבד. לכל מצב יתאימו את השמפו שלו. אם מצמח הרוזמרין, מחינה, או מקליפת עץ הפנגמה, שאת תכונותיו המיוחדות גי-לה היצרן.

פטנט למשפך

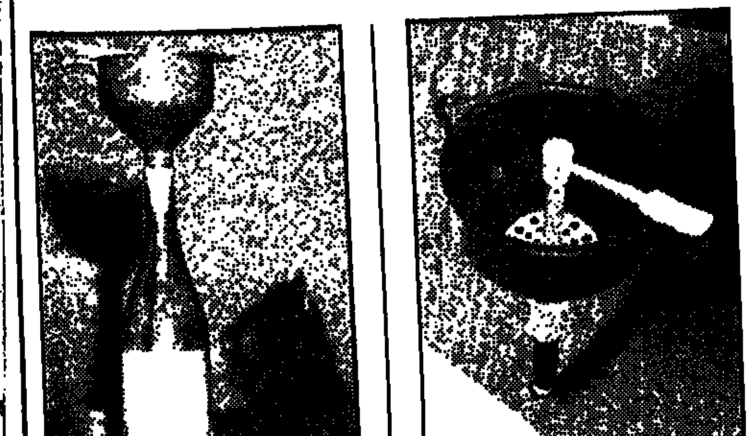

רציתם לחסוך וקניתם שמן במיכל של 5 ליטרים. עכשיו הבעייה היא איך להעביר אותו לבקבוק רגיל, בלי שהשמן יגלוש על השיש במיטבח ונצא בעוגמת-נפש מהעניין. גם ביזבוז וגם ליכ-לוך.

המשפך הזה יפתור את המיטרד. מצאנו אותו בחנויות לכלי-בית. זהו משפך פלסטי כמעט רגיל, אלא שיש לו שסתום-סגירה. כא-שר הנוזל מגיע לגובה מסוים, נסגר פתחו של המשפך ומונע ביז-בוז. משפך חכם.

מסנן מים

הרעיון לא חדש. העיצוב — חדיש מאוד. מדובר במכשיר פשוט, המסייע לרוקן את הסיר המלא בתפו-חי-אדמה, באיטריות וכמה שיש — מכל המים שבתוכו, בלי שהמזון המב-ושל יגלוש לכיור.

זוהי ידית פלסטיק גדולה, עם חו-רים בצידה האחר, „המתלבשת" היטב על הסיר ומאפשרת למבשל להתמו-דד עם בעיית המים, שצריכים לרוקן מהסיר.

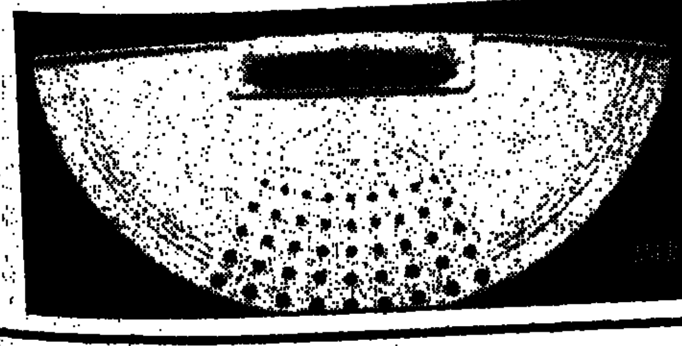

ריח של גז

חברת „אמישראגז" הו-ציאה לצרכניה דף-הסבר לב-טיחות בגז. הכוונה לדאוג מבעוד מועד אם יש דליפת גז.

על-גבי כל עלון, המונה חמש דיברות של „אל תעשה" בשימוש בגז, יש מדבקה קט-נה. אם מגרדים אותה עולה ממנה ריח הריח של גז בי-שול. זה הריח שממנו עלינו להישמר.

זהה את ריח הגז
למען בטחונך
חיש-גז
גרד את שמל אמישראגז בכוורת מטבע או בציפורן האגודל
והרח!
זהו ריח הגז האמיתי.
אמישראגז AMISRAGAS

מדריך לצרכן (משווק) — ידיעות אחרונות — דיוקן בעסקים

שבן כהנו ובניו בע"מ מבצע קרמיקה סוג א' 25,000 ש' קרמיקה: וחרסינה בדגמים אקסקלוסיביים אמבטיות, כלים סניטריים וברזים.
קרמיקת שחפים מבחר של מוצרי קרמיקה ואינסטלציה סניטרית במחירים זולים. ז'בוטינסקי 96 קרית-אריה פ"ת 9233718
א.ג.א. לבנין - קרמיקה וכלים סניטריים, רעפים, מרצפות, טרקוטה ולבנים אדומות. ת"א מגרשי התערוכה הישנים טל. 458977
א.ש.ד. יסוד כסף - ייעוץ והדרכה ע"י אנשי מקצוע. ז'בוטינסקי 39 פ"ת, טל. 03-9233464
קולמן — כפר-סבא ויצמן 66 טל. 052-443306 מחסן מכירות - המלאכה 5 טל. 052-23307
סילי פוסטורפדי — על איזה מיזרון אתה רוצה לישון? יש לנו אותו!!! ספת הנוער החדישה של פרדייז חדש ספר"ג במחירים מיוחדים
רהיטי ילדים ונוער — hadar עם עיצוב "יתריס" בלעדי. ייצור ושיווק חדרי ילדים ונוער בשיטה מודולרית
אד שווק והפצה בע"מ - לשעבר ר.י.ח.ן אביזרים, כיסויים למערכות קול למכוניות ת"א, דרך פתח-תקוה 70. מבצע! סט כיסויים מחודר טורבו 75 ש"ח טל. 377395
מוטורדיו בע"מ הרדיו שלי — רדיו טייפ ומערכות אזעקה לכל סוגי הרכב. רח' סלמה 114, ת"א טל. 377070
"רדיו עמוי" - "לביטחון" רדיו טייפ ואזעקות, תיקון מנעולי רכב. 10% הנחה למזומן.
סובארו חולון מורשה יפנאוטו — מבצע - לשיפוצי מנוע! התעשיה ריקון, טל. 802051
סוכנות Ford גבעתיים — אחים לוי מוסך שרות מורשה
מוריה יצרני שטיחים בעבודת יד — מבצע! מחירים מוזלים בחנות המפעל. דיזנגוף סנטר ת"א טל. 285391
מחסן שטיחים מרכזי — שטיחים מקיר לקיר. דלג על פער התיווך. תקישון 14 בני-ברק, טל. 8-799197
אומן — ריהוט משיש וגרניט + שיש וגרניט למטבחים וחדרי אמבטיה. א. תעשיה נווה מגן, רמת-השרון. 03-478422 052-87623
א.א. שיש ("בהט") גרניט שיש למטבחים באיכות מעולה • אפשרות לתשלומים. יפו, שמעון הצדיק 20, טל. 03-823508
שישמן — המבחר הגדול בארץ גרניט ושיש למטבחים. אחריות ל-5 שנים. נחלת יצחק 88 ת"א טל. 216367, 269957
סלע שיש — יבוא ושיווק גרניט למטבחים. ז'בוטינסקי 65 קרית אריה פ"ת טל. 03-9233039
אבי-צפריר שיש בע"מ — שיש למטבחים במבחר צבעים. אזור התעשיה רעננה טל. 052-448218
שיש אביטל בע"מ יבוא ושיווק שיש וגרניט למפעלים. אזור התעשיה נתניה טל. 053-28152
שיש מגדיאל בע"מ. א. תעשיית מגדיאל 052-27841
ממעלי אבן ושיש בע"מ שיש וגרניט למטבחים.
שיש כפיר מפעל לכל עבודות שיש. 052-546282, 33356
ב. וינקלר ובניו בע"מ תעשיות שיש ומצבות. טל. 053-24710
אלום גת לבניין — אלומיניום, זגגות, שיפוצים ובנייה. 702072, 236480

גל קור — מזגנים מפוצלים, חלון, מזוג אוויר מרכזי, התקנת חימום במזגנים. אפשרות בליסינג ל-5 שנים. המפעל: הירקון 39 בני ברק טל. 704405, 708539; מכירות: ז'בוטינסקי 78 רמת גן טל. 735075
פלב — מדרגות לולייניות מעץ. 052-440727
שולחנות פינג פונג במבחר דגמים תוצרת KETTLER מע' גרמניה. 052-542149, 052-544460
יוסף קופיטו ושות' — ראשים אוטומטיים להברגות. RUBO AUTAL. נחלת בנימין 161 תל-אביב טל. 03-826149, 829390
ציוד לתינוקות — מבצע קיץ כסא אוכל איטלקי +הליכון. ריהוט שתינוקות אוהבים. 03-900468
אינגלזינה-1 עגלות היוקרה הסופר אורטופדיות. שנתיים אחריות. להשיג בחנויות המובחרות. 03-733386
פינת היופי אבן גבירול 63 - כל תהגרות הקוסמטיקה
תופין קונדיטוריה — מבחר גדול של עוגות ביתיות. 03-838020
בניס כשר — קייטרינג מס' 1 בארץ. במלון פאלאס אולמות מפוארים. טלפונים: במפעל: 304833 במשרד: 397021
קייטרינג הופמן — מאכלים ביתיים לכל הטעמים. 03-766161
שוקי קייטרינג אירגון אירועים ושמחות כשר. 03-843552, 832965, 836017
קירור ניסים בע"מ — מקררים מסחריים לכל מטרה. 057-32183
קריאו משה — יצור חדרי קירור ומקררים.
קורסי ספרות/קוסמטיקה — קורסים מקצועיים ברמה גבוהה לספרות וקוסמטיקה. המכון הישראלי לספרות וקוסמטיקה. 229388, 226066
סופר קרמיקה 2000 בע"מ יבוא ושיווק של כלים סניטריים וקרמיקה. רח' יצחק נפחא 10 בני-ברק, טל: 03-702683
ש. רפפורט יבוא ושיווק: כלים סניטריים, ברזים ואביזרי אמבטיה, קרמיקת חרסינה. 917828, 911703
דמיקסה (ישראל) בע"מ — הברזים המובילים באיכות סקנדינבית. 373553

אספלט מרום — זיפות ועיבוד גגות באחריות. כהן ובנו ר"ג, רח' ביאליק 37 טל. 03-722357
י.ר. ציוד בטחון בע"מ — כספות לפי הזמנה, מערכות אזעקה, מערכות קשר פנים. באישור הטכניון. רח' המאספים 4 ת"א טל. 03-256912
זין — מטבחי אדריכטקטורה ייצור שיווק. סוקולוב 89 רמת-השרון טל. 03-491689
א. גין-גן — מחשבים אלקטרוניים TEXAS INSTRUMENTS. תל אביב: רח' קרליבך 31.
מיכונים מחשבים ליעול (1970) בע"מ — שיווק מחשבי י.ב.מ. 342481
שיטת סילבה — לפיתוח היכולת האישית. 299040
רב בריח לרכב מ-85 ש"ח — ציקמן אורן בע"מ. רח' שוקן 28 ת"א טל. 824668
בן זהר מכון ובית ספר לספרות נשים בהנהלתן האישית של מגי את אתי. 03-720433, 719604
מכשירי כתיבה — אקדת המחירים הטוב ביותר. 100 ש"ח + מע"מ. TOWA חינם! עטר ובניו בע"מ 03-372898, 371833
מדיחים זה אנחנו - פרינסס. טלסה אינטרנשיונל בע"מ ביאליק 135 ר"ג 7518249
יוני מצבות מומלצים — אחים חליבה, חרש אבן, יצחק בלייר בע"מ, עזר, י. קוטלר, יעליםשטיין
מצבות נהרי מקבל עבודות מכל הסוגים בכל חלקי הארץ.
גורקסי — טלפון אלחוטי. 7519876
אחים עיני — מרבדיה מקצועית לניקוי ותיקון שטיחים. 03-858606-841667
מכון ארגמן — ניקוי, תיקון וחידוש שטיחים! אזור התעשיה נתניה טל. 053-33687, 31003
השירות לשטיח א.ה. 705927, 708955
נעלי טרקלין - TRAKLIN
ל.ה.ב. בע"מ נשק, תחמושת ואביזרים. 03-376423-4
מאיר רוט יבואן נשק מורשה. רח' הרצל 94, ראשון לציון, טל. 03-968829

אולמי מילטון נתניה ובת-ים — נותנים יותר מכולם!! חינם! מבצע נתניה / מבצע בת-ים. החל מ-250 איש 13,500 ש' / 14,900 ש' (כולל מע"מ)
לחתן בר מצווה - זוג אופניים B.M.X. 10% הנחה לחודש פברואר. 053-40221, 03-867651
בתוך אוניברסיטת בר-אילן — בר-אילן כשר למהדרין טל. 03-763412
בלו סקאי אופנת להיט לכל כיס — BlueSky. 03-681492
ביג דיל — קונה ומוכר עודפי ייצוא. 03-823373
אלום סטייל טל: 342748 משרד 727307 — AS תריסים 49 ש"ח, ויטרינות 89 ש"ח.
אלום רם בע"מ. 03-719937, 727565
ניר — בית ספר לנהיגה. 833509, 820405
י. בן שואף — מיבחר עצום מחירים זולים. 03-824992, 831877
מצודה - א. בידרמן - סוכנות ביטוח. כל סוגי הביטוח במחירים שלא הכרת!
אביטל בע"מ סוכנות לביטוח. 284150
משקי הגליל — מעדני בשר. 846773
מעונות רם בע"מ — שמחים להודיע על פתיחת בית הורים. 775740
בית אבות רעננה. 052-21031
דודי שמש וחשמל — היוצר. מגן חום.
חישדוד - דוד לחימום מיידי. 03-808728, 03-295744
"המחטא" - ש. גולדשטיין בע"מ. 37515-8
א. הובלות ושרותים. 052-23471
דדי טל. 03-216297
בואי נשמור על אינטימיות — Liginia סבון אינטימי. 052-889534
אופנת נשים, גברים וילדים נעלים ובגדי-ספורט. בית-קלקא, דרך פ"ת 116, ת"א. דיזנגוף 68, ת"א
פתוח כל יום 8.30-19.00 ובמוצאי-שבת עד 22.00
כלבו לאופנה האחרונה. מרקוריוו